

Şemdinli Davası İnceleme Raporu

Yasin DIVRAK

GİRİŞ

Şemdinli ilçesinde 9 Kasım 2005 günü patlayan bir bomba neticesinde Türkiye'nin ikinci Susurluk vakası olarak nitelendirilebilecek birtakım derin ilişkiler ortaya çıkmış; özellikle halk tarafından yakalanan faillerin asker kişiler olmaları bir anda tüm dikkatleri bu noktaya toplamıştır.^(*)

Olayın ardından bizzat başbakan ve muhafet liderlerinin olayın sıcaklığıyla yaptıkları "Ucu kime dokunursa dokunsun, olaylar mutlaka aydınlatılmalı" şeklindeki değerlendirmeleri sağduyulu tüm kesimlerce benimsenmiş; derin devlet olarak tabir edilen ve ilk kez Susurluk'ta ortaya çıkan bu neviden yapılanmaların ortaya çıkarılması için bir fırsat doğduğu düşünülmüştür.

Soruşturma safhasında yaşanan olaylar ve Van Cumhuriyet Savcısı'nın iddianamesiyle neticelenen sürecin sonunda savcının, dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Yaşar Büyükanıt'a kadar uzanan asker içinde birtakım yasa dışı yapılanmaların olduğu yönündeki iddiası ile olaylar çok daha başka bir boyut kazanmıştır. İddianameyi hazırlayan savcı HSYK kararı ile meslekten ihraç edilmiş; bu iddianameye dayanılarak yapılan yargılama neticesinde sanıklara verilen 39'ar yıllık hapis cezaları Yargıtay'ca görevsizlik nedeniyle bozulmuş ve dosya Askeri Ceza Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

İddianame sonrası yaşanan süreçte birtakım çevrelerde bu olayların da önceden olduğu gibi aydınlatılamayacağı yönünde haklı bir endişe oluşurken, bazı çevrelerde ise iddia-

namenin askeri yıpratmak hatta Genelkurmay Başkanı olacak Yaşar Büyükanıt'ın önünü kesmek amaçlı bir siyasi komplo olduğu fikri oluşmuştur.

Biz buradaki değerlendirmemizde bu davayı hukuki boyutları ile ele alarak tespitlerimizi ortaya koymaya çalışacağız. Ancak Avrupa Birliği'nin dahi müdahil olduğu hatta bu olayın faillerinin cezalandırılmalarını Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girişinin önkoşulu sayma noktasına varacak açıklamaları da düşünüldüğünde, burada yapılacak salt bir hukuki değerlendirme olayın kesin bir biçimde ortaya konulmasına engel olacaktır. Bu nedenle bu çalışmada olabildiğince objektif kalarak dava ile ilgili siyasal değerlendirmelere de zaman zaman yer verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

9 Kasım Öncesi Şemdinli

Şemdinli olaylarını sağlıklı bir biçimde tahlil edebilmemiz için, olaylar öncesinde bölgede yaşanan gelişmelere ve mevcut duruma kısaca göz atmak gerekmektedir.

Olayın meydana geldiği 9 Kasım gününden evvel Hakkâri Merkez, Yüksekova ve Şemdinli ilçelerinde 15 Temmuz-10 Kasım tarihleri arasında 18 bombalama olayı meydana gelmiştir. Şemdinli İstihbarat Şube Müdür Vekili Hüseyin Keskinç'ın da ifadesinde belirttiği üzere PKK'nın etkin olduğu diğer başka bölgelerde bir iki istisna dışında bu ve buna benzer patlama olayları yaşanmadığı halde, dört ay gibi kısa bir sürede aynı bölgede meydana gelen patlamalar ve ardından gelişen olaylar yörede büyük huzursuzluğa yol açmıştır.

(*) Bu Raporla, Yargıtay'ın sivil mahkeme kararını bozarak askeri mahkemenin görevli olduğuna karar vermesine kadar olan safha incelenmiştir.

Bölge hakkında özellikle bazı eylemlerin PKK süsü verilerek bizzat emniyet güçlerince tertip edildiği yönündeki evvelden beri hâkim olan düşünce, emniyet mensupları hedef alınarak yapılmış bazı bombalama eylemlerindeki şüpheler ve halk arasında yayılan söylentiler 9 Kasım öncesi gerginliği had safhaya çıkarmıştır. Bu tarihlerde meydana gelen bombalama eylemlerinden sadece ikisinin PKK tarafından üstlenilmesi ve yine savcılığın iddianamesinde de belirttiği üzere üstlenilmeyen eylemlerden sadece ikisinin gerçekleştiriliş biçiminin PKK'nın eylemleri ile uyuşması diğer bombalamaların başkaları tarafından yapılmış olabileceği yönündeki kanaati güçlendirmiştir.

Hakkâri Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdür Vekili Hüseyin Keskinkılıç'ın savcılıkta verdiği ifadesindeki;

"9 Kasım 2005 tarihindeki patlamaya kadar ilimiz, Yüksekova ve Şemdinli ilçelerinde son dönemde meydana gelen patlama olaylarının yoğunluk kazanması dikkatimizi çekiyordu. Etrafımızdaki Şırnak ve Van gibi illerde ise patlamaların yok denecek kadar az olması, ilimize yönelik patlamaların yoğunlaşması bu nedenle daha da dikkat çekiciydi... 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla meydana gelen patlamanın PKK örgütünün yaptığı yönünde her hangi bir izlenim bende oluşmadı. Çünkü örgütün kendisine sempati duyan kitleye böylesine bir eylem yapması örgüt mantığı açısından bana pekte makul gelmedi. Yani örgüt bir eylem yapacağı zaman halkın kesinlikle zarar görmemesi yönünde önceden çalışmasını yapar eylem biçimini ona göre tertipler. 1 Kasım'da meydana gelen patlama olayının örgüt tarafından gerçekleştirildiğini düşünüyorum. Örgütün bu olayı üstlenmemesinin en büyük nedeni ise halktan zarar görenlerin azımsanmayacak derecede fazla olmasıdır. Yüksekova'daki Huzur Lokantası'nda meydana gelen patlama olayı ile ilgili değerlendirmem şu şekildedir. Lokanta sahibi Ferzande Yılmaz örgüte müzahir bir şahıs olarak karşımıza çıkmakta; çocuklarının ve akrabalarından bir kısmı örgütün dağ kadrosunda faaliyet göstermektedir. Böyle bir saldırının örgüt tarafından yapılması mantiken ters gelmektedir."

şeklindeki beyanları resmi makamlarda da aynı kanaatin mevcut olduğunu göstermesi bakımından çarpıcıdır.

Şemdinli ilçesindeki olaylar 17 Şubat 2005 tarihinde "Ey Kürt Halkı" başlıklı bir bildirinin Hakkari Yüksekova ilçesinde muhtelif yerlere

dağıtılmasıyla başlamıştır. Bildirinin muhtevasında Kürt halkının doğrudan namus ve haysiyetine hakaret içeren ibareler yanında bildiriye polislin hazırladığı izlenimi de verilmeye çalışılmıştır. Bu bildiriden sonraki tarihlerde yörede ardı ardına birden çok patlama meydana gelmiştir. Nihayetinde 1 Kasım 2005 günü, Hakkâri Şemdinli ilçesinde Dünya Barış Günü sebebiyle kurulan barış çadırına basınç etkili ve parça tesirli bomba atılması sonucunda 14 kişi yaralanmıştır. Bu olay sonrasında 05 Ağustos 2005 tarihinde gerçekleştirilen eylemde şehit olan askerler kastedilerek BŞKYK (Beş Şehidin Kanı Yerde Kalmayacak) imzalı bildiriler dağıtılmıştır. Bildiride 5 Ağustos 2005 tarihindeki bombalama eylemini gerçekleştirenler ve aile fertleri açık bir dille tehdit edilmiştir. Bu bildiri bölgedeki emniyet güçleri ile halk arasındaki gerilimi arttırmış ve ardından gelen başka bombalama ve silahlı saldırı eylemleri ile devam eden süreçte nihayet 9 Kasım gününe gelinmiştir.

Tüm bu olaylara bir bütün olarak baktığımızda 9 Kasım'daki bombalama eylemine halkın neden çok büyük bir tepki verdiğini anlamamız mümkün olabilecektir. Halkın bu bombalama neticesinde takip ile yakaladıkları insanların asker kişiler olması bu insanları daha önceki eylemlerin de faileri olarak algılamalarına yol açmıştır. Hatta Cumhuriyet Savcısı da aynı kanaate varmış olacak ki iddianamede,

"Şüpheliler Ali Kaya, Özcan İldeniz ve Veysel Ateş'in tutuklanmasına müteakip Hakkâri-Yüksekova-Şemdinli ilçelerinde bu güne kadar her hangi bir patlama olayı meydana gelmemiştir."

şeklinde bir değerlendirmeye yer vermiştir.

9 Kasım Günü Yaşananlar

Mağdur anlatımlarına göre, olay günü öğlen saatlerinde Seferi Yılmaz'ın işlettiği Umud Kitabevinde Seferi Yılmaz'ın dükkân komşusu olan mağdur Metin Korkmaz ve onun amcasının oğlu maktul Mehmet Zahir Korkmaz'ın birlikte yemek yaptıkları esnada dükkânın ön tarafında bir cam kırılma sesi duyulması sonucu Seferi Yılmaz ne olduğuna bakmak için dışarı çıktığında dükkâna bomba atıldığını görmüş, ardından kendisini telaşla dışarı atmıştır. Bu sırada dükkânın arka kısmında bu-

lunan şahıslardan biri ölmüş; diğeri de yaralanmıştır.

Patlama sonrası patlamayı duyan çevre esnafının merakla patlamanın olduğu pasaja doğru yöneldikleri sırada kendisini işyerinden dışarıya atan Seferi Yılmaz'ın çevre esnafına hem Türkçe ve hem de Kürtçe olarak pasajdan çıkarken gördüğü sanık Veysel Ateş'i kastederek "... Bombayı atan bu şahıstır, yakalayın..." diye bağırması sonucu çevredeki esnaf ve halk Veysel Ateş'i takip ederek Veysel'i yanlarına gittiği diğer sanıklarla birlikte yakalamıştır.

Olaya ilişkin mağdur Seferi Yılmaz anlatımlarında;

"Kendisini dükkândan dışarı attığında sanık Veysel'i koşar adımlarla pasajdan çıkarken gördüğünü, bunun üzerine halktan yardım istediğini ve esnafla birlikte Veysel'i ve diğer sanıkları yakaladıklarını"

beyan etmiştir.

Yine dosyada ifadesi bulunan tanıklar da;

"Seferi'nin yardım istemesi üzerine, kalabalık bir grubun Veysel Ateş'in peşine düştüğünü, Veysel Ateş'in pasajdan çıkmasını müteakip öncelikle aracın ilk park edildiği yere doğru yöneldiğini, aracı orada göremeyince cep telefonundan Ali Kaya'yı aradığını, Ali Kaya'ya nerede olduklarını sorduğunu, daha sonra Veysel Ateş'in hiç arkasına bakmadan telefonu kulağında koşar adımlarla yürüdüğünü, bu arada Ali Kaya'nın da cep telefonunun elinde olduğunu ve telefonu kulağında tutar vaziyette hızlı hızlı yürüdüğünü, Ali Kaya ve Veysel Ateş'in cadde üzerinde buluştukları yerde Ali Kaya'nın Veysel Ateş'e "patladı mı" diye sorduğunu, Veysel Ateş'in de "evet" şeklinde cevabından sonra Ali Kaya'nın "atla arabaya" dediğini, daha sonra Veysel Ateş ile onun peşinden gelen Ali Kaya'nın o sırada içinde diğer şüpheli Özcan İldeniz'in bulunduğu otomobilin yanına vardıklarını, şüpheli Veysel Ateş'in aracın arka koltuğuna oturduğunu ve sanıklar henüz aracı çalıştırıp hareket ettirmeden sanıkları yakaladıklarını"

beyan etmişlerdir.

Sanıklar ise savunmalarında;

"Patlama ile alakalarının olmadığını, sanık Veysel'in arabanın içinde oturduğu esnada bir patlama sesi duyduklarını, sanık Ali Kaya'nın ne olduğuna bakmak için arabadan çıktığını, halka 'ne oldu' diye sorduğunda 'hem yapıyorsunuz hem de soruyorsunuz şerefsizler'

diye karşılık verdiklerini ve halk tarafından kendilerine saldırıldığını"

beyan etmişlerdir.

Olay öncesine ilişkin bazı tanık anlatımlarında,

"Sanıkların şüpheli bir şekilde etrafta dolandıkları, hatta tanıklardan birinin şahısların yanına yaklaşarak "Siz kimsiniz? Burada ne arıyorsunuz?" şeklinde sorduğu, bu soru üzerine rahatsız olan sanıkların buldukları yerden başka bir yere hareket ettikleri"

şeklinde ifadeler mevcuttur.

Olayın buraya kadar olan kısmı karşılıklı iddia ve savunmalardan ibarettir. Gerçekte ne olduğu devam eden yargılama neticesinde kesinlik kazanacaktır. Ancak bundan sonrasına ilişkin yaşananlar konusunda herhangi bir şüphe yoktur.

Halkın aracın etrafını sarması üzerine aracın dışında bulunan Ali Kaya aracın etrafını saran kişilere "... Biz emniyetteniz, arkadaki de arkadaşım ..." şeklinde sözler söyleyerek araca binip çalıştırarak aracı hareket ettirmek istemiş, ancak halkın buna müsaade etmemesi sonucu Ali Kaya araçtan inip bagajın içinden aldığı silâhla ateş etmek isterken orada bulunan kişiler buna engel olmuştur.

Sanığın asker olduğu halde neden kendisini emniyet mensubu olarak tanıttığı yargılama esnasında şüpheleri sanıklar üzerinde toplayan önemli bir etken olmuş, sanıklar da bu davranışlarına inandırıcı bir gerekçe gösterememişlerdir.

Bu sırada Kitapevinde bulunan Mehmet Zahir Korkmaz isimli şahsın ölmüş olduğu haberinin gelmesi üzerine kalabalıklaşan halk daha da öfkelenmiş, aracın camlarının kırarak sanık Veysel Ateş'i aracın içinden çıkarmaya çalışmışlar, şüphelilere darp ve cebir girişiminde bulunmuşlardır.

Olayların büyümesi sonucu İlçe Kaymakamı, İlçe Emniyet Müdürü ve bir kısım askerî yetkililer olay yerine gelmiş, takviye olarak polis ve askerler ile Özel Harekât Ekiplerinin olay yerine ulaşarak müdahaleleri sonucunda şüpheli Veysel Ateş halkın elinden kurtarılarak zırhlı araç ile Şemdinli İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmüş, Özcan İldeniz yürüyerek kalabalıktan uzaklaşıp İlçe Jandarma Komu-

tanlığı'na gitmiş, o sırada kalabalığın içinden ayrılmaya çalışan Ali Kaya da askerler tarafından yakalanmıştır.

Olay yerine gelen yetkililer halkı sakinleştirmek için bunu yapanlardan mutlaka hesap sorulacağını beyan etmişlerse de halk sakinleşmemiş, toplanıp hükümet konağına yürüyerek kamu binalarını tahrip etmişlerdir. Bunun üzerine halkı dağıtmak için havaya ateş açıldığı sırada bir kısım insanlar yaralanmış, olayların büyümesi sonucu ilçeye giriş çıkışlar yasaklanmıştır.

Olaydan 6 saat sonra Şemdinli Savcılığı tarafından araç üzerinde keşif işlemlerine başlanmıştır. Keşif sırasında araç içerisinde

- 3 adet Kalaşnikov tüfek,
- hücum yeleği,
- iki adet de Alman yapımı el bombası

ele geçirilmiştir. Araçta ele geçirilen el bombaları ile Seferi Yılmaz'ın işyerine atılan el bombalarının daha sonra yapılan kriminal incelemede aynı cins bombalar olduğunun ortaya çıkması yargılama sonunda sanıkların bu suçtan ceza almalarının en büyük delili olmuştur.

Araçta ayrıca sanıklardan Özcan İldeniz'e ait olan bir adet siyah çanta içerisinde ele geçirilen "Aşiret Durum Çizelgesi" adlı belge-

- Aşiretlerin ve aşiret reislerinden AKP Milletvekili Mustafa Zeydan, Ahmet Zeydan, Mait Piruzbeyoğlu, Gani Çallı, Abdurrahman Keskin, Kemal Kaya, İskender Ertuş, Mehmet Adıyaman, Hasan Öztunç, Celi Özbek, Ömer Keçeci, A. Hakim Turgut, Haydar Kaya, Hüsnü Timur ve Fuat Ediş'in ve yine aşiret mensubu kişilerin isim listesi ve ikamet bölgeleri,
- Şemdinli Bölgesi Genel Değerlendirmesi başlıklı evraklar ile,
- Şemdinli'de bulunan DTP teşkilatlanmasında yer alan şahısların fotoğraflarının bulunduğu bir liste ele geçirilmiştir.
- Araçta ele geçirilen diğer bazı evraklarda ise,

- Bombanın atıldığı dükkânın sahibi Seferi Yılmaz adına düzenlenmiş Nüfus Kayıt Örneği,

- Şahıs Şahsî Bilgiler Formu,

- Biyografik Bilgi Formu,

- Seferi Yılmaz'ın fotoğrafının da bulunduğu "konutta kalanlar" başlıklı iki adet liste,

- Seferi'nin fotoğraf fotokopilerinin bulunduğu bilgi notu,

- Dört adet kroki ve diğer dosyalarda telefon numaralarının bulunduğu liste,

- Bombanın patladığı Özipek Pasajı ve Umur Kitapevi ile ilgili yolların krokileri

ele geçirilmiştir.

Bu ele geçirilen evraklar ve evrakların içeriği, sanıkların yargılama boyunca istihbarat amaçlı ilçeye geldikleri yönündeki savunmalarına, bu bilgi ve belgelerin münhasıran istihbarat toplama görevi ile bağdaşmadığı gerekçesi ile itibar edilmemesi sonucunu doğurmuştur.

Şemdinli Cumhuriyet Savcısı'nın yaptığı incelemeler sürerken, özel otomobiliyle gittiği Van Devlet Hastanesi'nden eşi ve çocukları ile dönmekte olan Jandarma Uzman Çavuş Tanju Çavuş'un Şemdinli ilçesi girişinde yolunu kesen kalabalık bir gurubun araca saldırması üzerine panik ve heyecana kapılıp eşi ve çocuklarını korumak için havaya rasgele ateş açması sonucunda bir kişi hayatını kaybetmiş, 4 kişi de yaralanmıştır. Bunun üzerine Cumhuriyet Savcısı incelemelerini tamamlayamadan olay yerinden ayrılmak zorunda kalmıştır.

Olay sonrasında canlı yayın yapan televizyonların yayını sırasında böyle bir gelişmenin olması ve Tanju Çavuş'un açtığı ateşin keşfi yapan heyete yönelik yapıldığı izlenimin oluşması gerginliği daha da artırmıştır. Öyle ki, halk bunun resmi makamlarca delillerin ortaya çıkarılmasını engelleme amacıyla yapıldığı düşüncesine kapılarak, keşfin mutlaka yapılmasını aksi takdirde Şemdinli ve diğer bölgelerde çok büyük olayların meydana geleceğini yetkililere beyan etmişlerdir. Bunun üzerine Cumhuriyet Savcısı olay yerine dönerek sabaha kadar keşif işlemlerine devam etmiştir.

Elbette ki olayın etkileri 9 Kasım günü ile sınırlı kalmamış, özellikle Şemdinli ilçesi ve Hakkâri elleri başta olmak üzere Kürt nüfusun ağırlıklı yaşadığı diğer illerde çeşitli gösteriler olmuş, bu gösteriler esnasında bazı kamu binaları tahrip edilmiş, güvenlik güçleri ile halk arasında istenmeyen olaylar yaşanmıştır. Öyle ki Cumhuriyet Savcısı olay sonrası yaşanan gelişmeleri iddianamede dayanak göstererek sanıkların bu eylemle aslında tam da bu sonucu arzuladıklarını iddia ederek sanıkların TCK 302. maddede tanımlanan “devletin birliğini bozmak” suçundan yargılanmalarını talep etmiştir.

Soruşturma Safhası

Olayın ardından tüm Türkiye hatta Avrupa Birliği bu konuya dikkat kesilmiş ve devletin zirvesinden konuya ilişkin ardı ardına açıklamalar gelmeye başlamıştır. Olayın hemen ertesi günü Genelkurmay Başkanlığı tarafından yapılan açıklamada

“... Bu üzücü olaya bazı askerî şahısların da karışmış olabileceğine dair iddialar ortaya atılmaktadır. Söz konusu olay her yönüyle adli makamlara intikal etmiş olup gerekli yasal işlemler yapılmaktadır. Soruşturma safhasının gizliliği dolayısıyla gelişmeler hakkında yapılacak müteakip açıklamalar adli makamların takdirinde olacaktır.”

şeklinde ifadelerle yer verilmiştir.

Yine dönemin Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök ise;

“... Biz idarî yönden hemen soruşturma başlattık, olayın adli soruşturmasını adli merciler yapıyor, bunu beklemek lazım. Ben personelemi ne suçlarım, ne korurum.”

açıklamasını yapmıştır.

Başbakan Recep Tayip Erdoğan ise, 11 Kasım 2005 tarihinde yaptığı açıklamada,

“... Nereden gelirse gelsin, kim tarafından yapılmış olursa olsun, kim yapmışsa bunun bedelini ödeyecektir. Bizden kimse bir kayırmacılık, bir korumacılık, yürütme olarak beklemesin, yargı üzerine düşeni en ideal bir şekilde yapacaktır.”

bu konuya dair fikirlerini beyan etmiştir. Devletin zirvesinden yapılan bu açıklamalar, iddianameyi hazırlayan savcının belki de bu denli

“iddialı” bir iddianameyi hazırlamasındaki en önemli etken olmuştur. Savcının hiç gereği yokken yapılan bu açıklamaları aynen iddianameye aktarması da bu düşünceyle hareket ettiğinin en önemli göstergesidir.

Burada en dikkat çekici ve bu davanın kendisi kadar hukuk tarihinde iz bırakacak olan dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Yaşar Büyükanıt'ın sanık Ali Kaya ile ilgili kendisine sorulan bir soruya;

“tanırım iyi çocuktur, suç işlemez”

şeklinde verdiği beyanat olmuştur.

İddianamede yer alan Yaşar Büyükanıt'ın Diyarbakır'da 7. Kolordu Komutanı olarak görev yaptığı esnada Ali Kaya ile birlikte çalıştığı, hatta birlikte bir kooperatif kurdukları ve bu kooperatifin başkanlığının da bizzat Ali Kaya tarafından yürütüldüğüne dair tanık ifadeleri, bu beyanati iddianameden sonra daha da dikkat çekici hale getirmiştir.

Yaşar Büyükanıt'a yönelik ithamların tamamı iddiadan ibaret olmakla birlikte dönemin Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ün olayın hemen ardından idari yönden soruşturma başlattıkları yönündeki açıklamaları karşısında, sanıklar hakkında şu ana kadar herhangi bir işlemin yapılmamış olması, mahkemenin bu yöndeki sorusuna davanın neticesinin beklendiğinin bildirilmesi ve hatta dava devam ederken sanıkların kurumları tarafından ödüllendirilmesi,

“Genelkurmay Başkanı'na rağmen asker içinde bu olayın aydınlatılmasını ve derinlemesine soruşturulmasını istemeyen bazı çevreler mi var?”

sorusunu akla getirmiştir.

Şemdinli'de yaşanan olayların medyaya yansımalarından sonra konuya ilişkin bu açıklamalar yapılırken bir yandan da adli işlemlere başlanmıştır. Olayın hemen ardından Veysel Ateş gözaltına alınarak Emniyet Müdürlüğü'ne götürülmüştür. Diğer asker sanıklar ise Jandarma Taktik Komutanlığı'na götürülerek iki gün boyunca burada tutulmuşlardır. Olay akabinde resmi makamlarca yapılan açıklamalarda “*olayla ilgili sadece bir kişinin gözaltında olduğu, başka kimsenin olmadığı*” bilgisine yer verilmiştir. Halkın yoğun tepkisi üzerine, diğer sanıklar iki gün sonra savcı karşısı-

na çıkarılmış, ifadelerinin ardından savcılık tarafından serbest bırakılmışlardır. Halkın bu serbest bırakılmaya karşı tepki göstermesi üzerine bu sefer sanıklar yeniden hâkim karşısına çıkarılarak tutuklanmışlardır. Başlangıçta serbest bırakılan sanıkların yeni bir delil elde edilmemiş olmasına rağmen sonradan tutuklanmaları hukukun koyduğu objektif kriterler yerine, "halkın tepkisi" kriteri ile hareket edildiğini göstermiştir ki; bu durum hukuken manidardır.

Eylemle ilgisi olduğu düşünülen iki kişi daha olmasına rağmen resmi makamlarca sadece bir kişinin gözaltında olduğu yönünde yapılan açıklamalar ve asker kişilerin hukuki prosedür içerisinde derhal emniyet birimlerince ifadeleri alındıktan sonra savcı karşısına çıkarılmaları gerekirken iki gün boyunca askeri birlikte tutulduktan sonra savcı karşısına çıkarılmaları maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının devlet içerisindeki bazı kişi yada kurumlarca engellenmeye çalışıldığı şüphesini doğurmuştur. Özellikle resmi görevli bazı tanık ifadeleri ile ortaya çıkan ve o günlerde yaşanan bazı gelişmeler bu şüpheleri artırmıştır. Devletin zirvesinden olayın akabinde yapılan açıklamalar ümit verici olmakla birlikte;

Hakkâri Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdür Vekili olarak görev yapan Hüseyin Keskinliç 03 Mart 2006 tarihinde savcıya verdiği ifadesinde

"Ben 1 Kasımda meydana gelen patlamada görev nedeni ile Ankara'da bulunuyordum. 9 Kasımdaki patlama olayından sonra toplantıyı yarıda keserek Hakkâri Merkeze döndüm. 14 Kasımda İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde bulunduğum saat 14:45 sıralarında Hakkâri İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şubesi'nde görevli Jandarma Başçavuşlar İsmail Uzer ve Ümit Sevinç Şube Müdürlüğü'ne gelerek ellerinde bir tutanak defteri olduğunu ve 1 Kasım 2005 tarihinde yapılan bir toplantıya ait tutanak bilgilerinin bulunduğu tutanak defterini imzalamamı söylediler. Tutanakta özetle ilimizdeki terör örgütünün son dönemde gerçekleştirdiği bombalama eylemleri, il merkezi ve ilçelerinde istihbarat birimlerinin müşterek istihbarî çalışmaların yapılması gerektiği ve bunların operasyona dönüştürülmesine dair birtakım kararları içeren metnin yazılı olduğu, tutanak metninin Hakkâri Tugay Komutanlığı ve Jandarma İstihbarat görevlilerince imzalandığı, MİT ve Emniyet Temsilcilerinin ise

imzalamadıklarını gördüm. Bu tutanak 1 Kasım 2005 tarihli olarak düzenlenmek isteniyordu. Benimde bu şekilde bu tarihli tutanağı imzalamamı istediler, ancak ben imzalamadım. Ben zaten 1 Kasım'da Ankara'da görevliydim. Yardımcım Komiser Yardımcısı Sezgin Abalı'ya böyle bir toplantıya katılıp katılmadığını sordum. Kendisi böyle bir toplantıya katılmadığını, katılmadığı bir toplantıya da imza atmayacağını söylemişti. Ayrıca 16 Kasım 2005 tarihinde İl Jandarma Alay Komutanlığı'ndan İl Emniyet Müdürlüğümüze bir faks mesaj formu geldi. Bu faks mesaj formunda Şemdinli'deki Umut Kitapevi sahibi Seferi Yılmaz'a bir paket geleceği, göndericinin Narlı Market, Alıcının da Seferi Yılmaz olduğu, bu kolinin içerisinde muhtemelen örgütsel bir malzemenin olduğu şeklinde bir bilgi yazılmıştı. Faks mesaj formunda bu haberin elde edildiği tarih olarak 16.10.2005 yazılmıştı. Bu haberin bize gelme tarihi ise 16.11.2005 tarihidir. Bu paket ile ilgili bilgi notunu patlamadan bir hafta sonra öğrendik. 9 Kasım 2005 tarihinde meydana gelen patlama olayına ilişkin Jandarma ile her hangi bir müşterek çalışmamız olmamıştır. Ayrıca Seferi Yılmaz Emniyet İstihbaratınca takip edilmemektedir."

şeklinde beyanlarda bulunmuştur.

Hakkâri Emniyet Müdürlüğü İstihbarat Şube Müdür Vekili'nin ifadesinde belirttiği üzere askeri birimlerce yapılmamış olan bir toplantının olaydan sonra yapılmış gibi gösterilmeye çalışılması ve bu yönde bir tutanağın imzaltılmaya çalışılması manidardır. Aynı şekilde askeri makamlarca elde edilen istihbarî bilginin 16 Kasım 2005 tarihinde emniyet birimleri ile paylaşılması, askeri makamların kanunen yerine getirmesi gereken görevlerini olaydan sonra yerine getirmeye çalışarak olaydaki hukuk dışılığı örtbas etme gayretlerinden başkaca bir şey değildir.

Ayrıca her ne kadar daha sonra mahkeme huzurunda inkâr etmiş ise de Şemdinli İlçe Emniyet Müdürlüğü'nde görevli polis memuru tanık Himmet Özdemir Van Başsavcı Vekilliği'ndeki 22 Aralık 2005 tarihli ifadesinde;

"Sanık Veysel'in ifadesinin iki kez alındığını, sanığın son olarak alınan ifadesinde, önceki ifadesinde bahsettiği olaylardan bahsetmediğini"

beyan etmiştir.

Bu durum asker kişi olan sanıkların askeri birlikte tutuldukları iki gün boyunca ifadelerinin şekillendirildiği ve daha sonra gözaltında bulunan diğer şüpheli Veysel Ateş'in ifadesinin de bu doğrultuda değiştirildiği izlenimi uyandırmaktadır. Zira bir polis memurunun savcı karşısında böylesi bir konuda olmayan bir şeyi ifade etmesi hayatın olağan akışı içerisinde düşünülmesi güç bir durumdur.

Soruşturma aşamasında soruşturmayı yürüten cumhuriyet savcısı tarafından bu kişiler dışında olaya ilişkin birden çok tanığın ifadesine başvurulmuştur. Özellikle iddianamede adı geçen tanıklardan Abdulkadir Aygan isimli bir itirafçının "Mutkili Ali" olarak bilinen sanık Ali Kaya hakkındaki ifadeleri ve bu dönemde kurulan TBMM Şemdinli Araştırma Komisyonu'na ifade veren Mehmet Ali Altındağ'ın ifadeleri çarpıcı niteliktedir.

Mehmet Ali Altındağ'ın ifadelerinin TBMM Şemdinli Araştırma Komisyonu'ndan savcılık tarafından istenmesi ve bu ifadelerin aynen iddianamaya aktarılması neticesinde dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Yaşar Büyükanıt'a kadar uzanan asker içerisinde birtakım gayrimişru yapılanmaların olduğu yönünde iddialar içeren bir iddianame, soruşturmayı yürüten cumhuriyet savcısı tarafından düzenlenmiştir.

Soruşturma neticesinde Mehmet Ali Altındağ'ın ifadelerine dayanılarak Yaşar Büyükanıt ile o dönemde komutası altında çalışan bir kısım askerî yetkililer hakkında Suç İşlemek İçin Örgüt Kurmak, Görevi Kötüye Kullanmak ve Sahte Belge Düzenlemek suçlarından ve Yaşar Büyükanıt'ın olayın faillerinden olan Ali Kaya'ya yönelik açıklamaları nedeniyle de Âdil Yargılamayı Etkilemeye Teşebbüs suçundan soruşturma evrakı tefrik edilerek Genel Kurmay Başkanlığı Askerî Savcılığı'na gönderilmiştir.

Yaşar Büyükanıt hakkındaki bu iddialar nedeniyle askeri makamlardan ve birtakım çevrelerden ardı ardına iddianamenin siyasi bir komplo ürünü olduğu yönünde açıklamalar gelmeye başlamış ve neticede iddianameyi düzenleyen Ferhat Sarıkaya HSYK kararı ile meslekten ihraç edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

İddianame

Bir dönem ülke gündeminde çok önemli yer tutmuş bu dava sivil yargıdan asgari yargıya taşınalı, diğer önemli gündemler gibi unutulmaya başlanmıştır. Böylesine önemli bir davanın hukuk zemininde tartışılması ve değerlendirilmesi insan hak ve özgürlüklerine inanmış, adaleti amaçlamış ve dürüstlüğü şiar edinmiş hukukçular için çok önemlidir. Tebliğimizin bu bölümünde çok eleştirilen ve hazırlayıcısının meslekten ihracına neden olan iddianame hukuki açıdan ele alınacaktır.

Şemdinli iddianamesinin mevzuatımıza, özellikle Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu ile tek celsede, zorunlu hallerde bir veya iki celsede davanın bitirilmesini sağlayacak soruşturma evresinin ve bu evreyi tevsik eden iddianamenin bir örneği olup olmadığını tartışmak gerekir. Diyebiliriz ki bu iddianame bu amacı gerçekleştirememiştir. Ancak davanın içeriği ve önemi bu iddianameyi eleştirirken daha müsamahalı davranmamızı gerektirir. Söz konusu iddianameyi şekli ve esas yönden incelemeye başlamadan önce asgari ölçülerdeki bir iddianamenin nasıl hazırlanacağını ve yargılama aşamasındaki rolünün kısaca anlatılması faydalı olacaktır. Bu nedenle önce Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yer alan iddianameye ilişkin hükümler incelenecek, ardından Şemdinli İddianamesi özet olarak aktarılacaktır. Son olarak da bu iddianamenin hukuki açıdan değerlendirmesi yapılacaktır.

CMK'da İddianame

İddianame soruşturma evresinin sonucunda hazırlanan bir belgedir. Elde edilen deliller bakımından şüpheliler aleyhinde olan deliller, lehinde olan delillere üstünse ve suça konu fiilin failleri şüpheliler olarak görülebiliyorsa bir iddianame düzenlenir. Bu durum CMK 170/2. maddesinde "*Soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler.*" şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre bir iddianamenin düzenlenebilmesinin önkoşulu toplanan deliller sonunda yeterli şüpheyeye erişmiş olmasıdır.

Yine CMK 170. maddede iddianamenin şekil ve esas bakımından içermesi gereken hususlar düzenlenmiştir. Şekli olarak bir iddianamede; şüphelinin kimliği, müdafii, maktul, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği, mağdurun veya suçtan zarar görenin vekili veya kanunî temsilcisi, açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği, şikâyetle bulunan kişinin kimliği, şikâyetin yapıldığı tarih, yüklenen suç ve uygulanması gereken kanun maddeleri, yüklenen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi, suçun delilleri, şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların sürelerine mutlak surette yer verilmesi gerekmektedir. İddianamede bu bilgilere yer verilmemesi CMK 174. maddeye göre iddianamenin iadesi sebebidir.

Bizim burada inceleyeceğimiz asıl konu iddianamenin esas bakımından nasıl olması gerektiğidir. Bu konuyu düzenleyen CMK 170/4. maddesinde *“İddianamede, yüklenen suçu oluşturan olaylar, mevcut delillerle ilişkilendirilerek açıklanır.”* ve yine aynı maddenin beşinci fıkrasında *“İddianamenin sonuç kısmında, şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil, lehine olan hususlar da ileri sürülür”* hükmüne yer verilmiştir. Bu düzenlemeden fail ya da faillere yüklenen suçun mutlak surette delillerle ilişkilendirilmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.

Bu durumda ceza yargılamasında delil kavramının öncelikle incelenmesi gerekmektedir. CMK madde 217/2'ye göre yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir. Bu düzenlemeye göre, ceza yargılamasında hukuka uygun olmak koşulu ile her türlü delil ispat aracı olarak kullanılabilir. Bunun sebebi ise ceza yargılamasının amacının medeni yargılamanın aksine şekli gerçeğe yetinmeyip, gerçeğin ta kendisi olan maddi gerçeği amaçlamasıdır. Bu amaç sebebiyle ceza yargılamasında ispat külfeti kavramına yer verilmemiş, maddi gerçeği bulabilmek için çeşitli araçlar ihdas edilmiştir. Bunun için her şey delil olarak kabul edilmiştir. Hatta delilleri değerlendirmede serbestlik tanınmış ve yargıcın da delil ileri sürmesi kabul edilmiştir. Yine aynı maddede savcıya, sanığın aleyhine olan delil-

lerle birlikte lehine olan delillere de iddianamede yer verme külfeti getirilmiştir.

Tüm bu unsurları içermeyen iddianamenin CMK 174. madde gereğince Cumhuriyet Başsavcılığı'na mahkemece iadesine karar verilir. CMK 174. maddeye göre diğer bir iade nedeni ise suçun sübutuna etki edeceği mutlak sayılan mevcut bir delil toplanmadan iddianame düzenlenmiş olması halidir. Bu durumda da iddianamenin iadesine karar verilir. İddianamenin iadesi üzerine cumhuriyet savcısı kararda gösterilen eksiklikleri tamamladıktan ve hatalı noktaları düzelttikten sonra, kovuşturmayaya yer olmadığı kararı verilmesini gerektiren bir durumun bulunmaması halinde, yeniden iddianame düzenleyerek dosyayı mahkemeye gönderir.

Şemdinli İddianamesi

İddianameye ilişkin açıklamalardan sonra Şemdinli İddianamesi'nin kısaca aktarılmasında fayda vardır. Cumhuriyet savcısı iddianamenin başında sanıkların özgeçmişlerinden bahsettikten sonra 9 Kasım günü yaşanan olayları kısaca özetlemiştir. Ardından sanıkların ve mağdurların savcılıktaki ifadelerini aynen iddianameye aktarmıştır. Kanaatimizce zaten dosyada mevcut olan ifadelerin tekrardan iddianameye aktarılması usul ekonomisi ve iddianame tekniği bakımından hatalı olmuştur. Çalışmamızda sanık ve mağdur ifadelerine münferit bir başlık altında yer verildiğinden benzer nitelikte olan ve iddianamede bulunan bu ifadelere ayrıca yer vermeyeceğiz.

Savcı iddianamede sanık ve mağdur ifadelerinin ardından kendince önemli gördüğü bazı tanık anlatımlarına yine hiç gereği yokken aynen yer vermiştir. Bu tanıklara baktığımızda olay öncesi veya sonrasında olay yerinde olan ve özellikle iddianamedeki tabiri ile sanıkları suçüstü yakalayan kişiler olduğu anlaşılmaktadır. Savcının birden çok tanık ifadesi olmasına rağmen belirli bazı tanık anlatımlarına iddianamede tekrardan yer vermesini, iddiasını güçlendirmek amacıyla yaptığını düşünmekteyiz.

Savcılık makamı tüm bu tanık anlatımlarından sonra eylemi sanıkların gerçekleştirdiği

kanaatine vardığı vurgusunu yapmıştır. Olay saatine ilişkin değerlendirmesinde ise tanık anlatımlarına göre olayın öğlen namazından sonra gerçekleştiği, müftülükten alınan yazıya göre öğle ezanının saat 10.53'de okunması gerektiğinin ve ezanı müteakip namazın muhtemelen 30 dakika sonra biteceğinin belirtilmiş olmasına göre olay saatinin 11.30 civarları olduğu sonucuna varmıştır.

Savcının diğer bir değerlendirmesi sanık müdafilerinin de savunmalarında vurgu yaptıkları ve basında yer alan bombalama olayından çok kısa bir süre sonra Roj TV'nin canlı yayına başladığı yönündeki iddialara ilişkindir. Savcı değerlendirmesinde, söz konusu televizyon kanalının 09.11.2005 tarihindeki yayın akışı içerisinde meydana gelen olay ile ilgili olarak her hangi bir canlı yayına rastlanılmadığı, normal yayın akışı içerisinde bir önceki günün programlarının tekrar edildiği bilgisine yer vermiştir. Bu değerlendirme ileride değişeneğimiz sanıkların bu eylemin PKK tarafından gerçekleştirildiği yönündeki savunmalarına dayanak gösterdikleri kendi sempaticanlı olan kanalın olayın hemen ardından canlı yayına geçmiş olması iddialarını çürütmesi bakımından önemlidir.

Yine savcının iddianamede yer verdiği diğer bir değerlendirme, sanıklar arasındaki cep telefonu görüşmesi saatine ilişkindir. Sanıklarca, iddia makamının en önemli delillerinden olan ve tanık anlatımları ile desteklenen telefon görüşmesinin ilçeye gelmeden evvel yapıldığı savunulmuştur. Bu görüşmenin patlamadan sonra yapıldığını iddia eden savcıya göre, sanıkların saat 11-12 arası ilçeye geldikleri yönündeki savunmaları karşısında, saat 11.29 olarak tespit edilen görüşme saatine göre beraber arabada oldukları Veysel Ateş'in kendilerini araması hayatın olağan akışına uygun değildir.

PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütüne İlişkin Açıklamalar

Savcı iddianamede yukarıda kısaca özetlediğimiz olaya ilişkin bilgilere yer verdikten sonra "PKK/KONGRA-GEL Terör Örgütüne İlişkin Açıklamalar" başlığı altında PKK ile ilgili örgütün amacı, stratejisi gibi birçok konuda değerlendirmeler yapmıştır. Bu değerlendirmelerinde örgütün tarihi geçmişi ve günümüze kadar olan süreçte geçirdiği değişim evrelerine sosyolojik bir bakış açısı getirmiştir.

Örgüt ile bölgenin sosyo-ekonomik yapısı üzerine ve terörün sebeplerine ilişkin değerlendirmeler alt başlıklı bölümde ise ancak sosyolojik bir araştırmada yer alabilecek çok iddialı tespitlere yer vermiştir. Bu değerlendirmelere bakıldığında burada yer verilen fikirlerin örgüt üzerine yazılmış eserler ve araştırmalardan alıntılar olduğu izlenimi oluşturmaktadır.

Tüm bu değerlendirmelerin ardından örgütün silahlı faaliyetlerine ve sosyal faaliyetlerine değinmiş, özellikle örgüt tarafından gerçekleştirilen kitlesel eylemlerden örnekler vermiştir. Burada değinilen bir başka konu, devletin yıllarca terörle mücadele ve bölgenin kalkındırılması amacıyla bölgeye aktarmak durumunda kaldığı milyarlarca dolardan gerek devlet içindeki bazı görevlilerin gerekse de bölgedeki aşiret reislerinin pay alabilme mücadelesidir. Savcı, bu değerlendirmesinde çıkar grupları tarafından bölgedeki terörün bitirilmek istenmediği vurgusunu yapmıştır. Bu vurgudan hareketle JİTEM'in kuruluş amacı, yaptığı illegal faaliyetler ve Gaffar Okan suikastı gibi birçok konuya değinmiş, bu olaylara bütüncül bir bakış açısı ile kendince yorumlar getirmiştir.

Serhildan [Kitlesel Kalkışma] Faaliyetleri Kapsamında Hakkâri Olayları

Savcı, bu başlık altında 1999 yılında Abdullah Öcalan'ın yakalanması sonrasında uygulamaya koyduğu "sivil itaatsizlik" taktiğinin sonuç vermemesi ve Ortadoğu'da yaşanan yeni gelişmeler üzerine, 01 Haziran 2004 tarihinden itibaren, "şiddeti tırmandırma" taktiği izlemeye başladığı değerlendirmesinde bulunmuştur. Bu değerlendirmesinin ardından "şiddeti tırmandırma" politikası gereği bu tarihten sonra gerçekleştirilen kitle eylemlerine değinmiştir. Daha sonra ise tebliğimizin başında yer verdiğimiz özellikle 2005 tarihinden sonra Hakkâri ve çevre illerde bu amaç doğrultusunda meydana gelen/getirilen eylemlere yer vermiştir.

Savcı, iddianamede onlarca sayfa tutan ve ancak bir sosyal inceleme raporunda yer alabilecek nitelikte ve tarzda PKK ile ilgili bu değerlendirme ve tespitlerinin ardından maalesef bir neticeye varamamıştır. İddianame bir bütün olarak incelendiğinde böyle bir değerlendirmeye yer verme amacının ne olduğuna dair bir fikir edinmek de mümkün olamamıştır. Kanaatimizce olayla doğrudan ilgisi olmayan ve yorum içerikli bu değerlendirmeler iddianame hazırlanış tekniğine aykırıdır ve bu tarz bir değerlendirmeye iddianamede asla yer verilmemelidir. Bu tür iddianameye önemli bir örnek aşağıda verilmiştir.

Savcının PKK ile ilgili değerlendirmelerinin ardından iddianamede yer verdiği diğer bir husus, bizim de çalışmamızın başka bölümlerinde bir kısmını aktardığımız, olaylardan sonra devletin zirvesinden ve askeri yetkililerden yapılan açıklamalar olmuştur. Savcının, iddianamede olmaması gereken bu beyanatlara yer vermesinin, sanıkların cezalandırılması yönünde oluşan “siyasi irade”ye vurgu yapmak amacını taşıdığını düşünmekteyiz.

Kanaatimizce bu düşünce hatalıdır. Şöyle ki; ceza hukukunda failerin cezalandırılabilme koşulu sanıkların cezalandırılması yönünde oluşan siyasi irade değil, mevcut deliller ile suçluluğu yönünde oluşan şüphedir. Ancak Susurluk gibi bu neviden olaylarda siyasi irade olmadığı için netice alınamamış olması, savcıyı bu davanın sanıklarının cezalandırılması yönündeki siyasi iradeye vurgu yapmaya itmiştir.

Savcı, bu açıklamalara değindikten sonra patlamadan sonraki tarihlerde konuya ilişkin beyanda bulunan bazı tanık ifadelerine iddianamede ayrı bir başlık altında yer vermiştir. Savcının meslekten ihracına sebebiyet veren tanık Mehmet Ali Altındağ'ın Şemdinli Meclis Araştırma Komisyonu'na verdiği özellikle Yaşar Büyükanıt'ı suçlayıcı beyanlar içeren ifadesi bu bölümde aynen aktarılmıştır. Biz de hem yol açtığı neticeler hem de içerik olarak özellik arzeden bu ifadenin belirli bölümlerini burada aktaracağız.

Mehmet Ali Altındağ'ın İfadesi

Mehmet Ali Altındağ'ın o dönem mecliste kurulan Şemdinli Araştırma Komisyonu'na

verdiği soru cevap şeklindeki yaklaşık 20 sayfalık ifadesi savcı tarafından iddianameye aynen aktarılmıştır. Savcının komisyondan isteyerek getirttiği ve savcılığa verilmesi ile o dönem ciddi tartışmaların yaşandığı ifade de davanın sanıklarından Ali Kaya ve onun Yaşar Büyükanıt ile ilişkisine dair çok çarpıcı iddialar mevcuttur.

Mehmet Ali Altındağ savcılıkta verdiği ifadesinde Ali Kaya ve Yaşar Büyükanıt ile ilgili;

“... Ali Kaya daha önce Diyarbakır'da görev yapmıştı, kendisi yaklaşık 10 yıldır Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde görev yapmaktadır. Suç dosyası oldukça kabarıktır. Ali Kaya suç dosyası kabarık olmasına rağmen her nasılsa korunuyordu... o dönemin DGM Başsavcısı Nihat Çakar ve o dönemde 7. Kolordu Komutanı olan Yaşar Büyükanıt ta bu kişiyi koruyordu. Sanki suçumuz PKK ile niye mücadele ediyoruz diye Hizbullah yanlısı olduğumuz gerekçesiyle bizi sindirmek için bu saydığım kişiler arasında adeta bir organizasyon vardı. Hatta hakkımızda PKK'nın ağzından yazılmış gibi Ali Kaya tarafından Başsavcının iştiraki ve Kolordu komutanını da onayı ile hakkımızda sahte belge tanzim edildi... O dönemin Kolordu Komutanı da Yaşar Büyükanıt'tı bu yazılara onay verdi... Buradan gelmek istediğim husus Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde terörle mücadele adı altında birileri rant temini ve terörü gündemde tutmak, huzursuzluk çıkarmak amacıyla Ali Kaya'nın en son yaptığı eylemler yapılmak isteniyor. Ali Kaya Diyarbakır'da bu işleri yaparak iş adamlarından büyük miktarda paralar toplamıştır. Hatta internet haberine göre de şu anki Kara Kuvvetleri Komutanı olan ve Ali KAYA için “iyi çocuktur, suç işlemez” diyen Yaşar Büyükanıt Kuşadası'nda birçok emekli paşa ile arsaya ucuz bir fiyata lüks villalar inşa etmektedirler. Kooperatifin başkanı ise bildiğim kadarı ile bir astsubaydır. Yani ülkeyi terörle mücadele havası ile bu bölgede olağanüstü hâl yönetimi ile ülkemiz yönetilmek isteniyor. Maalesef yasadışı uyuşturucu, silâh kaçakçılığı gibi işlemler böyle devlet içersine yerleşmiş illegal birtakım gruplar tarafından yapılmaktadır. Bu iddiam yıllardır bölgede oynanan oyunları ve terörün bir türlü bitirilmemesinin bir sonucudur. Yani terör devlet içine yerleşmiş özellikle silâhlı kuvvetlerimizin içine yerleşmiş bu türlü illegal gruplar tarafından bitirilmek istenmiyor... Millet bıktı, gerekirse ben Ali Kaya ile mahkemede de yüzleşirim. Yaptıklarının hepsi ortadadır... Ayrıca itirafçı Abdulkadir Aygan o dönemde bir iş

adamından aldıkları para karşılığı Ali Kaya'nın organizesi beni öldürmeyi planlamışlardı. Aynı iş adamı yani Ali İhsan Kaya yine bu gizli JİTEM organizesine danışarak illegal bir girişim yapmışlar, PKK militanları tarafından benim Diyarbakır'ın dışında olan iş yerlerim, dinlenme tesislerim silâhlı saldırıya uğramıştır, 8 insan ölmüştür, 12 insanda ağır yaralanmıştır, netice itibarıyla bu iş adamı PKK ile işbirliği yaptığı için TCK 169. maddesinden ceza almıştır. Kendisi Ali Kaya'nın has adamıdır.”

şeklinde çok ciddi itham ve beyanlarda bulunmuştur.

Ayrıca aynı tanık dosya içerisine getirtilen TBMM Araştırma Komisyonu'na verdiği 25.01.2006 tarihli ifadesinde; kendisinin milliyetçi muhafazakâr bir kişiliğe sahip olduğunu, yıllarca bölgede PKK ve Hizbullah ile mücadele ettiğini, ancak kendisinin bu yapısı ve yazdıkları ile bölgede mevcut olan illegal yapı tarafından istenmediğini, bu nedenle önce Hizbullahçı daha sonra ise PKK'lı olarak suçlandığını beyan etmiştir.

Yine burada verdiği ifadesinde Ali Kaya ile ilgili olarak bölgedeki işadamlarından para topladığını, birçok cinayet işlediğini, yaptıklarının gün yüzüne çıkmasından sonra tayininin başka bölgelere çıkarıldığını söylemektedir.

Şemdinli olayları ile ilgili değerlendirmesinde ise; bunun bir işbirliği olduğunu, PKK ile mücadele diye bir şeyin olmadığını ifade etmektedir. Bunun delili olarak da o dönem PKK'nın ikinci adamı olan Şemdin Sakık ile devletin işbirliği içerisinde olduğunu söylemektedir. Hatta kendisinin gözaltında olduğu esnada Şemdin Sakık'ın kendisinin yanına getirildiğini ve onunla konuştuğunu beyan etmektedir.

Yine o denem gündemi çok meşgul eden Ali Kaya ile Yaşar Büyükanıt'ın birlikte kooperatif kurdukları yönündeki iddiasına ilişkin olarak ise;

“Villa yapıyorlar. Bak, burada yazıyor. Dosyada var. Villa yapıyorlar orada. 'Ulusal ihanet' isimli... Bak, bu Yaşar Paşa. Bak, bunu da veriyim size. Ali, Yaşar Paşa ve... Bunlar, bu şekilde, yani, şirket kurmuşlar, şirket... Onun için, boşuna demiyor 'Ali Kaya iyi bir insandır, iyi bir çocuktur, suç işlemez...' Hâlbuki kendisi gönderiyor oraya, işletiyor.”

şeklinde beyanlarda bulunmuştur.

Savcılık, tüm bu ifadeden yola çıkarak Yaşar Büyükanıt ve o dönemde komutası altında çalışan bir kısım askerî yetkililer hakkında; suç işlemek için örgüt kurmak, görevi kötüye kullanmak ve sahte belge düzenlemek suçlarından, yine patlama olayından sonra Yaşar Büyükanıt'ın Ali Kaya'ya yönelik açıklamaları nedeniyle âdil yargılamayı etkilemeye teşebbüs suçundan soruşturma evrakını tefrik ederek Genel Kurmay Başkanlığı Askerî Savcılığı'na göndermiştir.

Diğer Tanık İfadeleri

Savcı, bu bölümde Mehmet Ali Altındağ dışında Yüksekova Belediye Başkanı Mehmet Salih Yıldız, Hakkâri Belediye Başkanı Metin Tekçe, Şemdinli Belediye Başkanı Hürşit Tekin ve Hakkâri Milletvekili Esat Canan'ın ifadelerine yer vermiştir. Bu tanıkların iddianamedeki ifadelerine bakıldığında, yörede son dönemde artan bombalama eylemlerinin huzur ve barış ortamının tesisini istemeyen, buradaki karışıklıktan kendilerine pay çıkarmak isteyen devlet içine sızmış illegal yapılar tarafından gerçekleştirilmiş olduğu yönünde bir izlenime sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tanıkların ifade ettikleri bir başka husus ise, olayın hemen ardından gerçekleştirilen toplantıda, askerî yetkililer tarafından olayla ilgili sadece bir kişinin gözaltında olduğunun kendilerine iletilmiş olmasıdır. Bölgenin en üst düzey resmi yetkililerine dahi gözaltında başkaca kimsenin olmadığını iletilmesi, bazı çevrelerce olayın en başından beri gerçeğin ortaya çıkarılmasının engellenmeye çalışıldığının göstergesi olması bakımından önemlidir.

Bu tanıklardan Esat Canan iddianamede yer alan olaya ilişkin değerlendirmesinde;

“Benim orada gördüğüm tüm ortaya çıkan kanıtlara ve orada o anda hazır olan görgü tanıklarının anlatımlarına göre olay “Suçüstü” bir olaydır ve eylem iki kamu görevlisinin ve bir itirafçının olduğu üç kişilik ekip tarafından gerçekleştirildiği açıktır. Bunun lokâl bir olay olmadığı kanısındayım. Geçmişte de benzer olaylar bölgede yaşandı. Örneğin Yüksekova Çetesinde de yine itirafçı vardı ve yine asker kökenli kamu görevlileri vardı. Şemdinli de

ortaya çıkan olay tamamen devletin içerisine girmiş, yasadışı işler yapan çetelerin ortaya koyduğu hukuk dışı bir eylemdir. Ancak bunların kendi başına yaptıkları lokâl bir olay olarak görülemez. Bunun bağlantıları da vardır. Talimat aldıkları yerler vardır. Bunların tümünün araştırılmasına ihtiyaç vardır. Geçmiş olaylarda da bu bağlantılar ortaya çıkmadığı için yeniden Şemdinli’de bu tür olay ortaya çıkmıştır. Üst düzey komutanlarımızın “iyi çocuktur, suç işlemez” şeklindeki beyanları bile bu tür olayların üzerine gidilmemesi şeklinde aşağıdaki tüm birimlere bir mesajdır. Bence bu kişiler bu olayı yukarıdan talimat almadan gerçekleştiremezler. Olay organize bir şekilde yapılmıştır. Jandarma istihbaratın tek başına emniyet bölgesinde bu olayı gerçekleştirmesi mevzuatımıza da uygun değildir. Yeniden bölgede bir huzursuzluğun yaratılıp devletle vatandaşın arasını açmak için özellikle son zamanlarda bu gibi olayların ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Türkiye bir hukuk devletidir.”

demidir. Bu değerlendirme yukarıda isimlerini saydığımız bölgenin temsilcileri konumunda olan insanların bunun da ötesinde bölge halkının olaylara bakışını yansıtmaktadır.

Savcı, bu tanık ifadelerinden sonra “Şemdinli’de Meydana Gelen Olay Sonrası Devletin Beklentilere İlişkin Medyada Yer Alan Haber Ve Yorumlar” başlığı altında Şemdinli olaylarının ardından medyada yer alan haberlere ve konuya ilişkin köşe yazılarına yer vermiştir. Siyasilerin görüşlerine yer vermekle sanıkların cezalandırılması yönündeki “siyasi irade”ye vurgu yapan savcının, medyadaki haber ve yorumlarla da “halk iradesi”ne vurgu yaptığını görmekteyiz.

İhbar Mektupları

Soruşturma devam ederken savcılığa konuyla ilgili ya da ilgili olmayan birden çok ihbar gelmiştir. Savcı gelen bu ihbarlardan bir kısmını iddianameye aktarmıştır. Bu ihbarlardan Yaşar Büyükanıt’a ilişkin iddialar içeren Rıfat Koruhan isimli devlet memuruna ait dilekçede;

“Askerî yetkililerin ilçede olayların devam ettiği sırada bile Emniyet’te bulunan Veysel Ateş’i alıp götürmek istediklerini, bunun için İlçe Emniyet Müdürü Tacettin Aslan’a baskı yapıldığını, Veysel Ateş’in kendilerine teslim

edilmemesi üzerine o sırada ilçede bulunan MİT Bölge Müdür Yardımcısı Seyfettin Şener’i devreye soktuklarını ve Veysel Ateş’in serbest bırakılmasını sağlamaya çalıştıklarını, Şemdinli’de meydana gelen bu olaydan bir gün sonra Silopi Cumhuriyet Savcısının aracına bomba konulduğunu, bunun bir mesaj olabileceğini... Yaşar Büyükanıt’ın Diyarbakır’da 7. Kolordu Komutanı olarak görev yaptığı dönemde Ali Kaya’nın da Uzman Çavuş olarak görev yaptığını, Yaşar Büyükanıt’ın kendisi korgeneral iken tanıdığı Uzman Çavuş Ali Kaya gibi kaç tane uzman çavuş tanıdığını, Şemdinli olayı ile ortaya çıkan devlet içerisindeki illegal yapılanmanın izleri iyi takip edilirse Jandarma Genel Komutanı Fevzi Türkeri ile Kara Kuvvetleri Komutanı Yaşar Büyükanıt’a kadar uzanacağını”

yönünde bilgilerine yer verilmiştir.

Bu şahıs dilekçesinde ayrıca Hakkâri ilinde kontrgerilla eylemlerini yönlendirenlerin başında İl Jandarma Komutanı Albay Erhan Kubat’ın geldiğini, Yarıbay Ramazan Akça ve Astsubaylar Ali Kaya ve Özcan İldeniz’in de yardımcıları pozisyonunda olduklarını iddia etmiştir.

Savcı tüm bu ihbar mektuplarını değerlendirerek bu ihbarları soruşturmakla görevli Cumhuriyet Savcılıklarına göndermiştir. Savcı iddianamenin bundan sonraki bölümünde ise patlama olayının ardından başta Şemdinli olmak üzere Kürt nüfusun ağırlıklı olarak yaşadığı bazı bölgelerde bu olayı protesto etmek amacıyla yapılan gösterilere yer vermiştir. Savcının bu olayları aktarırken özellikle vurgu yaptığı konu, bu olayın toplumda meydana getirdiği öfke ve bu öfkenin yol açtığı sonuçlar olmuştur.

Savcının Değerlendirmesi

Cumhuriyet Savcısı, iddianamenin bu son bölümünde, tüm bu anlatılardan yola çıkarak geniş bir değerlendirme yapmıştır. Değerlendirmesinin başında, PKK’nın şiddet eylemleri ve gerçekleştirdiği provokasyonların yörede faili meçhul birtakım eylemlerin meydana gelişinin zeminini hazırladığına vurgu yapmıştır. Savcıya göre,

- Toplumsal desteği yok eden bu tür kuşku lu eylemleri gerçekleştirenlerin ortaya çıkartılması elzemdir.

- Çatışma içerisinde şehit ve yaralı veren güvenlik güçlerinin örgütün arzu ettiği psikolojik kaos ortamından etkilenmemesi mümkün değildir. Ancak bu durum illegal uygulamaların gerekçesi olarak kabul edilemez.
- Münferit kurallar kuralızsızlığı ve çatışmaların derinleşerek yaygınlaşması sonucunu ortaya çıkartır. Çatışma ise bu topraklarda yaşayan vatandaşlarca binlerce yıldır üretilen ortak değerlerin yıkılması sonucunu doğuracaktır.
- Terör örgütünün gerçekten arzu ettiği bu durumun önüne geçilmesi ancak örgütün kitleye ulaşma imkânlarının elinden alınması ve izole edilerek atalete mahkûm edilmesi, şiddet eylemlerinin etkisiz kılması ile mümkündür.

Savcı bu genel değerlendirmesinin ardından “demokratik sistem”den ne anlaşılması gerektiğini izah etmiştir. Ardından “Demokratik Sistemlere Rağmen Bürokrasi Aygıtı Ele Geçirilebilir mi?” başlığı altında;

“Kan ve gözyaşı üzerinden politika üreten ve menfaatlerini temin için devletin bütün mekanizmasını kullanmaktan çekinmeyen güçlerin birtakım üst makamlara gelmesi halinde ise devletin bekası için son derece tehlikeli bir durum ortaya çıkabilir.”

yorumunu yapmıştır. “Devletin İstihbarat Gelenegi; Tehdit Algısının Kaynağı Nedir?” başlıklı değerlendirmesinde ise; Cumhuriyetin kuruluş yıllarında uygulanan olağanüstü güvenlik tedbirlerinin bugün de sürdürülmek istendiğine vurgu yapmaktadır.

“Bürokrasi mi, Demokrasi mi? Yoksa Her İkisi de Taktik Araçlar mı?” başlıklı bölümde ise, Türkiye’de geçmişten beri çokça sözü edilen ve bir dönem Susurluk; bugün ise Şemdinli olayları ile yeniden üzerinde konuşulan bir gizli yapılanmanın varlığının tartışıldığı, hatta kimi yorumlarda bu yapının III. Selim’den beri devlet mekanizması içerisinde faaliyette olduğundan ve kimi zaman devletin emrinde kimi zaman ise uluslararası grupların emrinde olduğundan söz edildiği değerlendirilmesini yapmıştır.

“Terör Nedir? Kim Ne İçin Terör Yapar?” başlıklı bölümde de 11 Eylül’den sonra terör algısının değiştiğini belirterek, terörün tanımi-

nı yapmıştır. Bu değerlendirmede her ülkenin terör tanımını kendi “terör algısı”na göre yaptığını belirttikten sonra terörün siyasi sistemi istikrarsızlaştırmanın aracı olduğuna vurgu yapmıştır.

Savcının buraya kadar yaptığı değerlendirmelere bakıldığında soyut, dava ile doğrudan ilgisi olmayan, hukuki bir değerlendirmeden çok sosyolojik içerikli değerlendirmeler olduğu görülmektedir. Savcı bundan sonraki “Provakatif Eylemlerin Amacı Nedir?” başlıklı bölümde ise, Türkiye’deki etnik farklılığa değindikten sonra, eylemlerin gerçekleştirilmesinde dört amacın güdülmüş olabileceğini belirtmiştir. Savcı bu dört amacı;

- Kültürel kimliğin üzerine inşa edilen siyasî kimliğin duyarlı hale getirilmesi, böylece toplumun rahatlıkla eyleme çekilebileceği ortamın sağlanması,
- Birinci halde duyarlı hale gelen siyasî kimliğin tehdit algısı —gerçekte olduğundan daha fazla— abartılarak devletin şiddetli önlemlere başvurusunun yolunun açılması, bölgedeki idarî sisteme olağanüstü yönetim araçlarının hâkim olmasının sağlanması,
- Birinci ve ikinci halde bölgedeki güvenlik kaosunun siyasî otorite üzerinde baskı unsuru olarak kullanılmasının yolunun açılması,
- Son olarak ise bütün bu sayılanların üzerinde Türkiye’nin temel politik yönelimlerinin (modernlik projesi, AB süreci) akamete uğratılması ve merkezdeki siyasî/bürokratik yönetim elitinin güç ve yerlerini muhafaza etmesi”

olarak sıralamıştır.

Savcıya göre;

- Olayların gelişimine ve olup bitenlere bakıldığında iç içe halkalardan oluşan bir zincirleme yasadışı yapılanmanın kurulduğu anlaşılmaktadır.
- Bu tür yapılanmalarda her zaman için operasyonun arkasındaki isimler gizli tutulmaya çalışılmakta ve kendilerine ulaşılamamaktadır.

- Yargı ve devlet otoriteleri çoğu zaman bu tür yapılanma ve oluşumlar hakkında etkin bir soruşturma yapmamaktadır. Bu durum basına yansıyan yakınmalara sebep olmaktadır. Bu nedenle halkın ilk zincirinde olanlar yani astsubaylar Ali Kaya ve Özcan İldeniz ile eski PKK'lı Veysel Ateş'in yanı sıra yapılanmanın perde arkasındakilerin de deşifre edilmesi ve bu yönlü niyetlerin akamete uğratılması devletin bekası ve siyasî istikrar için elzemdir.

Savcı, tüm bu değerlendirmelerinin ışığında ve tüm dosya kapsamına göre, kamu görevlileri olan şüpheliler Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in terörle mücadele adı altında yola çıkıp bir süre sonra yasaların kendilerine verdiği yetkileri tam bir sorumsuzluk içinde kullanarak yasa dışılığı meşru sayıp amaçlarına ulaşmak için her yöntemi uygun yöntem olarak benimseyerek yanlarında kamu görevlisi olmayan eski bir PKK üyesi şüpheli Veysel Ateş'i de alarak tam bir dayanışma ve işbirliği içerisinde hareket edip Seferi Yılmaz isimli şahsa zarar vermek veya bu şahsı öldürmek amacıyla suç tarihinde mezkûr olayı gerçekleştirdikleri sonucuna varmıştır.

Savcı, Susurluk Davası'nda yer alan ve bu davanın hüküm kısmında da atıf yapılan değerlendirmesinde;

- Anayasa'nın 6. maddesindeki "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne karşın şüphelilerin aralarında suç işlemek için anlaşmaları,
- bunun ise kamu görevlileri olan iki şüphelinin mevcut konumları itibarıyla yapmış oldukları eylemin hukuk devleti kuralları içerisinde savunulur yerinin olamayacağı,
- terörle mücadele adı altında da olsa hukuk dışı bir yapılanma ve anlaşma ile devletin meşru güçleri gibi güç kullanarak yürürlükteki yasalar yerine kendi güç ve kuralları ile sözde yasalar oluşturmanın devleti hukuk devleti olmaktan çıkaracağı,
- bu koşullardan da güçlünün sözünün geçtiği, nerede başlayıp nerede sona ereceği belli olmayan her türlü yasa dışılığın ege-men olduğu bir sistem oluşacağı,

- sonuçta yurttaş devlet ilişkisinde hukuk kuralları yerine korku ve kaygının geçerli olacağı,
- bunun da bir Anayasa veya yasa ihlalinin ötesinde bir hukuk ihlali niteliği taşıyacağı ve hukuk devletinin bütünü ile ortadan kalkması sonucunu doğuracağı,
- kısaca terörle mücadelenin olmazsa olmaz kuralının hukuk devleti içerisinde hukukî kurallar çerçevesinde olması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Savcının İstemi

Dava henüz neticelenmemiş olduğundan suç vasfına ilişkin bir değerlendirmenin doğru olmadığını düşünmekteyiz. Bu nedenle burada ve çalışmamızın ilerleyen bölümünde failerin suçluluğu ya da bu eylemin hangi suç kapsamında kaldığı yönünde hiçbir tespit ve değerlendirmede bulunmadık. Amacımız bu davada şu ana kadar yaşanan süreci sosyal ve hukuksal boyutlar ile değerlendirmek olduğundan, savcının bu eyleme yönelik "devletin birliğini bozmak" gibi bir nitelemede bulunuş amacının tam olarak anlaşılabilmesi için savcının sanıklar hakkındaki istemini aşağıya aynen aktarıyoruz.

Cumhuriyet Savcısına göre;

"Şemdinli'de ortaya çıkan olayda terör eylemi kullanılmıştır. Yani terör örgütlerinin yapmış olduğu eylemlerin bir benzeri kamu görevlileri tarafından yapılmış ve sonuçta Hakkâri, Yüksekova, Şemdinli, Van, Muş, İstanbul gibi yerlerde bu olayları protesto etmek için birçok gösteri yapılmış, ölümler ve yaralanmalar meydana gelmiştir. Şüphelilerin görüntü itibarıyla PKK terör örgütü ile ilişkisi ve irtibatı olduğunu değerlendirdikleri Seferi Yılmaz isimli şahsa bir şekilde zarar vermek suretiyle PKK terör örgütü ile mücadele etme şeklindeki eylemleri yasal değildir. Terör örgütleri ile hukukî olmayan bir yöntem ile mücadelede halkın devlete olan güveni zamanla sarsılabilir. Bu şekilde mücadele yöntemini benimseyen bir takım oluşumlar zamanla devlet kademesinde yer bulmakla ve yasaların kendilerine tanımadığı yetki ve görevlerle keyfi birtakım eylem ve işlem gerçekleştirmek suretiyle kamuoyunun devlete karşı olan güvenini ve inancını yitirmesine de neden olmaktadır. Sonuçta devlete karşı güvenini ve inancını yiti-

ren halk görev ve yetkinin yasadışı olarak kullanılması sonucu meydana gelen ihlalleri fiili olarak protesto ederek sokaklarda gösteriler yapacak ve kamu düzeni bu şekilde bozulacaktır. Devleti oluşturan unsurlar halk ve bireydir. Kamu düzeninin bozulması şeklin terörle mücadele eder gibi görünen yasadışı bu oluşumların eylemleri sonucu gerçekleşecektir. Kamu görevlilerinin yasaya aykırı olarak yaptığı şiddet ve silâh (bomba) kullanma eylemi devletin birliğini sağlamaya yönelik bir eylem olmayıp, kamu düzeninin bozulmasına, karmaşaya, güvensizliğe neden olarak devletin birliğini bozmaya yönelik bir eylemdir.

Ülke genelinde tansiyonu yükseltmeyi amaçlayan terör örgütü ve yandaşları pek çok yerde toplumsal çatışma yaratmayı hedeflemekte, devamında güvenlik birimlerini tahrik etmek suretiyle özellikle son dönemde insan hakları ve kişisel özgürlüklerin geliştirilmeye çalışıldığı bu ortamı bozdurmak ve devleti bazı uluslararası platformlarda sıkıntıya sokmak eylemindedirler. Bu şekilde terör örgütü PKK'ya adeta fırsat ve imkân tanınarak prim verilmiş ve birtakım eylemlerin yapılmasına zemin hazırlanmıştır. Bu açıdan 09 Kasım 2005 tarihindeki patlama olayı ve sonrasında gelişen toplumsal olaylar sonucu ülkenin kamu düzeni ve istikrarı bozulmuştur. Bu gerçeklerle 09 Kasım 2005 günü Şemdinli'de gerçekleştirilen bombalama eylemi devletin birliğini bozmaya yönelik bir eylemdir. Bu bombalama olayı ve akabinde yaşanan olaylar bir arada değerlendirildiğinde; terör örgütü PKK'nın halk üzerindeki etkinliğinin artması, örgütün kısa sürede olayları protesto etmek için binlerce insanı bir araya toplayabilme gücüne kavuşmuş olması gibi imkânlara zemin hazırlanarak terör örgütünün lehine ve istediği sonuçları elde etmesine yönelik bir ortam meydana getirilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 302. maddesinde tanımlanan devletin birliğini bozmaya yönelik eylem ile tanımlanan "devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak" şeklindeki suçun oluşabilmesi için belli amaca yönelik fiillerin işlenmesi gerekmektedir. Bu fiiller şunlardır;

- Devletin topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devletin egemenliği altına koymak,
- Devletin birliğini bozmak,
- Devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmın devlet idaresinden ayırmak,

- Devletin bağımsızlığını zayıflatmak.

Bu suç serbest hareketli bir suçtur. Bu eylemlerden her hangi birinin gerçekleşmesi hâlinde müsnet suç oluşur. Suçun oluşabilmesi için maddede yazılı hedeflerin gerçekleşmiş bulunmasına ihtiyaç yoktur. Belirtilen amaçlara yönelik fiillerin işlenmiş bulunması yeterlidir. Bu fiillerin cebri nitelikte olması gerekir. Ayrıca bu suçun işlenmesi sırasında kişiler öldürülmüş veya yaralanmış ise bu suçlardan da cezaya hükmolunacaktır. Sonuçta olayda Mehmet Zahir Korkmaz isimli kişi ölmüş, Seferi Yılmaz ve Metin Korkmaz isimli kişiler ise öldürülmeye teşebbüs edilmiştir.

Türk Ceza Kanunu'nun 316. maddesi de devletin ülkesine, egemenliğine, birliğine ve anayasal düzenine karşı suçlardan herhangi birini işlemek üzere gerçekleştirilecek birleşmeleri önlemek maksadıyla caydırıcı bir tehlike suçunu meydana getirmiş bulunmaktadır. Bu maddede yer alan suç, sadece bir anlaşmanın gerçekleştirilmesiyle oluşmaktadır. Anlaşmadan maksat, iki veya daha fazla kişinin madde metninde gösterildiği üzere, maddi olgularla belirlenen bir biçimde, bir irade birleşmesine varmış olmalarıdır. Suçun işlenmesinde kullanılacak vasıtalar hakkında da anlaşmanın gerçekleşmesi gereklidir. Şüpheliler suçun işlenmesinde patlayıcı madde olan bomba kullanma üzerinde anlaşmaya varmışlardır.

Şüpheliler, eski PKK'lı Seferi Yılmaz'ı öldürmek veya ona zarar vermek amacıyla, yani suç işlemek için aralarında anlaşma sağlamışlardır. Şüphelilerin, Seferi Yılmaz'ı öldürmeye çalışmak şeklinde ortaya çıkan görüntünün ötesindeki asıl amaçları ise; bu tür provoke terör eylemleri gerçekleştirmek suretiyle ülkede karışıklık yaratmak, kamu düzenini bozmak ve nihayetinde devletin birliğini bozmaktır. Çünkü bölgede yıllardan beri terör süregelmiştir. Halk uzun yıllar terörle iç içe yaşamaktadır. Bu bölgelerde her an terör örgütüne müzahir olan kişilerin provokatif eylemlerine rastlamak olasıdır. Böyle bir durum ise ülkede her an karmaşa ve karışıklık yaşanabileceği sonucunu doğurmaktadır. Bu karmaşa ve karışıklık ile devletin birliği de bozulmak istenmektedir. Böylece şüpheliler suç işlemek için anlaşmışlar ve terör yöntemlerini kullanarak söz konusu eylemi gerçekleştirmişler ve bu eylem yukarıda açıkladığımız gerekçelerle devletin birliğini bozmak için gerçekleştirilen bir eylem olma özelliğine dönüşmüştür.

Hakkâri Merkez, Yüksekova ve Şemdinli ilçelerinde 15 Temmuz-10 Kasım tarihleri arasında 18 bombalama olayı yaşandığı, ilk günlerden itibaren medyanın da yansıttığı gibi gittikçe tırmanan olayların yörede büyük huzursuzluğa, halk üzerinde endişe ve korkuya yol açtığı, kamuoyu vicdanını rahatsız ettiği anlaşılmıştır.

Yukarıda da açıkladığı üzere şüpheliler Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in savunmalarının kabul edilmesi halinde söz konusu bombalama olayını terör örgütü PKK gerçekleştirdiği varsayımından hareket ettiğimizde; terör örgütünün aynı tipte Alman yapımı dört adet el bombasını temin ettikten sonra iki tanesini kitapevine attırması gerektiği, diğer iki tanesini de Jandarma'ya ait aracın ilçeye geleceğini, araçta MKE yapımı el bombası bulunabileceğini varsayarak bunları değiştirmek amacıyla muhafaza etmesi gerekeceği ve patlamanın gerçekleşmesine müteakip şüpheli Ali Kaya'nın savunduğu şekilde MKE yapımı el bombalarının araç içerisinden karmaşa ve karışıklık ortamında terör örgütü mensupları veya yandaşlarınca değiştirmeleri gerekeceği, bu varsayımın ise dosyadaki delil kapsamına göre gerçekleşmesinin mümkün olmadığı, böylece yapılan soruşturma sonunda toplanan delillerden şüphelilerin üzerlerine atılı suçları işledikleri anlaşılmakla; şüphelilerin eylemlerine uyan sevk maddeleri gereğince cezalandırılmalarına, karar verilmesi gerekmektedir.”

Görüldüğü üzere savcı, devletin niteliklerinden birinin de “hukuk devleti” olma ilkesi olduğuna vurgu yaparak sanıkların bu eylemleri ile devletin bu niteliğini dolayısıyla da devleti ortadan kaldırmaya yöneldiklerini iddia etmiştir.

İDDİANAMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Davanın kendisi kadar önem arz eden Şemdinli İddianamesi'nin önemli gördüğümüz kısımlarını yukarıda aktarmaya çalıştık. Bunu yapmadan evvel CMK anlamında bir iddianamenin hem şekli hem de esas bakımından içermesi gereken unsurları aktardık.

Değerlendirmemize başlamadan evvel öncelikle belirtmek gerekir ki bu iddianame eksikliklerinden dolayı değil, içeriğinde yer alan fazlalıklarından dolayı bu denli dikkat çekici olmuş ve nihayetinde hazırlayan savcısının

görevden uzaklaştırılmasına sebebiyet vermiştir.

İddianameyi aktarırken zaman zaman değindiğimiz üzere, esasında iddianamede yer almaması gereken soyut, kişisel değerlendirmelerde bulunulmuştur. Savcının, olayla doğrudan bir bağının olmamasına rağmen PKK ile ilgili tüm tarihi süreci de kapsayan uzunca değerlendirmesi bunun en çarpıcı örneğidir.

Bugün Ergenekon Davası ile ortaya çıkan ve yıllardır Türkiye'de faaliyet gösteren illegal bir yapılanmanın mevcudiyeti hepimizin malumudur. Yine Şemdinli'nin de devlet içerisinde yer alan bu illegal yapılanmanın gerçekleştirdiği bir eylem olması kuvvetle muhtemeldir. Sade bir vatandaş olarak hepimizin bu yönde fikir belirtmesi ya da yorum yapması gayet doğaldır. Nitekim son zamanlarda basında yer alan haberlerde Şemdinli'de Ergenekon bağlantısının olduğu bilgilerine yer verilmektedir. Ancak iddia makamında bulunan bir kimsenin iddianamede herhangi bir delile dayanmaksızın bu yönde bir değerlendirmede bulunması hukuken kabul edilebilir değildir.

İddianameye baktığımızda, savcının, bu davanın faillerinin cezalandırılması yönünde oluşan siyasi irade ve halk desteğinden yola çıkarak isnat sınırlarını aştığını söylemek güç olmayacaktır. Elbette ki böylesine önemli bir davanın neticelendirilmesi sağlam bir siyasi iradenin varlığını zorunlu kılmaktadır. İtalya'da “gladyo”yu çökerten savcı da Ergenekon ile ilgili Türk basınına yaptığı değerlendirmede aynı vurguyu yapmıştır. Ancak iradenin varlığından yola çıkarak yeterli delil olmadan olayla sınırlı kalmaksızın iddianamede belirttiği şekilde bir yapının varlığını iddia etmek, hatta üst düzey bazı askeri yetkililerin isimlerini zikrederek onların da bu oluşumun bir parçasıymış gibi bir algının oluşmasına sebebiyet vermek hukuken çok sakıncalı sonuçlar doğurmaya müsaittir. Savcının hiç gereği yokken iddianamede siyasilerin değerlendirmelerine ve hatta köşe yazılarına yer vermiş olması da onun, bu iradenin verdiğini düşündüğü güçle hareket ettiğini göstermektedir.

Kanaatimizce savcının derin sosyolojik tahliller ile sanıkların da içerisinde yer aldığı-

nı iddia ettiği bir yapıyı ortaya koyma gayretinin ikinci bir nedeni de, işin nihayetinde sanıkların “devletin birliğini bozmak” suçu ile cezalandırılmalarını talep etmiş olması ile alakalıdır. Sanıkların bu suçtan cezalandırılabilmesi ancak böyle bir yapının parçası olmaları ile mümkündür. Görünürdeki amacı öldürülen kardeşinin intikamını almak olan bir sanığın da aralarında bulunduğu münferit üç kişinin devletin birliğini bozma saiki ile hareket ettikleri düşünülemeyeceğinden savcı, sanıkların eylemi bu illegal yapının yönlendirmesi ile gerçekleştirdikleri iddiasında bulunmuştur.

Bir iddianamede savcının yapması gereken, somut olayla delilleri ilişkilendirerek ortaya bir “iddia” koymaktır. Savcı bunu yapmamıştır. Arkasında var olduğunu düşündüğü “irade”ye güvenerek iddianame sınırlarını aşan bir iddia ortaya koymuştur. Nihayetinde işin ucunun dokunduğu kimselerin asker oluşları nedeniyle görünürdeki o siyasi irade kaybolmuş ve iddianameyi hazırlayan savcı da mesleğinden ihraç edilmiştir.

Bu iddianame hukuken hem teknik hem de içerik yönünden hatalıdır. Bu hatanın savcının meslekten ihracını gerektirip gerektirmediği ise ayrı bir sorundur.

İlk Örnek

Geçmişe baktığımızda bu iddianamenin hatalı hazırlanan ne ilk ne de son iddianame olmadığı açıkça görülecektir. Örneğinin ilki **Sivas Olayları Davası** dosyasına konulan “Esas Hakkında Düşünce Örneği”dir. 1993 yılında Sivas Olayları sonrasında üç ayrı ilk derece mahkemelerinde sanıklar yargılanırken, Ankara DGM Başsavcılığı (Başsavcı Nusret Demiral), tüm DGM Savcılarının katılımını sağlayarak dosyalara “Esas Hakkında Düşünce Örneği” başlıklı, bir nevi iddianame yerine geçen (Mahkemeler ve Yargıtay bu belgeyi iddianame yerine saymıştır) 09.08.1994 tarihli bir yazı sunmuştur.

Türk hukuk tarihinde dosyada bir iddianame varken ve Savcıdan herhangi bir mütalaa da talep edilmemişken savcılığın kendiliğinden ve iddianame yerine geçecek şekilde esas hakkında bir düşünce örneğini

dosyaya sunması ve bu belge ile sanıklar hakkında ilk iddianamede talep edilen cezalar dışında farklı cezalar talep etmesi bir ilktir. Sonrası süreç içinde bu güne kadar DGM’ler ve şimdilerde de yerine geçen *özel nitelikli ağır ceza mahkemelerinde* devam edegelmiştir.

Söz konusu belgede Cumhuriyet Savcıları, tıpkı Ferhat Sarıkaya’nın iddianamesinde olduğu gibi, sadece olayları, maddi delilleri ve suç atfını koyarak talepte bulunmamışlar, ilaveten olaylara karışanların niyetlerini, 1991 yılında 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ile eski TCK’nın 163. maddesi ve 2 sayılı Vatan Hıyanet Kanununu kaldıran TBMM’ni sorgulamışlar ve suçlamışlardır.¹

Bu güne kadar yüzlerce hatalı, hatta yanlış iddianamenin hazırlayıcıları hakkında hiçbir işlem yapılmazken bu iddianamenin savcısının meslekten ihraç edilmiş olması, bu karar alınırken sadece hukuki saiklerle hareket edilmediğinin en açık delilidir. Yıllardır hukuk mesleğini icra eden kimseler olarak sadece iddianamede adı geçtiği için hiçbir delil olmaksızın ceza alan insanların varlığına şahit olmamız karşısında, iddianamede bazı üst düzey askeri şahıslara ilişkin isnatlara yer verdiği için Şemdinli Savcısı’nın meslekten ihraç gibi çok ağır bir yaptırımla karşı karşıya bırakılmış olması asla kabul edilebilir değildir.

Savcının ihracını gerektirecek bir yanlışın olup olmadığı sorusunun yanıtı, “*acaba iddianamede Yaşar Büyükanıt ile ilgili isnatlara yer vermemiş olsaydı yinede aynı akibete uğrar mıydı*” sorusuna vicdanlarımızda vereceğimiz yanıtla aynı olacaktır. Hukuk devleti, vatan-daşları arasında makam ya da mevki farkı gözetmeksizin hukukun herkese eşit bir şekilde uygulandığı devlettir. Esasında savcı Yaşar Büyükanıt ve diğer askeri yetkililere yöneltilen isnatlarla ilgili görevinin gereğini yapmıştır. İddianame incelendiğinde Mehmet Ali Altındağ ve diğer bazı tanıkların ifadelerinde geçen bu kişilere yönelik suçlamalarla ilgili olarak bu kimselere ait soruşturmayı yürütme görevi askeri makamlara ait olduğundan dosya tefrik edilerek askeri savcılığa gönderilmiştir.

¹ *Sivas Olayları Davası - Toplu Savunma*, Hukukçular Derneği Yayını, No: 1, İstanbul, Nisan 1996.

Kanun gereği bir suç ihbarını alan cumhuriyet savcısı bu suçları soruşturma görevi kendisine ait ise gerekli soruşturmayı yapmak, eğer kendisine ait değilse bu ihbarı soruşturmakla görevli makama iletmekle görevlidir. Şemdinli savcısı da bu iddialarla ilgili soruşturmanın yapılması için dosyayı askeri savcılığa göndererek görevini yapmıştır. Aksi davranış görevi ihmalden dolayı sorumluluğun doğmasına yol açabilecektir. Birilerinin dillendirdiği gibi Yaşar Büyükanıt aleyhine bir suçlama yönelmiş ya da iddianame düzenlemiş değildir. Görevini yapan bir savcının sadece iddianamede askeri şahıslara ilişkin iddialara yer verdiği için meslekten ihraç gibi çok ağır bir yaptırımla karşı karşıya bırakılmış olması vicdanları rahatsız ettiği gibi bu ülkede askerin isminin zikredilmesinin dahi suç sayılabileceğini göstermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YARGILAMA SAFHASI VE HÜKMÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Yargılama Safhası

İddianamenin kabulü ile başlayan ve hükmün verilmesi ile son bulan yargılama safhası ile ilgili değerlendirmelerimizde duruşmalar esnasında yaşanan olaylara, özellikle müdahil ve sanık avukatlarının karşılıklı sav ve savunmalarına kısaca değinilecektir.

CMK 250. madde gereğince bu davaya bakmakla görevli Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi bu dava için erken sayılabilecek bir sürede ve toplam 5 celsede davayı neticelendirerek hükme varmıştır.

4 Mayıs 2006 tarihli ilk celsede CMK gereğince usulen iddianamenin kabulü kararı ve iddianame okunduktan sonra tarafların kimlik tespiti yapılmış ve sanıkların savunmalarına geçilmiştir. Sanıkların savunmalarından önce müdahil vekillerinden Av. Bahri Bayram Belen söz alarak;

“Mahkeme Başkanının duruşmaya ilişkin alınacak tedbirlere ait düzenlenen tutanakta yer alan bazı ibareler nedeniyle, kendisinin ve yargı mensuplarının siyasi olay ve davadan duruşma dışı bir kısım çevrelerin gizli ve açık

baskıları ve etkisi altında kaldığı şüphesi uyandırdığını, istiyorsa kendiliğinden davadan çekilme hususunda CMK'nın 30. maddesine göre bir karar verilebileceğini düşündüklerini”

beyan etmiştir.

Buna mukabil sanık avukatlarından Av. Vedat Gülşen söz alarak “*taleplerin duruşma ve yargılamayı uzatma amacına yönelik olduğunu düşünmekteyiz*” şeklinde beyanda bulunmuştur. Burada bu beyanların aktarılma sebebi, yargılamanın başında özellikle iddianameyi hazırlayan savcının HSYK kararı ile görevden alınmış olması nedeniyle müdahil tarafın adil bir yargılama yapılamayacağına dair taşıdığı endişedir. Sanık müdafileri ise ileride de görüleceği üzere yargılama aşamasının başında mahkemeye güvenlerinin tam olduğunu, adil bir yargılama yapılacağına inandıklarını beyan ederken yargılamanın sonuna doğru tarafların mahkemeye bakış açıları tamamen tersine dönmüştür.

Mahkemece müdahil tarafın bu talebi reddedildikten sonra sanıkların savunmalarının tespitine geçilmiştir. İlk önce sanıklardan Ali Kaya savunmasında savcılık aşamasında vermiş olduğu ifadesini tekrarlar bu eylemi kesinlikle kendilerinin gerçekleştirmediğini, bu eylemin provokatif amaçla PKK tarafından gerçekleştirilmiş olabileceğini beyan etmiştir.

Sanığın savunmasından sonra mahkemece savunmadaki noksanlıkların giderilmesi ve olayın tam olarak aydınlatılabilmesi amacıyla sanığa çeşitli sorular yöneltilmiştir. Burada bu sorulardan ve cevaplardan bazılarını aktarmaya çalışacağız.

Mahkeme Ali Kaya'ya patlama sonrası buldukları araç çevresinde toplanan kalabalığa karşı neden gerçek görevlerini, jandarma istihbarat görevlisi olduklarını veya kamu görevlisi olduklarını söylemeyerek, görsel basına ve dosyadaki belgelere geçtiği şekilde “biz emniyetteniz” şeklinde emniyet görevlisi oldukları zannını verecek sözler söylediğini sormuştur. Ali Kaya ise cevabında,

“Bölgede olay öncesi patlamaları örgüt üstlenmemişti. Hatta devlet görevlilerinin yaptığı intibanı uyandırıp yaygınlaştıracak propagandalar yapılmıştı, bu nedenle jandarma istihbarat görevlisi olduğumu söyleseydim, öfkeli ve kızgın grup içinde bize karşı daha şiddetli

saldırıları olabilirdi, ayrıca da kalabalığı yatıştırmak amacıyla önce biz emniyet görevlisiyiz demiştik, sonra biz emniyetteniz demiştiniz”

şeklinde beyanda bulunmuştur.

Yine mahkeme sanığa ısrarla emniyet birimlerinin yetki ve görev alanında yer almasına rağmen, neden emniyet birimlerine ve savcılığa haber vermeden ilçe merkezinde bulunan bir şahıs hakkında istihbarî görev yürüttükleri yönünde sorular sormuştur. Ancak mahkemenin bu sorularına verilen cevaplar yeterli ve inandırıcı olmaktan uzak kalmıştır.

Ali Kaya'nın ifadesinin tespitinden sonra duruşmanın ertelendiği 5 Mayıs günü diğer sanık Özcan İlideniz'in savunmalarına geçilmiştir. Sanık Özcan da diğer sanık gibi Şemdinli İlçesi'ne geliş amaçlarının sadece aldıkları istihbarat doğrultusunda müşteki Seferi Yılmaz'ı takip etmek olduğu, bu eylemi kesinlikle kendilerinin gerçekleştirmedeğini beyan etmiştir.

Sanık Özcan'ın savunmalarının tespitinden sonra davanın üçüncü sanığı olan Veysel Ateş'in savunmalarının tespitine geçilmiştir. Bu sanık da diğer sanıkların ifadeleri ile benzer şekilde ifade vermiştir. Burada tekrar olmaması bakımından sanıkların ifadelerine ayrıca yer verilmeyecektir.

Mahkemenin bu sanığa yönelttiği önemli sorulardan biri de iddianamede yer alan kendisinin 11 Kasım günü savcılık önüne çıkarılıp ifadesinin alınmasından önce Şemdinli Emniyet Müdürlüğü'nde ayrı bir ifadesinin alınıp sonradan imha edildiğine dair tanık beyanlarıdır. Sanık bu soruya;

“Benim Savcılıkta 11 Kasım'da ifadem alınması öncesinde 9 Kasım günü Emniyet Müdürlüğü'nde sadece ismimi, kimliğimi ve haber olduğuma, ayrıntılı ifademi savcılık önünde vereceğime dair bir ifade vermiştim. Onun haricinde suçlamaya ilişkin bir ifadem alınmamıştı.”

şeklinde cevap vermiştir.

Yargılamanın üçüncü celsesinde müdahillerin savunmalarının tespiti yapılmıştır. Müdahillerin beyanlarından sonra söz alan müdahil vekillerinden Av. Ergin Cinmen;

“Sanıklardan Ali Kaya'nın getirilen ödülleri-nden sonuncusunun cezaevinde olduğu sırada

verildiği ortaya çıkmıştır. Böyle bir olaya karıştıktan sonra kurumu tarafından hiçbir disiplin soruşturması yürütülmeyp aksine bu şekilde ödüllendirilmesi dosyada suç işlediği iddia edilen kişilerin sahiplenildiği, delillerin gizlenmeye ve mahkeme üzerinde baskı oluşturulmaya çalışıldığı izlenimini vermektedir.”

şeklinde beyanlarda bulunmuştur. Bir diğer müdahil vekili Av. Sezgin Tanrikulu ise;

“Sanıklar 7 aydır tutuklu olmalarına rağmen görevde oldukları kurum tarafından haklarında hiçbir idari işlem yapılmamış ve açığa alınmamıştır. Bu da içinde buldukları belirtilen örgüt tarafından korunup kollandıklarını göstermektedir. Şayet iddianameyi düzenleyen savcıya sahip çıkılabileseydi sonrasında Danıştay saldırısı olayının olamayacağını düşünüyoruz. Dosyada daha önceden dinlendiğinde verdiği Van Cumhuriyet Savcılığı'ndaki ifadesini daha sonra talimat ifadesinde değiştiren polis memuru Himmet Özdemir gibi diğer tanıklar da sanıkların tahliye edilmesi halinde tek tek baskı ve tehdit altında bırakılıp beyanlarından vazgeçirilecektir.”

diyerek sanıkların tutukluluk halinin devamının gerekliliğini savunmuştur.

Bunlara mukabil sanık Ali ve Özcan müdafii Av. Mahmut Güler beyanında; müdahil avukatları tarafından dosyada hukuka ve mahkemeye baskılara ilişkin beyanlarla dava zeminin başka noktalara çekilmek istendiğini, daha 20-25 gün öncesinde AB Komiseri Lagendik'in görsel basında yayınlanan konuşmalarında bu dosyaya ilişkin olarak, “Şemdinli dosyasında tutukluluk hali sürmelidir” şeklinde beyanlarda bulunduğunu, hukuku ve mahkemeyi asil etkilemeye çalışanın AB olduğunu savunarak müvekkillerinin tahliyesini talep etmiştir.

Yine sanıklardan Ali Kaya ve Özcan İlideniz müdafii Av. Vedat Gülşen söz alarak;

“Dosyada müvekkiller aleyhine somut delil yoktur. Deliller toplanmıştır. Önümüz adli taptır ve kararname dönemidir. Heyette de değişiklikler olabilir. Bu arada sürüncemede kalmaması için tutuklu müvekkillerin tahliyesini talep ediyoruz. Müdahil tarafın beyanlarında belirtilen terörle mücadele hususunda demokratik hukuk devleti niteliklerine sahip diğer devletler ve ABD'nin bazı suçluları uçaklarla götürüp teröre karşı yapmış oldukları mücadele ortadadır. Bu mücadele bu şekilde yapılmaktadır. Kendilerinin görevli oldukları kurum tarafından halen haklarında idari so-

ruşturma başlatılmamış olması kanaatimce bu davanın sonuçlanmasını beklemektedir. Ve amirlerinin takdirindedir. Ülkemizde de terörlü mücadele eden kamu görevlilerinin bu dosyada verilecek tahliye kararına moral olarak ihtiyacı vardır.”

şeklinde beyanda bulunmuştur.

Bu beyanları burada aktarmamızın nedeni, ileride görüleceği üzere sanık vekillerinin mütalaadan önce delillerin toplandığı yönündeki beyanlarına karşın, mütalaadan sonra dosyadaki eksiklikler olduğundan bahisle yeni araştırma taleplerinde bulunmuş olmalıdır.

İkinci ve manidar olan husus ise bir hukukçunun müvekkillerinin bu eylemlerine sahip çıkarak, ABD örneği ile bunun bir terörlü mücadele yöntemi olduğunu savunmuş olmasıdır.

İddia Makamı Mütalaası

1 Haziran 2006 tarihli üçüncü celsenin sonunda iddia makamı, dosyanın değişen suç vasfına göre tekemmül ettiğini ve esas hakkındaki mütalaalarını bildireceklerini beyan etmiştir.

İddia makamı esas hakkındaki mütalaasında,

“Her ne kadar iddianamede sanıkların temel suçları ‘Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmaya Yönelik Eylemde Bulunmak Suçu’ olarak nitelendirilmiş ve belirtilen sevkdeleri gereğince ayrı ayrı cezalandırılmaları istenmişse de; 5237 Sayılı TCK’nın 302. maddesinin ve 765 Sayılı TCK’daki karşılığı olan 125. maddenin Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve 9. Ceza Dairesi’nin yerleşik içtihatları değerlendirildiğinde, maddede yazılı “ayırmaya yönelik bir fiil”in;

- a) Devlet topraklarından bir kısmını veya tamamını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymaya,
- b) Devletin bağımsızlığını zayıflatmaya
- c) Birliğini bozmaya,
- d) Devleti egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını Devlet idaresinden ayırmaya,

yönelmiş olmasının gerektiği, dosyada sanıkların bu amaç doğrultusunda hareket ettiklerine, icra hareketlerini doğrudan bu amaçlara

yönlendirdiklerine, suçları doğrudan bu amaçlar doğrultusunda işlediklerine dair delilin bulunmadığı, Jandarma istihbarat mensubu ve kamu görevlisi olan sanıklar Ali Kaya ve Özcan İldeniz’in terörlü mücadele adı altında yola çıkıp bir süre sonra yasaların kendilerine verdiği yetkileri tam bir sorumsuzluk içinde kullanarak her türlü yasa dışılığı meşru sayıp amaçlarına ulaşmak için her yöntemi benimseyerek yanlarında kamu görevlisi olmayan eski bir PKK üyesi şüpheli Veysel Ateş’le birlikte dayanışma ve işbirliği içerisinde hareket edip, PKK Terör Örgütü ile bağlantısı olduğunu düşündükleri Seferi Yılmaz’ı öldürmek veya ona zarar vermek amacıyla, yani suç işlemek için aralarında anlaşma sağladıkları, bu anlaşmayı 5237 Sayılı TCK’nın 220/1. madde ve fıkrasında tanımlanan suç işlemek amacıyla kurulan örgüt olarak değerlendirmek gerektiği, sanıkların eylemlerinin iştirak halinde adam öldürmek fiili ile sınırlı olmadığı, meydana getirdikleri oluşum ile bölgede başka suçlar da işleme amacında olduklarının tüm dosya içeriği ve de özellikle olay tarihinde sanıkların araçlarında ele geçen belgelerden anlaşıldığı, sanıkların eylemlerinin suç tarihi itibarıyla yürürlükte olan 5237 Sayılı TCK’nın 220. maddesindeki suçu oluşturmasının ötesinde Anayasanın 6. maddesinde yer alan “Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz” hükmüne karşın yasadışı bir örgütlenme ve yetki kullanımı yoluna gittikleri, oysa terörlü mücadele adı altında da olsa hukuk dışı bir yapılanma ve anlaşma ile devletin meşru güçleri gibi güç kullanarak yürürlükteki yasalar yerine kendi güç ve kuralları ile sözde yasalar oluşturmanın devleti hukuk devleti olmaktan çıkaracağı, terör örgütü mensupları, teröre yardım ve yataklık edenler veya terör sempatanları ile kısaca terörlü mücadelenin hukuk devleti içerisinde ancak hukukî kurallar çerçevesinde olmasının gerektiğini, öte yandan kişi hak ve özgürlüklerinin sınırsız olmadığı, devletin devamını, bağımsızlığını koruyabilmek ve suç işlenmesini önlemek için tedbirler alınmasının, Anayasa ve yasalarda verilen yetkiler çerçevesinde sınırlamalar getirmesinin doğal olduğu, ancak suçla ve bu bağlamda bölücü terörlü mücadele edilirken hukuk devleti olmanın gereklerinin çiğnenmemesinin gerektiği, bunun bütün kurumlar ve tüm kamu görevlileri için geçerli olduğu, mevzuatımızda yasalarda düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri dışında suçla mücadele ederken keyfiliğe ve suç işlemeye özellikle de kişilerin yaşamlarına yönelik saldırıda bulunmaya izin veren hiçbir hükmün bulunmadığı, sanıkların tam bir sorumsuzluk ve pervasızlıkla gerçek-

leştirdikleri bu eylemleriyle yıllardır süren terörle mücadele çalışmalarında binlerce şehit veren güvenlik güçlerimizin büyük bir özveriyle yürüttükleri çalışmalarda elde ettikleri kazanımlara, huzur ve güven ortamına büyük zarar verdikleri, PKK terör örgütünün yöre halkına yönelik Devletimize ve Türk askerini hedef alan gerçekdışı propagandalarına zemin hazırladıkları, nitekim bombalama olayından sonra terör örgütünün propaganda ve yönlendirmesiyle bölgede meydana gelen olayların bunu doğrular mahiyette olduğu, astsubay olan sanıklar Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in 6136 Sayılı Yasa uyarınca silah taşıma yetkisine sahip oldukları ve olaydan sonra araçlarında ele geçen silahlar ve el bombalarının üzerlerine zimmetli olduğu, doğrudan yasadan kaynaklanan silah taşıma yetkisine sahip kamu görevlilerinin gerek demirbaşta kayıtlı görev silahları gerekse meşru kaynaktan elde ettikleri kişisel silahları örgütün amacı doğrultusunda kullanılmış olsalar bile yasanın bu maddeyi düzenleme amacı ve bu silahların başlangıçtaki edinilme amacının örgütün işleyeceği suçlara ilişkin olmadığı göz önüne alındığında örgütün silahlı olması sonucunu doğurmayacağı, ancak örgütün diğer bir üyesi olan Veysel Ateş'in kullanması için aracın bagajına konulan başka bir askeri personele zimmetli Kalashnikov silah ile yine bu kişilerin yasal olmayan yollardan temin ettikleri ve sanık Veysel'in olay sırasında kullandığı iki adet el bombası dikkate alındığında, örgütün silahlı örgüt olarak kabulü için tek bir silahın dahi yeterli olacağı, örgütün bu yönüyle 5237 Sayılı TCK'nın 220/3 maddesi kapsamında silahlı bir örgüt olduğu kabulünün gerektiği, Hakkâri İl Jandarma Alay Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde görev yapmakta olan sanık astsubaylar Ali ve Özcan'ın olay tarihinde suç örgütünün üyesi PKK itirafçısı sanık Veysel Ateş'le birlikte oluşturulan suç örgütünün amaçları doğrultusunda PKK Terör örgütüyle bağlantılı olduğunu düşündükleri ve yörede gerçekleşen bazı terör eylemlerinin sorumlusu olarak gördükleri Seferi Yılmaz'ın işyerini gündüz vakti bombalayarak adı geçeni cezalandırmayı; teröre müzahir kişilere de gözdağı vermeyi amaçlayarak bu doğrultuda amaçlarını gerçekleştirmek için sanık Veysel'in önceden temin edilen 2 adet el bombasını alarak pasaja girip planlandığı şekliyle Seferi Yılmaz'ı öldürmek amacıyla ticari bir işletme olan ve işyerini işleten dışında başkalarının da bulunması kuvvetle olası kitabevine bombaları atması neticesinde Seferi Yılmaz'ın yara almadan kurtulduğu söz konusu saldırıda, Mehmet Zahir Korkmaz'ın ölmesine, mağdur Metin Korkmaz'ın yara-

lanmasına neden oldukları sübut bulduğundan bu bağlamda;

- 1) Sanıkların sübut bulan silahlı örgüte üye olmak suçundan eylemlerine uyan 5237 Sayılı TCK'nın 220/1-3 ve 62/1, 63. maddeleri gereğince ayrı ayrı cezalandırılmalarına,
- 2) Yine, silahlı örgütün amaçları doğrultusunda, işlettiği Umut Kitabevini bombalamak suretiyle Seferi Yılmaz'ı öldürmeyi planlayıp bunun için elverişli hareketlerini de tamamlamalarına rağmen neticenin meydana gelmediği,
- 3) Olayda tüm sanıkların sübut bulan Tasarlayarak Adam öldürmeye teşebbüs etmek suçundan eylemlerine uyan 5237 Sayılı TCK'nın 37/1 maddesi delaletiyle 82/1-a, c; 35/2, 62/1, 63. maddeleri gereğince ayrı ayrı cezalandırılmalarına,
- 4) Yine sanıkların maktul Mehmet Zahir'in ölümü ile neticelenen fiilleri yönünden; örgütün amaçları doğrultusunda, suçun işlenmesi planlanan öğle saatlerinde başkalarının da bulunması olası olan Seferi Yılmaz'a ait ticari işletme olan kitabevinin bombalaması suretiyle gerçekleştirilmesinin tasarlanmış olması karşısında sanıkların sübut bulan gerçekleşen neticeye göre Olası Kastla Adam öldürmek suçundan 5237 Sayılı TCK'nın 82/1-c, 21/2, 62/1, 63. maddeleri gereğince ayrı ayrı cezalandırılmalarına,
- 5) Sanıkların mağdur Metin Korkmaz'ın yaralaması ile neticelenen fiilleri yönünden ise; örgütün amacı doğrultusunda Seferi Yılmaz'a ait ticari işletme olan ve olayın işlenmesinin planlandığı öğle saatlerinde başkalarının da bulunması olası olan kitabevinin bombalama suretiyle gerçekleştirilmesinin planlanması karşısında gerçekleşen neticeye göre sanıkların sübut bulan Olası Kastla Adam yaralamak suçundan 5237 Sayılı TCK'nın 86/1-3.e 21/2, 62/1, 63. maddeleri gereğince ayrı ayrı cezalandırılmalarına, karar verilmesini"

talep etmiştir.

Bu celsenin sonunda davanın tarafları mütalaaya karşı beyanlarını sunmak üzere süre istemişler ve duruşma 13 Haziran 2006 gününe ertelenmiştir. 13 Haziran 2006 tarihli dördüncü celseye sanıklardan Ali Kaya alt solunum yolu rahatsızlığı nedeni ile Van Askeri Hastanesi Dâhiliye Kliniğine sevk edilip, alt solunum yolu enfeksiyonu tanısıyla has-

tanede bulunduğundan duruşmaya katılmamıştır.

Bu celsenin başında savunma avukatları kovuşturmanın genişletilmesi talebinde bulunmuşlar, ayrıca bir kısım sanık müdafileri sundukları bazı Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarına dayanarak dosyanın Askeri Ceza Mahkemesi'ne gönderilmesi gerektiğini beyan etmişlerdir. Bazı sanık müdafileri de Van Ağır Ceza Mahkemesinin değil; Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesinin görevli olduğunu beyanla dosyanın bu mahkemeye gönderilmesi gerektiğini, mahkemenin görevsiz olduğunu, bu talepleri kabul edilmezse, araştırmanın genişletilmesine dair taleplerinin olacağı yönünde beyanlarda bulunmuşlardır.

Mahkeme savunma avukatlarının bu taleplerine karşı cumhuriyet savcısının ve müdahil tarafların beyanlarını aldıktan sonra bu talepleri oybirliği ile reddetmiştir. Cumhuriyet Savcısı ve müdahil avukatları bu taleplere karşı *"dosyanın tekemmül etmiş olduğunu, bu taleplerin yargılamaya uzatmaya yönelik talepler olduğunu"* beyan etmişlerdir.

Yargıtay'ın bozma gerekçelerinin birçoğunu savunmanın bu talepleri oluşturduğundan ve mahkeme ret gerekçelerini gerekçeli kararında ayrıntılı şekilde izah ettiğinden, savunmanın bu taleplerinin değerlendirmesi ilerleyen bölümlerde ayrıca yapılacaktır.

Mahkeme sanık Ali Kaya'nın karar duruşmasında hazır bulunmaması ve sanık müdafilerinin esas hakkındaki savunmalarını hazırlamamış olmaları nedeniyle duruşmayı 19 Haziran 2006 tarihine ertelemiştir.

19 Haziran 2006 tarihli celsede sanık Ali Kaya'nın yine hazır olmadığı görülmüş ve sanığın 15 Haziran 2006 tarihinde ileri tetkik ve tedavi amacıyla Ankara GATA Hastanesi Göğüs Kliniğine sevk edildiği dosyaya bildirilmiştir. Ayrıca her üç sanık müdafii Av. Yurdakan Yıldız telgraf ile mazeret bildirerek duruşmaya gelmemiştir. Av. Yurdakan Yıldız sanık Veysel Ateş'in tek müdafii olduğundan sanığın son savunmalarını avukat huzurunda yapabilmesi için duruşmaya ara verilerek, sanık için barodan müdafii görevlendirilmesi istenmiştir.

Duruşmaya başlanıldığı sırada sanık müdafilerinden Av. Mahmut Güler söz alarak;

"13 Haziran 2006 günlü Özgür Gündem Gazetesinde çıkan ve yazılı beyan ekinde bulunan Şemdinli dosyasında karar günü başlıklı haberde kararın o günkü duruşmaya da yetişmemesi halinde en fazla birkaç günde çıkmasının beklendiği, mahkeme başkanının da tayinin çıktığı ve 19 Haziran'da ayrılmadan önce Şemdinli dosyasını karara bağlayacağı şeklinde haber yayınlanmıştır. Bu habere göre ve yine Avrupa Birliği adına yapılan bazı açıklamalarda da Mahkeme Başkanının ve yine heyetin tarafsızlığını yitirdiği kuşkusunu uyandırdığından CMK'nın 30. maddesine göre davadan kendiliğinden çekilme hususunu değerlendirilmesini"

talep etmiştir. Görüldüğü üzere müdahil tarafça yargılamanın başında ileri sürülen talepler ve dile getirilen kaygılar yargılamanın sonunda savunma avukatları tarafından dile getirilmeye başlanmıştır.

Mahkeme Başkanı sanık Veysel ve diğer iki sanık müdafii Av. Yurdakan Yıldız'ın mazeret talebine ilişkin olarak müdahil vekillerinden diyecekleri sormuştur. Müdahil vekilleri adına söz alan Av. Sezgin Tanrikulu beyanında;

"... Geçen celse hazır bulunan sanık Veysel Ateş ve diğer iki sanık müdafii Av. Yurdakan Yıldız'ın başka bir duruşmasını gerekçe göstererek mazeret bildirmesi hep birlikte değerlendirildiğinde mahkemenin karar vermesini ve dosyanın karara çıkmasını engellemek ve dosyayı sürüncemede bırakmaya yönelik olduğunu, bu nedenle de korunma değeri olmayan talepler olduğunu düşünüyoruz."

diyerek mazeretin reddine karar verilmesini talep etmiştir. Müdahil vekilleri ayrıca CMK'nın 177, 179 ve 180/3. maddelerini gerekçe göstererek sanık Ali Kaya'nın yokluğunda karar verilmesini talep etmişlerdir.

Sanık müdafilerinden Av. Mahmut Güler ise;

"Sanık Veysel Ateş'in vekâlete dayalı ve özgür iradesi ile atanmış ve daha önceki aşamalarda ve tüm duruşmalarda kendisini temsil etmiş avukatı bulunmaktadır. Bu mahiyetteki vekillik halinde CMK 150. maddesinde belirtilen Baro tarafından görevlendirilen müdafinin görevinin sona ereceği öngörülmüştür. Mazeretin reddi veya kabulü mahkemenin takdirinde olmakla birlikte kabul edilmesi gerektiğini düşündüklerini"

beyan etmiştir.

Mahkeme mazerete ilişkin ara kararında davanın tüm ülkede önemle takip edilen bir dava haline gelmiş olmasına rağmen Adana'daki duruşmanın ne sebeple daha önemli olduğunun belgelenemediğine vurgu yaparak sanık müdafininin mazeretini oybirliği ile reddetmiştir.

Bizce mahkeme burada hatalı davranmıştır. Zira mahkemenin ret gerekçesinde dayanak olarak gösterdiği kanun maddelerinin hiçbirisi konu ile doğrudan alakalı maddeler değildir. Sanığın kendi tayin etmiş olduğu müdafininin duruşmaya katılmaması halinde ne surette davranılacağına ilişkin CMK'da doğrudan bir madde mevcut değildir. Mahkemenin ara kararına dayanak gösterdiği CMK 151/1 maddesi Baro tarafından görevlendirilen müdafinin duruşmaya katılmaması hali için bir düzenleme içermektedir. Bu durumda savunma hakkının kısıtlanamayacağı gerçeği göz ardı edilmeden CMK'nın genel mantığı içerisinde hareket ederek sanık müdafininin görevini ihmal etmiş olması nedeniyle sanığı savunma hakkından mahrum bırakmamak gerekmektedir. Bu durumda ancak sanık müdafininin görevini ihmal etmesi nedeniyle onun hakkında yasal işlem yapılabilir. Nihayetinde mahkeme her ne kadar mazereti reddetmiş ve sanık Veysel için Barodan müdafii görevlendirilmişse de sanığın son sözünü vekâlet vermek sureti ile görevlendirdiği avukatı Yurdakan Yıldız hazır olduğunda söylemek istediğine dair ısrarlı talebi nedeniyle bu sanık yönünden davayı tefrik ederek diğer iki sanık yönünden karar verme yoluna gitmiştir.

B. Savunmalar

1. Sanık Savunmaları

Sanıkların yargılama aşamasının her safhasında ayrı ayrı savunmaları mevcuttur. Bu savunmalar incelendiğinde kolluk ifadelerinden başlamak üzere kendi içerisinde bir bütünlük ve tutarlılığın olduğu göze çarpmaktadır. Mahkemenin sanık savunmalarında tespit ettiği birkaç çelişki dışında genel itibari ile hem kendilerinin değişik aşamalarda ifadeleri hem de diğer sanıkların ifadeleri arasında çok büyük çelişkiler mevcut değildir. Olayın oluş biçimi içerisinde bu ifadelerin gerçeği

yansıtip yansıtmadığı ya da bunlara itibar edilip edilmemesi ayrı bir sorundur. Mahkeme, tanık sıfatıyla dinlenen bazı polis memurlarının sanık Veysel'in ifadesini sonradan değiştirdiği yönündeki beyanları ve asker olan diğer iki sanığın savcı karşısına çıkarılmadan önce iki gün boyunca askeri birlikte tutulmaları nedeniyle bu ifadelerin kurgulandığı kanaatine varmıştır.

Biz tüm değerlendirme ve kanaatlerden uzak durarak davanın objektif olarak yansıtılması açısından sanıkların aşamalarda birbirine benzer nitelikteki ifadelerine her bölümde ayrı ayrı yer vermek yerine genel itibari ile burada yer vermenin doğru olacağını düşüdüğümüzden ayrı bir başlık halinde sanık savunmalarına yer veriyoruz.

Sanık Veysel Ateş Savunması

Sanık Veysel Ateş tüm aşamalarda savunmalarında genel itibariyle;

"27.03.1972 Çukurca doğumlu olduğumu, tahminen 1987 yılında Kurudere köyünde ilkokulu bitirdiğimi, 1988 yılında sonbahar aylarında örgüte kazandırıldığımı, 1991 yılının 7. ayına kadar kırsal alanda faaliyette bulunduğumu, örgütten kaçarak Kuzey Irak'ta Dohuk kentine yerleştiğimi, orada evlendiğimi, daha sonra kardeşleri Faruk ile Cafer'in örgüt tarafından öldürüldüğünü duyduğumu, 1997 yılında abisi Zeki Ateş'in yardımlarıyla Habur sınır kapısında güvenlik güçlerine teslim olduğumu, daha sonra Şırnak savcılığına sevk edildiğimi, Van DGM'de yargıldığımı, 4,5 sene ceza aldığımı, cezasını çektikten sonra Manisa Kırkağaç 6. Alayda askerlik görevini yapmaya başladığımı, 2003 Mayıs ayında terhis olduğumu, Hakkâri iline yerleştiğimi, inşaatlarda çalışıp geçimimi sağladığımı, halen de askerler ile birlikte bazı görevlere katıldığımı, 1993 yılından bu yana Hakkâri İl Jandarma Komutanlığı'nda haber elamanı olarak görev yaptığımı, olay günü üç arkadaşı ile Hakkâri İli'nden Şemdinli ilçesine geldiklerini, yanındaki arkadaşlarından birisinin (Özcan) iddaa oynamak istediğini ve camiye gitmek için abdest alacağını söylediğini, bunun üzerine kendilerinin uygun park yeri olduğu için cadde ortasında bulunan refüjden tekrar ilçe giriş istikametine doğru döndüklerini, o esnada patlama sesini duyduklarını, araba daha durmadan arkadaşlardan birisinin ne olduğunu öğrenebilmek amacı ile inerek orada bulunan gençlere ne olduğunu sorduğunu, onların ise 'hem yapıyorsunuz hem de soruyorsunuz şe-

refsizler' diye karşılık verdiklerini, ardından önce kafasına taşla vurduklarını sonra sopalarla saldırdıklarını, bunun üzerine kendilerinin de arabadan yardım etmek amacı ile aşağı indiklerini, ama çok kalabalık olduklarını, o esnada yere düştüğünü, sürünerek araca bindiğini, aracın camlarının kırılmış olduğunu, arka koltukta otururken kafasını korumak için elleriyle kafasını kapattığını, özel harekât kıyafetli ve sivil kıyafetli polislerin kendisini araçtan çıkardıklarını, kalabalığın içinden kendisini aldıklarını, zırhlı bir araba ile İlçe Emniyet Müdürlüğü'ne getirildiğini, gelen taşlardan kafasını korumak için elleriyle başını kapattığını, bu yüzden geldikleri şahısların kendilerini asker olarak tanıttıklarını, daha önce özel işleri için birkaç kez Şemdinli'ye geldiğini, bunun çok önce olduğunu ve zamanını tam olarak hatırlamadığını, araçlarına yapılan saldırı esnasında kalabalığın "Siz yaptınız" şeklinde bağırıldığını, niye öyle bağırıldıklarını anlamadığını, araçta bulunan silahlardan bilgisinin olmadığını"

beyan etmiştir.

Sanık Ali Kaya Savunması

Sanık Ali Kaya savunmasında;

"2004 yılı temmuz ayından bu yana Hakkari İl Jandarma Komutanlığı'nda İstihbarat Şubede İstihbarat Tim Komutanlığı'nda istihbarat başçavuş olarak görev yapmakta olduğunu, Veysel Ateş'in şubenin kayıtlı haber elamanı olduğunu, kendisini bu suretle tanıdığını, Özcan İldeniz ile birlikte Hakkari ili Şemdinli ilçesindeki son zamanlarda meydana gelen terör olayları konusunda istihbari bilgi toplamak için görevlendirildiklerini, bu resmi görevle 09.11.2005 günü haber elamanı Veysel Ateş'i de yanlarına alarak 30 AK 933 plakalı Renault 19 marka araç ile Şemdinli İlçe merkezine geldiklerini, Şemdinli'ye giriş saatlerini tam olarak bilemeyeceğini, ancak öğle başlangıcı olduğunu, aracı kendisinin kullandığını, aracın ön tarafında şoför mahallinin yanında Özcan İldeniz'in oturduğunu, aracın arkasında da Veysel Ateş'in olduğunu, ilçeye geldiklerinde ilçeyi dolaşmadan ilçe caddesinden dönüş yapıp AKP ilçe teşkilatının ön tarafına aracı park ettiklerini, amaçlarının bazı haber elemanları ile buluşmak olduğunu, Özcan'ın "ihtiyaç gidermek için caminin tuvaletine gidip geleyim" dediğini, haber elemanını Özcan'ın telefonla arayacağını, Özcan İldeniz'in tam araçtan ineceği sırada büyük bir patlama sesinin geldiğini, kendisinin ne olduğunu öğrenmek için araçtan dışarı çıkıp yürümeye başladığını, arkasından da Veysel'in çıktığını,

7-8 kişinin patlamanın olduğu yerden koşarak kendilerinin olduğu yere doğru geldiklerini, bunlardan iki tanesinin hiç durmadan süratle uzaklaştıklarını, 4-5 kişiyi durdurup ne olduğunu sorduğunu, şahısların durarak kendisine bomba patladı dediklerini, ilk başta tepkilerinin olumlu olduğunu, daha sonra tahminine göre aracı ve Şemdinli ilçesine sık sık gelen Özcan'ı tanıyarak kendilerinin güvenlik personeli olduğunu anladıklarını, kendisine içlerinden bir tanesinin "hem siz yapıyorsunuz hem devlet yapıyor hem de soruyorsunuz şerefsizler" dediğini, kendisinin de "düzgün konuş ne demek şerefsiz" dediğini, bu sırada kendisine yumrukla saldırmaya başladıklarını, Veysel'in de yanına geldiğini, Veysel gelir gelmez bir tanesinin işte itirafçı bu diyerek Veysel'i gösterdiğini, bu arada kalabalığın artarak yaklaşık 30-40 kişi olduğunu, kendisi olayın büyüyeceğini anlayınca Veysel'in araca gitmesini söylediğini, kendilerine saldıran şahısları sakinleştirmeye çalıştığını, Özcan'ın da arabanın diğer tarafında olduğunu, bu arada kalabalığın iyice arttığını, kendisinin geri aracın yanına çekildiğini, Veysel'in de aracın arkasında oturduğunu, kendilerine saldıran kalabalığa "Biz Devlet görevlisiyiz. Bu devletin aracı" dediğini, buna rağmen araca ve kendilerine saldırmaya devam ettiklerini, kendisinin kalabalığa hitaben "İftira atıyorsunuz, biz devlet görevlisiyiz şahidiniz var mı?" dediğini, yaklaşık 1000 kişilik grubun her birinin "ben" diye hep birden bağırıldığını, kalabalığın içinden tanımadığı fakat görürse tanıyabileceği 3-5 kişinin "bunların bir suçu yok bunlar burada idi bunları gördük siz yanlış yapıyorsunuz, polis bunlar, güvenlik görevlisi" diye bağırıldıklarını, hatta bir tanesinin torpido gözünden alınan silahını kalabalıktan alıp kendisine geri getirdiğini, torpido gözünden ajandasının çalındığını, olay sırasında vücudunun bazı yerlerinden yaralandığını, kalabalığın özellikle "Bu itirafçı" diye bağırıp Veysel'i istediklerini ve saldırdıklarını, Veysel'in üzerinde yoğunlaştıklarını, kendisinin kalabalığa hitaben "ya benî de öldürsünüz bu arkadaşımız bunu vermeyiz" dediğini, daha sonra Özcan'ın kalabalığın içinden uzaklaşıp polisin olduğu yere gittiğini, Veysel'i de polisin kurtarıp zırhlı araca bindirip götürdüğünü, kendisinin ise aklının kaybolan ajanda ile bagajdaki görev silahları ve zarar gören araçta olduğunu, bu arada organize sloganlar atıldığını, kalabalığın "biji apo, biji kürdistan, kürdistan size mezar olacak pis faşistler, bu eylemleri devlet yapıyor" diye slogan attığını, kalabalığın bagajı açıp silahları görünce iyice çıldırdığını, kendisinin kalabalığın içinde kaldığını, orada tartaklandığını, iki kişinin kendisini ka-

labalığın içerisinde dışarı çıkarttığını, kendisinin de az ileride bekleyen Erdem Binbaşı'nın yanına koşarak gidip kurtulduğunu, şahsına, devletin aracına ve dokümanlara yönelik saldırılardan dolayı şikayetçi olduğunu”

beyan etmiştir.

Sanık Özcan İldeniz Savunması

Sanık Özcan İldeniz de savunmasında;

“1990 yılından beri istihbarat astsubayı olarak görev yaptığını, halen Hakkâri İl Jandarma Komutanlığı'nda bir buçuk yıldan bu yana istihbarat şubede jandarma istihbarat başçavuş olarak görev yaptığını, Veysel Ateş'in Hakkâri şubesinin kayıtlı haber elmanı olduğunu, kendisini Ali Başçavuş'un yanına sürekli geldiği için o suretle tanıdığını, Hakkâri İl Jandarma Komutanlığı'nda görev yapmasına rağmen esas görev yerinin Şemdinli mıntıkası olduğunu, bir buçuk yıldır Şemdinli'ye sık sık geldiğini, son zamanlarda Şemdinli İlçesi'nde meydana gelen terör olayları ile ilgili istihbarat toplamak için Ali Başçavuş ile birlikte bir görev planlaması yaptıklarını, Veysel Ateş'i de bu bölgeyi iyi bildiği için onu da kullanmak amacı ile yanlarına alarak 09.11.2005 tarihinde yaklaşık saat 11.00-12.00 arası Şemdinli ilçesine geldiklerini, ilçe merkezindeki caddede dönüş yapıp aracı park ettiklerini, tuvalete gitmek ve bu esnada da haber elmanları ile irtibata geçip konuşmak amacıyla olduğunu, araçtan çıkmaya fırsat kalmadan bir patlama sesi duyduğunu, patlamadan sonra Ali Başçavuş ve haber elmanı Veysel Ateş'in aynı anda arabadan dışarı çıktıklarını, patlamanın olduğu yere doğru yöneldiklerini, araçtan 15-20 metre kadar uzaklaştıklarını, onlar araçtan çıktıktan sonra kendisinin de araçtan çıktığını, Ali Başçavuş'un cadde de yürüyen bir guruba ne oldu diye sorduğunu, onlarında Ali Başçavuş'a “şerefsizler hem yapıyor hem de soruyorsunuz” dediklerini, haber elmanı Veysel Ateş'in Ali Başçavuş'a yakın bir yerde olduğunu ve vatandaşları engellemeye çalıştığını, Ali Başçavuş'un Veysel Ateş'e arabaya gitmesini söylediğini, kendisinin arabanın diğer tarafında olduğunu, Veysel Ateş'in arabanın arkasına bindiğini, 3-5 dakika içerisinde kalabalığın birden arttığını, bütün dükkanların aniden kapandığını ve büyük bir kalabalığın oluştuğunu, Ali Başçavuş'a ilk saldıran grubun patlamanın olduğu yerden geldiğini, kalabalığın aracın içerisinde bulunan Veysel Ateş'e tekme ve yumrukla vurduğunu, aracın bütün camlarını kırdıklarını, sopalar ile demirler ile araca zarar verdiklerini, aracı sürekli tekmelediklerini, saldırılan aracın bir ta-

rafında olayları önlemeye çalıştığını, aracın diğer tarafında da Ali Başçavuş'un olduğunu, Ali Başçavuş'a yumrukla, tekme ile sopa ile sürekli vurduklarını, kendisinin de kalabalığı önlemeye çalıştığı sırada kalabalığın “sen de bunlardansın” diyerek kendisine saldırmaya başladığını, tekme ve yumrukla darp edildiğini, bu sırada olay yerine emniyet özel tim görevlilerinin geldiğini, kendisinin de bu sırada yürüyerek İlçe Jandarma istikametine doğru hızlı bir şekilde yürüdüğünü, kaçacak olsa kendisine daha fazla saldırılacağını, gurubun dışına çıkınca polis ile karşılaştığını, bu arada kalabalıktan “mavi montlu kişi kaçıyor” diye bağırıldığını, kalabalıktan bir gurubun kendisinin arkasından geldiğini, jandarma polis ve özel hareket vasıtası ile olay yerinden kurtulduğunu, Şemdinli ilçesine gelirken resmi görevle geldiklerini, aracın bagajında ele geçirilen kalesnikof marka silahlar, şarjörler ve iki adet el bombasının kendilerine ait olduğunu, araçta ele geçirilen belgelerinde kendilerine ait olduğunu, dosyaların bir tanesinin içinde bulunan Seferi Yılmaz'a ait ev ve iş yeri krokilerini kendisinin tanzim ettiğini, bu işlemleri bölge de örgütle irtibatı olan bütün şahıslar için yaptıklarını, Seferi Yılmaz'ın da örgütle irtibatlı olduğu için bu bilgi ve belgelerin dosyalarda bulunduğunu, dosyada sadece Seferi Yılmaz'ın ev iş yeri ile ilgili krokiler bulunmakta ise de Şemdinli ilçesinde örgütle irtibatlı olan kişilere ait çizelgelerin de bulunduğunu, Seferi Yılmaz ile ilgili son günlerde bazı bilgilere ulaştıklarını, örgüt mensubunun telefonunun resmi olarak dinlenirken örgüt mensubuna bir paket geleceği, örgüt mensubuna gelen bu paketin de Seferi Yılmaz'a geleceği bilgisine ulaşıldığı için ilk olarak bunu araştırmak, ikinci olarak da Seferi Yılmaz örgütle irtibatlı olduğundan evinde ve iş yerinde örgüt mensupları ile irtibata geçeceği için bu krokileri düzenlediğini, suçlamayı kabul etmediğini, kalabalık arabanın etrafına saldırdığı sırada Veysel Ateş için “bu itirafçıdır bunu bize verin” diye bağırıldıklarını, Şemdinli ilçesine bir buçuk yıldan beri geldiğini, Şemdinli İlçesi'nde yaya ve araç ile sürekli gezdiğini, bu nedenle kendisinin tanınıyor olabileceğini, kendisi ve Veysel'in tanınma patlamanın sorumluluğunu kendilerine atmak için üzerlerine saldırıldığını, istihbarat aracının da tanınıyor olabileceğini, kendisinin darp edilip yaralandığını, ayrıca devletin resmi istihbarat aracına da zarar verildiğini, aracın içinde evrakların bulunduğu çantanın olduğunu, içinde önemli istihbari bilgiler bulunduğunu, onların da çalınmış olabileceğini”

beyan etmiştir.

2. Müdahil Beyanları

Bu başlık altında bombalama eyleminin nasıl gerçekleştiğinin ve ardından yaşanan olayların tam anlamıyla anlaşılabilmesi için olayın olduğu esnada bombanın atıldığı işyerinin içerisinde olan ve olayın nasıl geliştiğine dair ifadeleri mevcut olan insanların ifadelerine değinilecektir.

Bilindiği üzere bu eylemin asıl hedefi olaydan tesadüf eseri herhangi bir yara almadan kurtulan Seferi Yılmaz'dır. Hatta eylemin asıl hedefi olan Seferi Yılmaz'ın yara almadan kurtulmuş olması sanık müdafilerince, bu olayın o gün ilçede bulunan sanıklara karşı bir komplo olduğu yönünde değerlendirilmiştir.

Seferi Yılmaz ifadesinde;

"5 yıldır Özipek Pasajında Kitapevi işlettiğini, tam saatini hatırlayamamakla birlikte saat 11:00-12:00 arası çarşamba günü raf ile ayrılmış arka bölümde komşusu Metin Korkmaz ile birlikte öğle yemeği pişirdiklerini, arka bölümde Metin'in amcasının oğlu Mehmet Zahir Korkmaz'ın bulunduğunu, yemeğin piştiğini karşı tarafta çocuk giyim dükkânı olan Bedri Yalçın'a haber vermek için dükkânın arka bölüm kapısına yöneldiğini ve perdeyi açtığını, aynı anda cam kırılma sesinin geldiğini, bu sırada açık kapının yanındaki camın kırıldığını anladığını, bu esnada yerde yuvarlanan el bombasını gördüğünü, "bomba attılar" diye bağırdığını ve kendisini dışarı attığını, merdivenlerden bir basamak indiğini, bu sırada kaçan kahverengi montlu, kumral saçlı, kişinin koşarak iş hanı kapısına doğru yol aldığını, tüm bunların anlık olduğunu, patlama olmadan önce kahverengi montlu kişiyi iş hanı çıkışında gördüğünü, kahverengi montlu ile arasında 9.5-10 metre olduğunu, bu sırada arkasının dönük olduğunu, iş hanı girişinden çıkıp sağa doğru döndüğünde yandan yüzünü gördüğünü, o sırada iş hanı girişindeki kırtasiyecinin açık olduğunu, iş hanında bulunan berber ile iddia bayisinin kapalı olduğunu, iddia bayisinin sabahtan biraz açıp sonra kapatıp gittiğini, berberin ise hastası olduğu için Van ilinde bulunduğunu, kendisinin peşinden koştuğunu, kahverenginin de iş hanından çıkıp sağa doğru koştuğunu, kendisinin de Ekrem Baş'ın marketinin oraya kadar onun peşinden koştuğunu, onun koştuğu yönden de patlama sesini duyan esnafın geldiğini, peşinden 20-30 metre gittiğini, bu sırada karşı yönden gelen grubun önünde konfeksiyoncu Zeydan Özer'i gördüğünü, "kah-

verengi montluyu kaçırmayın, bombayı atan bu" diye Türkçe olarak bağırdığını, daha sonra dükkânındaki yaralılara bakmaya koştuğunu, dükkâna geri döndüğünde çocuk giyimci Bedri Yalçın'ın kendinden önce dükkâna geldiğini, dükkânının ışıklarının yanmadığını, Bedri ile Kadri Alkan'ın Metin'i tutmuş dışarı çıkardıklarını, Mehmet Zahir diye içeriye seslendiğini, ses vermediğini, arkasından o da çıkmış mıdır diye düşündüğünü, daha sonra pasajın dışına caddeye çıktığını, kalabalığın Ak Parti bürosunun olduğu iş hanının önünde bulunduğunu, oraya gittiğini, burada yaklaşık 15-20 kişinin olduğunu, beyaz bir otomobilin etrafında bulduklarını, kovaladığı kahverengi montlu kişinin arabanın arkasında oturduğunu, şoför tarafında dışarıda sonradan adını Ali Kaya olarak öğrendiği kır saçlı kişinin bulunduğunu, Ali Kaya'nın yanında bagaja doğru da top sakallı hafif burnu çıkık, uzun boylu, üzerinde Adidas marka mavi montlu olduğunu, olay yerinde kırtasiyecisi Reşit Kaya ile İHD üyesi Kadir Özcaner'in bulunduğunu, hatırlayamadığı başka 15-20 kişi daha bulunduğunu, Reşit ile Kadir'in arkadaki kahverengiliye saldıranları önlediklerini, Reşit'in kahverengiliye "kimliğini ver sen kimsin" dediğini, onun da kimliğinin amirinde olduğunu söyleyerek Ali Kaya'yı gösterdiğini, o sırada arabayı salıyanların bulunduğunu, kendisinin bu arabanın başına gelmesinden 15 dakika kadar sonra Emniyet Müdürü'nün geldiğini, o arada Şemdinli de görevli Yanık Yarbay'ın geldiğini, çevredekilerin "arabaya bakacağız, ne var bomba mı var" dediklerini, Ali Kaya ile sonradan adının Özcan olduğunu öğrendiği kişinin açamazsınız dediklerini, sonra özel hareketçilerin geldiğini, havaya ateş ettiklerini, Ali Kaya'nın bagajdan keleş almak istediğini, çevredekilerin silâhı onun elinden aldıklarını, sonra silâhın şarjörünün düşerken her halde alına değdiğini, bu sırada kahverenginin hâlâ aracın içinde olduğunu, Yanık Yarbay ile Emniyet Müdürü'nün halka söz verdiğini, "Bunlar adalet önüne çıkarılacak, bundan hiç kuşkunuz olmasın" diye söylediğini, kahverengi montluyu akrep denen kapalı polis aracının götürdüğünü, Yanık Yarbay'ın Ali Kaya ve Özcan'ı oradaki askerlere yakalayın dediğini, askerlerin de bu ikisini kollarından tutup, jandarmaya doğru götürdüklerini, arabanın etrafında kalabalığın çoğalmaya devam ettiğini, pasajdan eller üstünde Mehmet Zahir'i getirdiklerini, hastaneye doğru yürüyerek taşıdıklarını, kalabalığın bunu görünce daha da öfkeli olduğunu, Mehmet Zahir ile Metin'in köyden akrabalarının geldiğini, kalabalığın bir bölümünün hastaneye doğru gittiğini, bir bölümünün de aracın etrafında kaldığını, dükkânında bomba

patladığı zaman saatin 11.00-12.00 arası olduğunu, öğlen ezanının okunalı yarım saat olduğunu, bu zaman konusunda emin olmadığını, ancak herkesin namazda yada yemekte olduğunu, ortalığın تنها olduğunu, 1984 yılında müdafii öğretmen olduğunu, 1984 yılında Eruh ve Şemdinli olaylarının olduğunu, PKK'nın Şemdinli'yi bastığını, kendisinin o olaya katılmadığını, ancak itirafçı beyanları ile mahkum olduğunu, 1985 yılının Mart ayından 2000 yılı Mayıs ayına kadar cezaevinde kaldığını, cezaevinden çıktıktan sonra Şemdinli'ye dönüp kitabevi açtığını, kitabevinde sadece kitap sattığını, ayrıca DTP delegesi olduğunu”

beyan etmiştir.

Bombanın atıldığı esnada olay yerinde bulunan ve yaralı olarak kurtulan diğer müdahil Metin Korkmaz da ifadesinde;

“Olay günü saat 11.30 ile 12.00 sıralarında Seferi Yılmaz'a ait işyerinin arkasında bulunan mutfak bölümünde, Seferi Yılmaz ve amcaoğlu Mehmet Zahir Korkmaz ile yemek pişirdiklerini, pişen yemeği masanın üzerine koyduklarını, kendisinin masanın arkasında olduğunu, Mehmet Zahir Korkmaz ve Seferi Yılmaz'ın masanın kapıya yakın tarafında bulduklarını, ikisinin de masada yan yana oturduklarını, sonra birden kitabevinin camının kırıldığını, kırılan camlar yere düşünce bir gürültü olduğunu, Seferi Yılmaz ve Mehmet Zahir Korkmaz'ın ayağa kalktıklarını, Seferi Yılmaz'ın daha önce kapıya doğru hareket ettiğini, ardından Mehmet Zahir'in kitabevinin giriş kapısına yöneldiğini, Seferi Yılmaz'ın bomba var diye bağırdığını, kendisinin kaçma imkânının olmadığını, önünde masa bulunduğundan buna zamanının olmadığını, bu nedenle kendini yere attığını, ilk önce Seferi Yılmaz'ın dükkândan dışarı çıktığını, Mehmet Zahir Korkmaz kitabevinden çıkmak üzere iken birinci el bombasının patladığını, bu arada başını korumak için masanın arkasına köşeye soktuğunu, bombanın patlamasıyla kalçasından ve bacağından yaralandığını, birinci patlayan bombanın kendisinden 4 metre kadar uzaklıkta bulunduğunu, ikinci bombanın kendisine daha yakın bulunduğunu, el bombasını atan kişiyi görmediğini, bomba patlayınca özellikle ikinci el bombası patlayınca her şeyin üzerine yıkıldığını, 1,5-2 dakika kadar bekledikten sonra üzerindeki atıp sürünerek el hareketiyle kitabevinin kapısına doğru yöneldiğini ve kurtarın diye bağırdığını, hatırladığı kadarıyla Naif Erler ve Bedri Yalçın'ın kendisini aldıklarını, pasajın dışına çıkıp

Necmettin Keyfi'nin arabası ile Şemdinli Devlet Hastanesi'ne getirildiğini, orada tedavi gördüğünü, bu saldırıyı kimin gerçekleştirdiğini bilmediğini”

olduğunu beyan etmiştir.

Mahkeme hükmüne geçmeden evvel bu bölümde hem müdahil vekillerinin hem de sanık vekillerinin savunmalarına kısaca yer verilecektir. Ancak her iki taraf da birden çok müdafii ile temsil edildiği için tüm savunmaları burada aktarmak mümkün olamayacağından tarafların savunmalarını hangi temeller üzerine oturttuklarına değinilmekle yetinilecektir.

3. Müdahil Vekillerinin Beyanları

Müdahil vekilleri duruşmalar esnasında sözlü ve yazılı beyanlarında genel olarak;

- İddianame ile sanıklara atılı suçların en temel özelliğinin faillerinin örgütlü olma zorunluluğu olduğunu,
- bu örgütün 5237 sayılı TCK 302/1 maddesinde tanımlanan suçu işleme yeteneğine ve organizasyonuna sahip bulunduğunu,
- bu davanın demokratik değerler, hukukun üstünlüğü, yargı bağımsızlığı, kamusal gücün kullanımının sınırları, hukuk devleti ile ilgili çok boyutlu yönleri bulunduğunu,
- Şemdinli olayında bombalama eylemini yapan ve suçüstü yakalanan sanıkların oluşumun son halkaları olduğunu,
- geçmişten gelen ve bu olayla küçük bir kısmı açığa çıkan yasadışı yapının arkasında kimlerin olduğunu ortaya çıkarılmasının iddianamenin de talepleri arasında bulunduğunu,
- sanıkların hukuk dışı faaliyetlerde bulunan bir organizasyonun parçası olduğunu,
- sanıkları bu rahat davranışının geçmişteki yüzlerce yasadışı eylemin faillerinin yakalanmamış veya korunmuş olmasından kaynaklandığını,
- sanıkların bombalama eylemini bizzat ve müştereken icra ederken müşteki ve tanıkların sağduyusu ve kararlığı sonucu suçüstü yakalanıp yargıya teslim edildiklerini,

- birçok görevli ve bürokratin bu olay nereye kadar uzanırsa uzansın takipçisi olacağı, kesinlikle aydınlatılacağı garantisini verdiğini, buna rağmen sonraki günlerde meydana gelen hukuki ve politik gelişmelere bakıldığında, bırakın olayın tamamen ortaya çıkmasını, suçüstü yakalanan sanıkların bile neredeyse aklanacağı psikolojik bir ortam yaratılmaya çalışıldığının gözlemlendiğini,
- müvekkillerinin sanıkların mensubu olduğu yasadışı silahlı organizasyonun yürüttüğü bombalama eyleminden ağır zarar görmüş olduklarını,
- yaşam haklarının ihlal edilip fiziksel yaralanma ve ağır maddi zarara uğradıklarını,
- eylemle kişi güvenliğinin ortadan kaldırıldığını

beyan etmişlerdir.

Ayrıca yazılı beyanlarında;

- Sanıkların eyleminin sübuta erdiğini,
- sanıkların soruşturmanın ve kovuşturmanın tüm aşamalarındaki beyanları dosyadaki diğer kanıtlarla birlikte dikkate alındığında tevil yolu ile suçlarını ikrar ettiklerinin açık olduğunu,
- yapmış oldukları savunmalarda da bütün çabalarına rağmen olay günü ve saatinde olay yerinde bulunmalarını, aynı saatte yaptıkları telefon görüşmelerini, araçta tespit edilen ve emanette kayıtlı bulunan suç delillerini açıklayamadıklarını,
- imzasız ifade tutanakları, silahların sayısı ve bagaja bırakılmasına ilişkin sanıklar arasındaki anlaşmazlığın mevcut olduğunu

savunmuşlardır.

Mütalaaya Karşı Beyanları

Müdahil vekilleri savcılığın mütalaasına karşı;

- Sanıkların üyesi oldukları hukuk dışı silahlı suç örgütünün yapısı ve eylemleri ile ilgili gerçek tablonun ortaya konulmadığı gibi, sonuç olarak yanlış bir hukuksal değerlendirme yoluna da gidildiğini,

- sanıkların üyesi olduğu örgütün terör örgütü olduğu ve sanıkların gerçekleştirdiği eylemlerin de aynı zamanda birer terör eylemi olduğunun göz ardı edildiğini, zira “Terör” tanımını düzenleyen 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası’nın 1. maddesinde kullanılan terör yöntemleri ile ulaşılan amaç ve sonuçları düzenlenmiş olduğunu,
- “Baskı, cebir, şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit” yöntemlerinden sadece birisiyle hareket edilmiş olmasının dahi, “terör” tanımı içinde sayılmak için yeter olduğunu,
- belirtilen yöntemlerden her hangi birinin kullanılarak bir amacın hedeflenmesi ve bu yönde girişilecek eylemlerin de aynı maddede sıralandığını,
- Anayasa’da belirtilen cumhuriyetin niteliklerini değiştirmek, Türk Devleti’nin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya ele geçirmek, temel hak ve özgürlükleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemin terör eylemi sayılmakta olduğunu,
- sanıkların 09 Kasım 2005 tarihindeki eylemleri ile iddia makamının esasa ilişkin görüşünde belirtildiği gibi, daha başka suçlar işleyecekleri açık olan davranışları bir arada değerlendirildiğinde; “cürüm işlemek için çete kurma” iddiasıyla yargılanan sanıkların bu eylemleri ile cumhuriyetin niteliklerini sayan Anayasa’nın 2. maddesindeki “toplumun huzuru, milli dayanışma, adalet anlayışı ve insan haklarına saygılı olma” ilkelerini ihlal ettikleri gibi, aynı maddede tanımlanan “demokratik devlet ve hukuk devleti” ilkelerine aykırı davranarak cumhuriyetin hukuk düzenini değiştirmeye yöneldiğini,

- temel hak ve özgürlükleri yok ederek yurttaşların devlete güven, saygı ve bağlılığının azalmasına yol açılması sonucunu yaratarak, devletin otoritesini de zaafa uğrattığını,
- sanıkların üyesi oldukları hukuk dışı silahlı suç örgütünü “terör örgütü” ve eylemlerini

de terör eylemleri olarak değerlendirmek zorunluluğu bulunduğunu,

- eğer sanıklar halk tarafından yakalanmasalar amaç suçlarını işlemeye devam edeceklerini,
- TCK 302. maddede yazılı olan suçun bir tehlike suçu olduğunu,
- maddenin uygulanması için neticenin beklenmemesinin gerektiğini,
- sanıkların, amaç suçlarını işleyebilmek için elverişli vasıtalarla TCK 314. maddede yazılı örgütlenmeyi gerçekleştirmiş olduklarını,
- sübut bulmuş olan fiilin TCK 302. maddede tanımlanan suça uygun bulunduğunu,
- bu nedenle sanıklar hakkında TCK 314 ile birlikte 302. maddesinin de uygulanması gerektiği

beyan etmişlerdir.

Müdahil vekilleri ayrıca;

- Türkiye'nin taraf olduğu AİHS'in 2. maddesine göre herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunu,
- şüphelilerin ikisinin astsubay birinin itirafçı olması, üçünün de silahlı olarak olay yerine gelmeleri, eylemi gerçekleştirmeleri ve anında suç delilleri ile yakalanmalarının ulusal ve ulusal üstü hukuk açısından birlikte değerlendirilmesi gerektiğini,
- devletin birinci yükümlünün negatif yükümü olduğunu ve kendi yetki alanındaki kişilerin hayat hakkını korumak olduğunu,
- suça konu olayın, münferit üç kişinin bir araya gelip anlaştığı, sağa sola bomba attığı, cinayet işlediği sıradan bir olay olarak geçiştirilemeyeceğini ve bu nedenle sanıkların 5237 Sayılı TCK'nın 314. maddesi gereği cezalandırılmaları gerektiğini

savunmuşlardır.

4. Sanık Müdafilerinin Savunmaları

Sanık müdafilerinin savunmalarındaki temel dayanak noktaları, bu eylemin müvekkillerince gerçekleştirilmediği, müvekkillerine kompl

kurulduğu, deliller tam olarak toplandığında olayın aydınlanacağı olmuştur.

Mahkemenin hüküm kısmında da görüleceği üzere sanıkların bu eylemden dolayı ceza almalarına sebebiyet veren üç önemli delil mevcuttur. Bunlardan;

- Birincisi sanıkların araçlarında ele geçirilen iş yerine atılan bomba ile aynı cins bomba ve müdahil Seferi Yılmaz'ın işyeri krokileri,
- ikincisi sanıkları takip ile suçüstü yakalandıklarını söyleyen tanık beyanları,
- ve sonuncusu da yine tanık beyanları ile ortaya çıkarılan olay sonrası sanıklar arasında bombanın patlayıp patlamadığına ilişkin yapılan telefon görüşmesidir.

Bu nedenle sanık müdafilerinin bu üç önemli delile karşı yaptıkları savunmaları ayrı başlık halinde incelenmesinde yarar olacağı kanaatindeyiz.

Genel Savunma

Sanık müdafileri davanın geneline ilişkin savunmalarında;

- Sanıkların Şemdinli ilçesinde 5 Ağustos 2005 tarihinde yapılan patlama sonucunda 5 askerin şehit olması üzerine, sanık Astsubay Özcan İldeniz'in Şemdinli ilçesi istihbarat sorumlusu olması sebebiyle faillerin araştırılması için çalışmaya başladığını,
- elde edilen verilere göre daha önce PKK terör örgütü mensubu olan ve bu nedenle 15 yıl ceza alarak mahkûm olan ve cezası infaz edilen ve hakkında Van Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2006/76 sayılı soruşturma dosyasında PKK terör örgütüne yardım etmek suçundan soruşturma devam eden Seferi Yılmaz'ın sorumlu olduğu kanaatine varıldığından Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi Hâkimliği'nin 2005/257 müteferrik sayı ile Seferi Yılmaz hakkında teknik takip dinleme ve izleme kararı vermesi üzerine adı geçen telefonlarının dinlenmeye alındığını,
- bu sırada 1 Kasım 2005 tarihinde yine Şemdinli ilçesinde askeri birliğe yakın bir yerde bir araçta patlama olması gözetele-

rek Seferi Yılmaz'ın telefonlarının dinlenmesine devam edildiğini,

- bu konuşmalar sırasında Almanya'dan Sabri kod adlı Ali Kısıkyol'a bir paketin geleceğinin ve bunun Seferi Yılmaz'a teslim edileceğinin öğrenilmesi üzerine paketin ele geçirilerek Seferi Yılmaz'ın Emniyet kuvvetlerine teslim edilebilmesi açısından 07 Kasım 2005 tarihinde sanıklar Ali Kaya, Özcan İldeniz ve haber alma elemanı Veyssel Ateş'in Şemdinli ilçesine geldikleri ve Seferi Yılmaz'ın izlenmesine devam ettiklerini,
- bir kısım yeni haber alma elemanı adaylarının ilçede olmaması nedeniyle görevlerini tamamlayamadan Hakkâri iline döndüklerini,
- 8 Kasım 2005 tarihinde Hakkâri Alay Komutanı tarafından Seferi Yılmaz hakkındaki bilgilerin İlçe Jandarma Komutanlığı marifetiyle cumhuriyet savcılığına iletilmesi emri ile görevlendirilmeleri üzerine 09 Kasım 2005 tarihinde Şemdinli ilçesine hareket ettiklerini,
- saat 11.25'te Kaymakam Çeşmesine geldiklerini, burada anılan telefon konuşmasını yaptıklarını,
- bilahare ilçeye hareket ettiklerini, ilçeye geldiklerinde bu patlama olayının meydana geldiğini,
- dolayısıyla sanıkların bu suçla ilgi ve alakalarının bulunmadığını,
- sanıkların yüklenen eylemi işlediklerine dair herhangi bir kanıt dosyada mevcut olmadığını

ileri sürmüşlerdir.

Ayrıca,

- Mahkemece maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ilkesini göz ardı edildiğini,
- bu olayın vukuundan itibaren kronolojik olarak bazı kurumlar ve sivil toplum örgütlerinin ayrıca Avrupa Birliği Türkiye Eş Başkanı Lagendijk, Kreshmert, Olie Rehn gibi AB yetkililerinin Şemdinli davası ile ilgili sanıkların cezalandırılmalarını talep etmeleri ve bu davanın sanki Türkiye'nin AB'ye girişi bakımından ön koşulmuş gibi deklere

edilmesinin sanıkların savunmalarında belirtilen kanıtların tam anlamıyla toplanması ve adil yargılama ilkelerine uyulması bakımından mahkeme üzerinde olumsuz bir sonuç doğurduğunu,

- bunun sonucu olarak ceza yargılamasının amaç olarak benimsediği kuşku giderilmeden bir değerlendirilme yapılarak hüküm kurulacak olması nedeniyle adil yargılama ilkelerine savunma hakkının kutsallığına ve dokunulmazlığına, adalet, hakkaniyet ve nesafet kurallarının gerçekleşmesine aykırı olarak görüldüğünü,
- basın ve medyada yer alan yayımlardaki açıklamaların mahkemeyi sanıklar aleyhine sonuç doğuracak bir şekilde etkilediğini,
- müdahil müdafilerin yargılama aşamasında sergiledikleri ve esas hakkındaki iddialarını açıkladıkları metinler incelendiğinde mağdur ve müdahillerin haklarını korumaya değil; bu davaya siyasi bir boyut kazandırarak özellikle davadaki üç sanık dışında sıralı komutanlarını hedef alan açıklamalarıyla mahkemeyi etkilemeye çalıştıklarını

beyan etmişlerdir.

Esas hakkındaki mütalaada tatbiki istenen 5237 sayılı Yasanın 220. maddesi yönünden ise;

- Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin yerleşmiş içtihatlarına göre yürürlükten kaldırılan 4422 sayılı Yasanın yerine 5237 sayılı Yasanın 220. maddesinin düzenlendiği gözetildiğinde bu maddedeki suçun oluşabilmesi için yasada açıklanan şekilde maddi veya manevi cebir uygulamak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için kurulan bir örgüt olması ve bu örgütün hiyerarşik bir yapı içerisinde sürekli ve disiplinli bir işbirliğini öngörmesi ve amacına yönelik suçları işlemesi için oluşturulmuş bulunması gerektiğini,
- böyle bir örgütün somut bir suç işlemek için değil, soyut birçok suç işlemek amacıyla kurulmuş olmasının da gerekmemesi gerektiğini,
- bu sebeplerle sanıkların üzerlerine yüklenen fiil sabit olmamakla beraber iddia ma-

kaminin mütalaasında belirttiği gibi böyle bir örgütsel suçun işlendiğinden söz etmek olanağı da olmadığını

beyan etmişlerdir.

Araçta Ele Geçirilen Evraklar ve El Bombalarına İlişkin Savunma

Sanık müdafilerinin bu konudaki savunmalarına göre;

- Mahkemede izlenen olay sonrasına ilişkin CD kayıtlarında krokilerin içerisinde bulunduğu evrak çantası sivil insanların elinde dolaşmakta, silahlar caddeye serilip sergilenmektedir. CD kayıtlarında görüldüğü üzere saat 12.25'den itibaren araç ve içindeki malzemelerin hâkimiyeti tamamen araç etrafında toplanan ve çoğu bölücü örgüt sempatzanı olan kişilerin eline geçmiştir. Bu durum, ilçe savcısının tespiti ilk gittiği 17.30'a kadar sürmüştür. Tespitin yapılmaya başlandığı sırada ise Tanju Çavuş olayı çıkıp ortalık karışınca tespiti devam edilemediğinden tespiti tekrar gidilen saat 21.30'a kadar araç yine bu kişilerin hâkimiyeti altında kalmıştır. Bu aşamada bu kişilerce MKE yapımı el bombaları değiştirilip evrak çantası içine suçta kullanılanlarla aynı cins başka el bombaları konulmuştur.
- Sanık müdafileri, görüntülerde bagaj kapağı açıldığında evrak çantasının ve MKE yapımı el bombasının bulunduğu hücum yeleği ile diğer sanıkların hücum yeleklerinin görünmediğini, bu durumun bu esnada el bombalarının değiştirilmiş olabileceğinin ispatıdır.

Sanık müdafileri el bombalarına ilişkin bu yönde bir savunma yaparken, sanıklara ait evrak çantası içerisinde ele geçirilen müdahil Seferi Yılmaz'ın ev ve iş yerlerin gösteren detaylı krokilere ilişkin inandırıcı bir savunma yapamamışlardır.

Olay Saati ve Cep Telefonu Görüşmesine İlişkin Savunma

Dosyada üzerinde durulan ikinci bir husus sanıkların telefon görüşmesi saatidir. Zira tanık beyanlarına göre sanıklardan Veysel Ateş bombayı attıktan sonra, olay yerinden uzaklaşırken diğer sanık Ali Kaya'yı arayıp "neredesi-

niz" diye sormuş, diğer sanık ta ona "patladı mı?" diye karşılık vermiştir.

Sanık müdafileri bu konudaki savunmalarında patlamanın cep telefonu görüşme saati olan 11.29'dan sonra yaklaşık 12.00-12.15 saatleri arasında gerçekleştiğini beyanla, sanıklar arasındaki bu telefon görüşmesinin sanıklar henüz Şemdinli ilçesine gelmeden evvel Kaymakam Çeşmesi denilen mevkide 24-27 Temmuz 2004 yılında bu mıntıkada bir askeri konvoyu uzaktan kumandalı bir bomba ile bir saldırının gerçekleşmesi nedeniyle, bu mevkide cep telefonunun çekip çekmediğinin kontrolü amacıyla yapıldığını savunmuşlardır.

Sanık müdafilerine göre, müdahil vekilleri suçun işlenme anını ve yerini yönlendirmeye çalışmakta, saat 12.00-12.15 arasında meydana gelen olayı görüşmenin yapıldığı 11.29'dan önce olmuş gibi göstererek bu konuşmanın olayın akabinde yapıldığı izlenimini vermeye çalışmaktadırlar.

Sanık müdafilerinin bu savunmalarına, daha önce birçok kez ilçeye geldiğini beyan eden sanıkların telefonun hangi mevkide çekip çekmediğini bilebilecek durumda olmaları karşısında savunmanın hayatın olağan akışına aykırı oluşu ve neden birkaç saniyede yapılabilecek bir tespitin 22 saniye gibi uzunca bir süre sürdüğünü ispattan uzak oluşu nedeniyle itibar edilmemiştir. Ayrıca olayın herkesin camide olduğu bir esnada gerçekleşmiş olması ve sanıkları takip ile yakalayan kişilerin namazdan çıkan çevre esnafı olması nedeniyle o tarihlerdeki namaz saatleri mahkemece müftülükten sorulmuştur. Müftülükten alınan yazıda öğle namaz çıkışının 11.30 gibi olacağını belirtilmiş olması da sanık müdafilerinin olay saatine ilişkin savunmalarını çürütmüştür.

Tanık Beyanlarına Karşı Savunma

Sanık müdafilerinin tanık beyanlarına karşı savunmalarının temelini bu beyanların çelişkili ve gerçeği yansıtmaktan uzak olduğu hususu oluşturmaktadır. Sanık müdafileri ilk olarak müdahil Seferi'nin beyanlarına karşılık;

- Patlama sonucu müdahil Seferi'nin yara almadan kurtulmuş olduğunu ve dışarı çıktığında bombayı attığını iddia ettiği Veysel'i görüp teşhis etmiş olmasına rağmen

etraftakilere “yakalayın” demekten başka-
ca peşinden gidip yakalamadığını,

- bu arada Veysel’in aracın olduğu yere kadar yüz metre kadar yürüdüğünü,
- günlük adi kapkaç olaylarında bile çantası gasp edilen bayanların gaspçıyı 50 veya 100 metre gibi mesafelerde kovalarken Seferi’nin saniğin gidip kendisinin yakalamamış olmasının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu

savunmuşlardır.

İkinci husus talimatla dinlenen tanık beyanlarına karşı savunmalarıdır. Bu konudaki savunmalarına göre;

“CMK’nın 181/1. maddesine aykırı olarak Şemdinli Asliye Ceza Mahkemesi’nde talimatla dinlenen tanıkların beyanlarının alındığı talimat duruşması sanık müdafilerine haber verilmediğinden usule aykırıdır. Hukuken yok hükmünde olmasına rağmen, tanıkların beyanları incelenip irdelendiğinde, hem kendi içlerinde hem de birbirleri ile karşılaştırıldığında esaslı çelişkiler içermektedir. Öncelikle ilçede oturmak zorunda kalan bu kişileri yoğun olarak PKK terör örgütünün baskısı altındadır. Esasen bir kısmının da örgüte sempati-zan veya militan olarak destek verdikleri gözetildiğinde bu ifadelerin itibar edilir bir yanı yoktur. Tanıklar, müdahil müdafilerinin yönlendirmesine rağmen yine de esaslı çelişkiler içeren ve gerçeğe bağdaşmayan beyanlarda bulunmuşlardır.”

Sanık müdafilerine göre, tanıkların beyanlarında geçen sanıklar arasındaki telefon görüşmesi içeriğine dair beyanlar farklılık arz etmektedir. Yine yapılan bilirkişi incelemesine göre bazı tanıkların bu görüşmeyi duymalarının mümkün olmadığı açık ve net biçimde tutanağa geçmiştir. Sanık müdafileri ayrıca mahkemece olayla ilgileri bulunduğunu söyledikleri ancak dinlenmelerine gerek olmadığına karar verilen tanıklar Mehmet Emin Özer, Mehmet Karakoç, Murat Şendoğan, Erdem Yılmaz, Mustafa Yanık, İshak Çelik ve Hüseyin Hoşgör’ün ifadelerine başvurusaydı gerek olay saati bakımından gerekse sanıkların savunmalarında belirttikleri gibi o anda arabadan henüz çıkmakta olduklarının tespiti bakımından önemli kanıtlara ulaşılmasının sözkonusu olacağını savunmuşlardır.

Yine Silopi’de ve Batman’da teslim olan örgüt mensupları Sabri Adanır, Hasan Salar ve Abdurrahman Yeşilyurt’un beyanlarına göre suç örgüt tarafından işlenmiştir. Sanık müdafileri, mahkemece bu tanıkların dinlenmesine gerek olmadığı yönünde karar verilmiş olmasını bu kadar açık delillere göre suçun sanıklar tarafından gerçekleştirilmediği yönünde mahkemece yeterli kanaat getirilmiş olması gerektiği şeklinde yorumlamışlardır.

Sanık müdafilerinin bu savunmaları tüm dosya incelendiğinde yerindedir. Zira hazırlıkta ve talimatla yapılan keşifte birçok tanık dinlenmiştir ve bu tanık beyanları arasında kısmi çelişkiler mevcuttur. Ayrıca sanık müdafilerinin keşif esnasında hazır bulunmalarının temin edilmemiş olması usulî bir eksiklik tir ve Yargıtay’ın bozma gerekçelerinden biridir.

C. Hüküm

Mahkeme beş celse süren yargılamadan sonra iddianamedeki sevk maddelerinin aksine sanıkları yasadışı örgüt üyesi olmaktan ve bu örgütün faaliyetleri kapsamında adam öldürmek, adam öldürmeye teşebbüs etmek ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılmasına karar vermiştir. Hükmün değerlendirilmesinden evvel yaklaşık 145 sayfalık mahkeme hükmünün kısaca aşağıya aktarılmasında fayda vardır.

Deliller

Mahkeme, hükmün deliller başlığını taşıyan bölümünde onlarca başlık altında delilleri sıralamıştır. Dosyada mevcut tüm bilgi ve belgeler delil niteliği taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın mahkemece deliller arasında gösterilmiştir. Bu nedenle bu delillerden sadece önemli olduğunu düşündüğümüz ve mahkemenin de sanıkların suçu işlediklerine dair kanaatinin oluşmasını sağlayan bazı deliller burada değerlendirilecektir.

Mahkemenin hükmüne esas teşkil eden delilerin başında,

- Patlama anında ve sonrasında olay yerinde olan tanık beyanları yer almaktadır.

- Ayrıca mahkeme Şemdinli Komisyonuna ifade veren ve Yaşar Büyükanıt hakkında iddialarda bulunan Mehmet Ali Altındağ'ın ifadesini ve Hakkâri milletvekili tanık Esat Canan'ın ifadelerini

deliller arasında göstermiştir.

Mahkeme ayrıca mahkeme huzurunda reddetmiş olsa dahi polis memuru tanık Himmet Özdemir'in sanık Veysel Ateş'in ifadesini iki kez alındığına dair beyanlarını deliller arasında göstermiştir.

- Olay günü sanıkların kullandığı 30 AK 933 plakalı aracın bagajında ele geçirilen silahlar,
- mağdur Seferi'nin işyerine atılan el bombaları ile aynı cins iki adet el bombası ve sanık Özcan'a ait çanta içerisinde bulunan "...Aşiret Durum Çizelgesi..." adlı belgede yer alan ve aşiretlerin ve aşiret reislerinin adlarının yer aldığı çizelge,
- bombanın atıldığı dükkânın sahibi Seferi Yılmaz adına düzenlenmiş Nüfus Kayıt Örneği,
- Şahıs Şahsî Bilgiler Formu,
- Biyografik Bilgi Formu,
- Şemdinli İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından tanzim edilmiş eski tarihli polis ifade tutanağı,
- Seferi Yılmaz'ın fotoğrafının da bulunduğu Konutta Kalanlar başlıklı iki adet evrak,
- mağdurun fotoğraf fotokopilerinin bulunduğu Seferi Yılmaz bir adet Bilgi Notu,
- dört adet kroki
- diğer dosyalarda telefon numaralarının bulunduğu evrak
- bombanın patladığı Özipek pasajı ve Umut Kitapevi ile ilgili yolların krokilerinin bulunduğu 4 adet dosya

davanın en önemli delillerini teşkil etmektedir.

Bilindiği üzere sanık müdafilerinin savunmalarının dayanak noktalarından birisi de Roj TV'nin patlamanın hemen ardından canlı yayına geçmiş olması nedeniyle eylemin PKK tarafından gerçekleştirilmiş olabileceği savunmasıdır. Mahkeme bu noktada yayınlanan

görüntülerin incelenerek CD'lerdeki görüntü ve seslerde montaj vb. müdahale olup olmadığı, görüntülerin adı geçen TV kanalının yayın akışına uygunluk gösterip göstermediği, konuya ilişkin kimlerle mülakat yapıldığı hususlarının tespiti hususunda yapılan inceleme sonucu;

"... yayın akışı içerisinde olayların başlamasından hemen sonra canlı görüntülerin aktarılması ve Roj TV muhabirlerinin olay yerinden görüntülü haber iletmesi şeklinde olmadığı, yayınlarının olaylara vakıf olan bölge halkından telefonla bilgi alma şeklinde olduğu"nun bildirildiği"

Ankara Kriminal Polis Laboratuvarından alınan ekspertiz raporunu deliller arasında göstermiştir.

Yine burada değinilmesinde fayda olan delillerden bir tanesi de Hakkâri İl Jandarma Komutanlığından dosyaya getirilen Sanık Ali ve Özcan'ın Hakkâri İl Jandarma Komutanlığında göreve başladıklarından bu yana istihbarı amaçla gittikleri görevlerin yer aldığı görev çizelgesidir. Bu çizelgeye dayanarak;

- 15 tanesi örgüt tarafından üstlenilmeyen 17 eylem yer ve zamanı ile karşılaştırılarak sanıklardan Ali'nin Hakkâri merkezindeki 2 adet, Özcan'ın ise —bazılarında her ikisinin birlikte— Şemdinli'deki 5 adet patlama eyleminin hemen öncesinde veya sonrasında aynı zaman ve yerde görevlendirilmiş oldukları,
- patlamaların sanıkların görev yer ve zamanları ile örtüştüğü,
- sanıkların olayın hemen öncesi ve olay günü patlamanın gerçekleştirildiği bu yerlerde görevlendirilmiş oldukları,

mahkemeye tespit edilmiştir.

Hakkâri Emniyet Müdürü Hüseyin Keskin-kılıç'ın,

"İl Emniyet Müdürlüklerine bir faks mesaj formunun geldiğine ve il merkezi ve ilçelerinde istihbarat birimlerinin müşterek istihbarı çalışmalarının yapılması gerektiği ve bunların operasyona dönüştürülmesine dair Hakkâri Tugay Komutanlığı Jandarma İstihbarat görevlileri tarafından 01 Kasım 2005 tarihli olarak düzenlenen tutanağın 14 Kasım'da Emniyet Müdürü olarak imzalamalarının istendiğine, kendisinin o tarihte görevde olmadığına, An-

kara'da olduğuna, bu nedenle imzalamadığına...”

dair ifadesi de mahkemenin önemli delilleri arasında yer almaktadır.

Polis memuru tanık Himmet Özdemir Sanık Veysel Ateş'in ifadesinin iki kez alındığına, sanığın son olarak alınan ifadesinde önceki ifadesinde bahsettiği olaylardan bahsetmediğine dair savcılık ifadesini her ne kadar mahkeme huzurunda değiştirerek bu beyanını okumadan imzaladığını, içeriğinin doğru olmadığını beyan etmişse de, mahkeme görevi dikkate alındığında etki altında bırakılması iddiasını hayatın olağan akışına uygun bulmayarak tanığın mahkeme huzurundaki inkârına itibar etmemiş ve savcılık ifadesini delilleri arasında göstermiştir.

Savunmada Gözlenen Tutarsızlık ve Çelişkilerin Değerlendirilmesi

Mahkeme hükmünde, savunmadaki tutarsızlıkları bir başlık altında ve maddeler halinde değerlendirmiştir. Kanaatimizce mahkemenin savunmadaki tutarsızlıklara ilişkin tespitleri maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasında son derece yararlı olacağından bu tespitlerin kısaca aktarılmasında yarar vardır.

Mahkemenin savunmadaki tespit ettiği ilk çelişki Sanık Ali Kaya'nın Şemdinli'ye gelişi ile ilgili beyanlarındaki çelişkidir.

Buna göre, sanık ilk önce olay günlerine kadar Şemdinli ilçesine sadece Hakkâri İl Jandarma Komando İstihbarat Şube Müdürlüğü'nde göreve başladığı ilk ayları takip eden aylarda ilçeleri tanımak için 2004 yılı Ekim ayında bir defa, yine 7 Kasım ve 9 Kasım günlerinde iki defa olmak üzere toplam üç defa gittiğini, bundan başka hiç gitmediğini savunmuştur. Ancak; sorgu ifadesinde “7 Kasım tarihinde Şemdinli'ye gelişlerinde de son geldiği zamanki aracı kullandıkları” şeklinde beyanda bulunmuş, bu husus mahkemece birden çok kez geldiğinin kabulü şeklinde yorumlanmıştır. Mahkemeye göre keşifte de dinlenen tanık Behmen Demir'in sanıklardan Ali'yi patlama öncesi değişik zamanlarda çalışmakta olduğu Şemdinli Çim Restoran isimli işyerinde 4-5 defa yemek yerken

gördüğüne dair beyanı da sanığın bu konudaki çelişkisini teyit etmektedir.

Yine, sanık Veysel'in sonraki ifadelerinde 2005 yılında bir arkadaşı ile görüşmek için Şemdinli'ye geldiğini, daha önceden gelmediğini söylemesine rağmen emniyet ifadesinde “daha önce özel işleri için birkaç kez Şemdinli'ye geldiğini, bunun çok önce olduğunu, zamanını tam olarak hatırlamadığı”nı beyan etmiş olması mahkemece tutarsızlık olarak değerlendirilmiş ve bu sanığın da daha önceden ilçeye geldiği şeklinde yorumlanmıştır.

Burada bir hususa değinmek gerekmektedir. Mahkeme, olay öncesinde sanıkların Şemdinli'ye vardığından sonrasına dair beyanlarındaki çelişkiye değinirken;

“savcılık ifadelerinin alınması için Şemdinli Cumhuriyet Başsavcılığına götürüldükleri 12.11.2005 tarihine kadar iki gün boyunca koruma adı altında Şemdinli Taktik Alay Komutanlığı'nda tutulan Astsubay Başçavuş sanıklar Ali Kaya”

şeklinde bir değerlendirmede bulunmuştur. Bu değerlendirme mahkemenin sanıkların burada bulunduruldukları sürede ifadelerinin şekillendirildiğine, dolayısıyla bu ifadelerin gerçeği yansıtmadığına dair kanaatinin göstergesi olması bakımından önemlidir.

Sanıklar ilk ifadelerinde Şemdinli ilçesine gidiş amaçlarına ilişkin olarak Şemdinli ilçesi'ndeki son zamanlarda meydana gelen terör olayları konusunda istihbarı bilgi toplamak için görevlendirildiklerini söylemişlerdir. Daha sonraki aşamalarda ise müdahil Seferi Yılmaz'ın ilçe merkezinde de olmasına rağmen Emniyet ve MİT teşkilatı ile adli mercilere neden bildirilmediği gündeme getirildiğinde, bu sefer Şemdinli ilçesine gidiş amaçlarından birinin de amirleri ile yaptıkları değerlendirme sonucunda alınan karara göre bu durumu cumhuriyet savcısına bildirmek olduğunu beyanla gidiş amaçlarını genişletmişlerdir. Veysel ise ifadelerinde Seferi Yılmaz'dan hiç bahsetmemiş, gidiş amacının bazı dostlarla görüşmek, haber elemanı kazandırmak olduğunu söylemiştir. Sanıkların ifadelerindeki bu tutarsızlıkta mahkemece tespit edilen çelişkilerden bir diğeri olmuştur.

Mahkeme ayrıca, sanık Özcan'ın ifadelerinde Şemdinli'ye daha önceki gelişlerinde bombanın patladığı pasajda gazeteciden gazete almak ve pasajdaki ilçenin tek iddia bayisinde iddia oynamak için bu pasaja gitmekte olduğunu ve kendisinin zaten bu ilçeden sorumlu kişi ve zaman zaman bizzat bu pasaja girip çıktığını kabul etmiş olması nedeniyle sırf bu kroki vb. hazırlık çalışması için 7 Kasım günü ilçeye ayrıca yanında Ali ve Veysel ile gelmesini gerektirmeyecek kadar pasajın fiili durumunu biliyor olması gerektiği tespit ve değerlendirmesinde bulunmuştur.

Mahkeme, sanıkların olay günü PKK dağ kadrosunun ilçeye indiği şeklindeki savunmaları karşısında, kendilerini takip ve kovalama neticesinde araçları ve içindekilerle birlikte suçüstü yakalayan bu kişilerin her birinin ilçenin tek caddesi olan Cumhuriyet Caddesi üzerinde işyeri sahibi esnaf, birkaçının bu işyerleri çalışanı, birkaçının ise öğrenci vb.den oluşan yaklaşık 35 kişinin da aralarında bulunduğu ilçe sakini kişiler olduklarının tespit edilmiş olduğuna vurgu yaparak, sanıkların bu yöndeki savunmalarını çürütme yoluna gitmiştir.

Sanıklar ve müdafileri tüm yargılama boyunca iki noktaya yoğunlaştırdıkları savunmalarının ilkinde, sanıkların saat 12.00'den sonra ilçe merkezine girdiklerini savunmuşlardır. Mahkeme bu savunma karşısında, sanık Ali'nin sorgu ifadesindeki "*Şemdinli İlçe merkezine vardıklarında henüz sabah mesajının bitmediğini, saatin 12.00'ye gelmemiş olduğuna*" dair beyanına bu savunmayı çürütmek amacıyla bu bölümde yer vermiştir.

Mahkemenin bir diğer tespiti sanıkların aracın bagajında bulunan üçüncü silaha ilişkin olarak, silahın unutulmak suretiyle bagajda kaldığı yönündeki savunmalarına yöneliktir. Mahkeme, sanık Veysel'in Şemdinli Cumhuriyet Savcılığı'ndaki ifadesinde "*silâhları ve şarjörleri görev için Şemdinli'ye gidişlerinde terörist saldırı olur diye yanlarına aldıkları*"nı söyleyerek, silahın bir başkasına ait olduğundan hiç söz etmemiş olması, aksine yola çıkarlarken bu üçüncü silahtan haberdar oldukları ve kendisinin kullanımına tahsis edildiği anlamında sahiplenme şeklindeki beyanları nedeniyle sanıkların silahlardan haberdar oldukları sonucuna varmıştır.

Diğer Delillerdeki Çelişki ve Tutarsızlıkların Değerlendirilmesi

Mahkeme bu kısmın başında kurumlardan gelen cevabi yazılardan yola çıkarak bir kanaate varmaya çalışmıştır. Özellikle sanıkların kendi yetki alanlarının dışında bulunan Şemdinli ilçe merkezine geliş sebeplerine dair "sadece istihbarı faaliyette bulunmak amacıyla buraya geldikleri" şeklindeki savunmalarına karşılık, bizzat Hakkâri İl Jandarma Alay Komutanlığından gelen "Faks Mesaj Formu Görevlendirme Yazısı"nda geçen "istihbarı ve operasyonel faaliyetlerde bulunmak maksadı ile ve kendilerine gereken yardım ve kolaylık sağlanmak... üzere" ibarelerinden ve sanık Veysel'in resmi kayıtlı haber elemanı olduğuna dair gelen yazılardan yola çıkarak sanıkların ilçeye sadece istihbarı amaçla gelmemiş oldukları, aynı zamanda Seferi'yi etkisiz hale getirmek amacıyla oldukları kanaatine varmıştır.

Yine delillerden yola çıkan mahkeme, deliller arasında yer alan sanıklara üstleri ve kurumları tarafından ödül verilmesi kararlaştırılan konulara bakarak sanıkların ve özellikle içlerinden Ali'nin operasyonel faaliyetlerdeki başarıları nedeniyle verilmiş olan birçok ödülün bulunduğunu ve sanıkların bu eylem benzeri birçok operasyonu daha evvelinden yapmış olduklarından bahisle kuvvetle muhtemel olarak bu eylemi de gerçekleştirmiş olabilecekleri sonucuna varmıştır.

Mahkemenin bu bölümde değindiği konulardan biri de ileride ayrıntılı olarak değinileceğinden burada kısaca bahsedeceğimiz jandarmanın kendi görev ve sorumluluk sahası dışında, emniyet birimleri ile herhangi bir koordinasyon sağlamadan tam bir keyfiyet içerisinde faaliyette bulunmuş olmasıdır. Mahkemeye göre bu usulsüz görevlendirmeler sadece bu olayla sınırlı olmayıp, birçok kez tekrar edilmiştir. Mahkeme, bu olaydaki koordinasyon eksikliğinin giderilmesi ve emniyet birimleri ile koordinasyonlu bir şekilde hareket edildiği izlenimini vermek amacıyla sonraki tarihli koordinasyon kurulmasına ve sürdürülmesine dair sonradan hazırlanan tutanağın geçmiş tarihli olarak imzalatılmak istendiğini de tespitlerine eklemiştir.

Her ne kadar sanıkların ifadeleri tutarlı gibi görünse de mahkemenin gözünden kaçmayan ve bizce de önem arz eden çelişkilerden bir tanesi de arabanın bagajında bulunan üçüncü silahla ilgili sanıkların ifadeleridir. Bir önceki bölümde sanıkların ifadelerinden yola çıkarak sanıkların bu silahlardan haberdar oldukları sonucuna varan mahkeme, bu bölümde de sanıkların silahlarla ilgili ifadelerindeki çelişkilere değinmiştir. Mahkeme bu üçüncü silaha ilişkin olarak, Ali ve Özcan'ın ilk ifadelerinde üç silahtan birinin içerisinde bulunmayan birisine ait olduğunu söylemediklerini, daha sonra üçüncü bir kişiye ait olduğunu ve unutulmak suretiyle bagajda kaldığını beyan ettiklerini belirtmektedir. Sanıklar ifadelerinde 9 Kasım günü yola çıktıktan sonra bir yerde durup bagajda bulunan hücum yeleklerini giydiklerini, daha sonra Şemdinli'ye girişte tekrar çıkarıp bagaja koymak için durdukları esnada üçüncü silahı gördüklerini beyan etmişlerdir. Mahkemeye göre bu durumda sanıkların, daha Hakkâri'den yola çıkarken yanlarına almak istedikleri silahları ve hücum yeleklerini bagaja koyacakları sırada bagajda kalan silahı fark etmiş olmaları ve yol yakın olduğu için gereğini yerine getirmeleri gerekirdi. Mahkeme bu nedenle hayatın olağan akışına uygun bulmadığı bu savunmaya itibar etmeyerek sanıkların üçüncü silahı bilecek ve isteyerek yanlarına aldıklarına kanaat getirmiştir.

Sanık avukatlarının yargılama boyunca çok fazla üzerinde durdukları ancak mahkemenin itibar etmediği savunmalardan bir tanesi de,

- Sanıkların bombalama olayını kendilerinin yapmadığına,
- bu eylemin PKK terör örgütü tarafından planlandığına,
- o gün dağ kadrosunun Şemdinli'ye indiğine, ilçeye sadece istihbarat görevi için gitmelerine ve
- olayla ilgilerinin bulunmamasına rağmen örgüt yandaşlarının patlamada kullanılan aynı tip ve modelde iki Alman yapımı el bombası temin edip araçlarına koyarak kendilerine komplo kurulduğuna

yönelik savunmalarıdır.

Mahkeme bu yöndeki savunmaya itibar edilmeme gerekçesinde;

- İlk olarak bir önceki bölümde de değinildiği gibi takip ve kovalama neticesinde sanıkları suçüstü yakalayanların çoğunun Öz İpek pasajı çıkışı ile Şemdinli'ni tek caddesi olan Cumhuriyet Caddesi üzerindeki işyeri sahiplerinden ibaret çevre esnafı veya çalışanları olduğunun anlaşıldığını,
- ikinci olarak ta bunun için örgüt yandaşlarının devletin Jandarma İstihbarat Teşkilatı ve görevlilerinden çok daha üstün bir haber alma faaliyetinin olması, bunun sonucunda Jandarma İstihbaratı görevlileri olan sanıkların görevle Şemdinli ilçesine geleceklerin öğrenmiş olmaları, ilçede bir bombalama olayının gerçekleştirileceğini bilmeleri, patlamadan sonra da olayda kullanılan el bombasının tip ve modelini tespit edebilecek teknik imkânlarla sahip olmaları ve çok kısa sürede bunlarla aynı tip ve modelde iki tane el bombasını temin edebilme imkânına sahip bulunmaları veya eylemde iki adet Alman yapımı el bombaları kullanılacağını önceden bilip yine patlamadan sonra da çok kısa sürede bunlarla aynı tip ve modelde iki tane el bombasını temin edebilme imkânına sahip bulunmaları,
- özetle; bölücü terör örgütü ve yandaşlarının devletin gerek Jandarma İstihbarat Teşkilatı ve görevlileri ile gerekse diğer kurum ve teşkilatlarından çok daha üstün bir haber alma-istihbarat faaliyetinin ve teknik ve maddi imkânlarının olması gerektiğinin kabulünün gerekeceğini,
- bu savunma ve varsayımın ise hayalî bir faraziyeden öteye gidemeyeceğinin aşikâr olduğunu ve hayatın olağan akışına uygun düşmeyeceğini

belirtmiştir.

Mahkeme bu bölümün sonunda,

- Tanık anlatımları ile olayın oluşum şekli ve bu anlatımları doğrulayan patlamanın hemen ardından sanıklar arasında gerçekleştirilen telefon görüşme kayıtları,
- tanıklar tarafından takiple sanıkların suçüstü yakalanmış olmaları ve

- sanıkların araçlarında elde edilen müştekinin dükkânına ait krokiler ve silahlar nedeniyle sanıkların yakın ilişki içerisinde bulduklarının,
- fikir ve irade birliği içerisinde hareket ettiklerinin,
- aynı teşekkül içinde yer aldıklarının kabulü gerektiğini,
- atılı suçun sanıklar tarafından işlendiğinin sübut bulduğunu

belirtmiştir.

Savunmanın Taleplerinin Değerlendirilmesi

Mahkeme hükmün bu bölümünde daha önceden değinilen savunma avukatlarının davanın sonuna doğru ileri sürmüş oldukları mahkemenin görevsizliğine ve davanın genişletilmesi taleplerine ayrıntılı olarak değinmiş ve ret gerekçelerini sıralamıştır. Büyük çoğunluğu Yargıtay'ın hükmü bozma gerekçeleri olan savunma makamının bu taleplerine ilişkin mahkemenin ret gerekçelerini incelemenin faydalı olacağı kanaatindeyiz.

a) Savunmanın Görevsizliğe İlişkin Taleplerinin Değerlendirilmesi

Sanık müdafileri, görevsizliğe ilişkin taleplerini dile getirirken

- Olayda Yeni TCK'nın 302. maddesinin yasal unsurlarının bulunmadığını,
- suçlara bakma görevinin ibraz ettikleri 1998 tarihli emsal Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarına göre askeri mahkemelere ait olduğunu veya
- normal ağır ceza mahkemesinin yani Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevinde olduğunu

savunmuşlardır.

Mahkeme bu talepleri reddederken, ibraz edilen Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının 1998 yılına ait eski TCK döneminde verilen kararlar olduğunu, ibraz edilen kararların içerik ve mahiyetlerinin de benzeşmediğini savunmuştur. Mahkeme;

"Uygulamada mahkemenin görevinin iddianamedeki sevk ve tavsife göre belirleneceği kabul edilmektedir. Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 07.02.1985 gün ve 8135/806 E.K. sayılı kararına göre de görevin tayininde iddianamede gösterilen maddenin değil, olayın anlatılış şeklinin esas tutulması gerektiği belirtilmiştir. İddianamede sanıkların, Yeni TCK'nın 302 ve devamı maddeleri kapsamında Suçları İşlemek İçin Anlaşmak, Devletin Birliğini ve Ülke Bütünlüğünü Bozmaya Yönelik Eylemde Bulunmak, bu amaç doğrultusunda Adam Öldürmek ve Adam Öldürmeye Teşebbüs Etmek suçlarını işledikleri iddia edilerek yargılamalarının CMK'nın 250. ve devamı maddeleri gereğince mahkememizde yapılarak cezalandırılmaları istenmiştir. Gösterilen sevk maddeleri, iddianamedeki tavsife yani olayın anlatılış-iddia edilmiş şekline de uygundur. Kaldı ki, diğer normal Ağır Ceza Mahkemeleri ile CMK'nın 250. maddesine göre yetkili ve görevli Ağır Ceza Mahkemelerinin ilişkilerinin görev ilişkisi değil iş bölümü ilişkisi oluşu, CMK 250. maddeye göre görevli Ağır Ceza Mahkemelerinin ayrı mahkemeler olmayıp normal Ağır Ceza Mahkemelerinin bir dairesi olduğuna ilişkin mevzuat, doktrin ve uygulamayı"

gerekçe göstererek bu talepleri reddetmiştir.

Yargıtay'ın bu davada askeri mahkemenin görevli olduğu yönündeki kararı en az iddianame kadar kamuoyunda tartışılmış olduğundan, mahkemenin görevine ilişkin ayrıntılı açıklamalar Yargıtay kararının değerlendirilmesi aşamasında yapılacaktır. Ancak burada bir iki hususun vurgulanmasında fayda vardır:

Öncelikle mahkemenin sadece normal ağır ceza mahkemesi ile kendisi arasındaki görev yönünden taleplere değindiği, askeri mahkemenin görevli olduğu yönündeki talepleri ret gerekçesinde ise, sunulan Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının eski tarihli olduğuna değinmekle yetindiği görülmektedir.

İkinci olarak mahkemenin gerekçesine bakıldığında kendi içerisinde çelişkiye düştüğünü görmek mümkündür.

Mahkeme ret gerekçesinde; "görevin tayininde iddianamede gösterilen maddenin değil, olayın anlatılış şeklinin esas tutulması gerektiği"ni belirtmesine rağmen, kendisini iddianamedeki sevk maddesine bakarak görevli saymaktadır. Bu çelişkiyi ortadan kaldırmak içinse olayın anlatılış biçiminin iddia-

namedeki sevk maddesine uygun olduğu gibi kanaatimizce yanlış bir gerekçeye sığınmaktadır.

b) Savunmanın Yeni Araştırma Taleplerinin Değerlendirilmesi

Sanık müdafileri 13 Haziran günü celse arasında ibraz ettikleri yazılı beyanlarında aşağıda kısaca değinilecek olan tevsii tahkikat taleplerini dile getirmişlerdir. Bir kısmı Yargıtay'ın bozma gerekçeleri arasında da olan bu taleplerin bazılarını özet olarak burada aktarmaya çalışacağız.

Bunlardan ilki savunma avukatlarının olay saati ve olay sonrasına ilişkin bilgi ve görgüsü olduğunu düşündükleri korucu ve askeri sıfatları olan bazı tanıkların dinlenmesi yönündeki talepleridir. Sanık müdafilerinin bu taleplerinin sebebi sanıklar arasında gerçekleştirilen telefon görüşmesinin Şemdinli'ye gelmeden ve patlamadan önce Kaymakam Çeşmesi mevkiinde gerçekleştirildiği yönündeki savunmalarıdır. Mahkeme bu talebi reddederken, görüşmenin saat 11.29'da ve patlamanın hemen ardından gerçekleştirildiğinin tanık anlatımları ile sabit olduğu, 26 saniye olarak tespit edilen süresinin sadece o mevkide telefonun çekip çekmediğini anlamak şeklinde göstermeye çalıştıkları amaç için gereken birkaç saniyelik makul süreden çok fazla olduğu ve bu durumun hayatın olağan akışına uygun düşmediği gerekçesine dayanmıştır.

Sanık müdafileri ikinci olarak Seferi Yılmaz'ın bomba atılması sonrasında olay yerinden yara almadan kaçıp kaçamayacağı hususunun müdafii huzurunda eğitim el bombasıyla tespitini ve ayrıca yerel mahkemece yapılan keşifte dinlenen tanıkların bizzat mahkeme heyetince giderek yerinde tekrar dinlenmesini talep etmişlerdir.

Mahkeme mahallinde yeniden keşif icrasına yönelik talepleri, mahkemenin Van ilinde bulunduğundan olay yerine gidip gelmenin dahi 10 saatlik bir zaman alacak olması nedeniyle reddetmiştir. Mahkeme ret gerekçesinde; CMK'nın 180/3. maddesindeki "*mahkemenin zorunluluk olmadıkça Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde bulunan katılan, şikayetçi, sanık, müdafii, müdafii veya tanık ve bilirkişilerin dinlenmesi için istinabe yoluna gidemeyeceği...*"ni düzenleyen hükmün mef-

humu muhalifine göre başka illerin veya uzak ilçelerin söz konusu olması halinde aradaki mesafenin zorunluluk hali kabul edilip talimat yazılabileceğinin genel bir uygulama olduğunu belirtmiştir.

Mahkemenin yerinde keşif yapmayarak, tanıkları dinlememiş olmasını Yargıtay bir bozma gerekçesi saymıştır. Her ne kadar mahkemenin yerinde keşif icrası talebinin ret gerekçesine katılmasak da, CMK 180. maddede gereğince mahkeme zorunluluk hallerinde tanık veya bilirkişilerin istinabe yoluyla dinlenmesine karar verebilir. Yargıtay kararı incelenirken değinileceği üzere bu husus mahkemenin takdirindedir. Ancak mahkeme takdir hakkını kullanırken savunma hakkına riayet etmeli ve maddi gerçeğin ortaya çıkarılması görevini ihmal etmemelidir.

Seferi Yılmaz'ın bomba atılması sonrasında olay yerinden yara almadan kaçıp kaçamayacağına tespiti için eğitim el bombasıyla tatbikatlı keşif yaptırılmasına ilişkin talep yönünden mahkeme, olay mahallinde Seferi ile birlikte bulunan müdahil Metin'in bombayı Seferi'nin attığına dair bir iddiasının bulunmadığını, kaldı ki böyle bir iddiaya dayalı olarak el bombasının makul patlama süresinde kaçıp kaçılmayacağına anlaşılması için müdahil konumundaki kişiye tatbikini yaptırmanın onun gerek yargılama ve gerekse kişisel haklarına ve usule uygun düşmediğinden bahisle bu talebi reddetmiştir.

Sanık müdafilerinin bu taleplerinin nedeni Seferi'nin bilinçli olarak kendi dükkânına bomba attırması olabileceği yönündeki savunmalarını ispattır. Bu talebe ve ret gerekçesine burada yer vermemizin nedeni ise Yargıtay'ın bomba uzmanı bir kişi marifetiyle tatbikatlı keşif yapılmamasını da bozma gerekçesi saymış olmasıdır. Ancak mahkeme tatbikatlı bir keşif incelemesinin davaya etkisi olmayacağına düşünerek sanık müdafilerinin bu taleplerini reddetmiştir.

Sanık müdafilerinin talepleri arasında bulunan ve Yargıtay tarafından hükmün bozulmasının gerekçeleri arasında sayılan bir diğer konu da 09 Kasım'daki patlama olayı sonrası Silopi ve Batman'da jandarmaya teslim olan ve olayı PKK'nın yaptığına ilişkin ifade veren teröristler Sabri Aldanır, Hasan Salar ve Abdurrahman Yeşilyurt'un mahkemece din-

lenmeleri yönündeki yeni araştırma talepleridir.

Mahkeme bu talepleri de,

- Adı geçen teröristlerin teslim olmalarından sonra anılan eylemi örgütün işlediğini başka örgüt mensuplarından duyduklarına ilişkin ifadelerinin jandarma birimleri tarafından dosya içine ulaştırılmış olduğu,
- duruşmada da okunup zapta geçtiği,
- bu ifadeleri vermiş oldukları hususunda herhangi bir ihtilafın olmadığı,
- ancak ifadelerinde belirtildiği üzere bu beyanların başka örgüt mensubundan duyularına dayalı olduğu,
- bizzat görgüye dayalı olmadığı

gereğesiyle reddetmiştir.

Mahkeme bu talepleri reddederken jandarma tarafından alınan bu ifadelere itibar edilmesi gerektiği ve mahkemece yeniden dinlenmesinin gereksiz olduğu gibi bir gerekçeye dayanmıştır. Kanaatimizce bu yanlış bir düşüncedir. Böyle bir gerekçenin kabulü halinde mahkemenin yargılama safhasında daha önceden emniyette ya da savcılıkta ifade veren hiç kimsenin ifadesine başvurma ihtiyacı hissetmemesi gerekir ki ceza hukuku açısından bu asla kabul edilebilir bir şey değildir.

Bu kimselerin duyuma dayalı bilgilerinin olduğu yönündeki beyanları karşısında mahkemenin tanıklık sıfatlarının yokluğu yönündeki gerekçesine biz de katılmaktayız. Ancak yine de böylesine önemli bir davada davanın seyrini tamamen değiştirebilecek nitelikte beyanlarda bulunan bu kişilerin dinlenmesi gerekirdi.

Sanık müdafileri son olarak olay sonrası medya görüntülerinin TRT'den seçilecek uzman bilirkişi tarafından deşifre ettirilmesini talep etmişlerdir. Bu taleplerinin sebebi de olay sonrası aracın etrafında toplanan kimselerin delileri karattığı, MKE yapımı el bombaları ile olayda kullanılan el bombalarının değiştirildiği yönündeki iddialarıdır. Mahkeme bu talepleri de görüntülerin heyetçe yeterince izlendiği ve deşifre edildiği gerekçesi ile reddetmiştir.

Mahkeme savunmanın yeni araştırma taleplerini değerlendirirken;

- Sanık müdafilerinin 1 Haziran günlü üçüncü celsede iddia makamının esas hakkındaki mütalaasından önce celse sonlarına gelindiğinde *“artık delillerin yeterince toplandığını”* beyan ettiklerini,
- aynı celse esas hakkındaki mütalaa verilmemesinden sonra da sadece *“mütalaaaya karşı diyeceklerini ve savunmalarını hazırlayıp ibraz etmek için süre”* talep ettiklerini,

başkaca araştırmanın genişletilmesi talebinde bulunmadıklarına vurgu yapmıştır.

Mahkemeye göre Yargıtay'ın bozma gerekçelerini oluşturan bu talepler esasa etkili olmayan yargılamayı uzatmaya yönelik taleplerdir.

Mahkemenin de hükmünde ifade ettiği gibi daha önceden herhangi bir talepte bulunmayan sanık müdafilerinin davanın sonunda bu taleplerde bulunmaları yargılamayı uzatmaya dönük görülebilir. CMK gereğince de hâkimin sırf yargılamayı uzatmaya dönük gördüğü talepleri reddetme hakkı mevcuttur. Ancak ceza yargılamasında esas olan şüpheye yer vermeyecek biçimde maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Bu nedenle karar açıklanmaya kadar maddi gerçeği ortaya çıkarmaya yönelik her talebin kabul edilmesi gerekir. Yargılama aşamasında başkaca eksiklikler olmasına ve bu eksikliklere yargılama aşamasının değerlendirilmesi kısmında değinilmiş olmasına rağmen, mahkemenin Yargıtay'ın hükmü bozma nedenlerini de oluşturan ve kanaatimizce yargılamayı uzatmaya yönelik olsa dahi maddi gerçeğin ortaya çıkarılması için gerekli olan savunmanın bazı taleplerinin reddedilmemesi gerektiğini burada bir kez daha vurgulamak gerekmektedir.

c) Sanık Veysel Hakkındaki Davanın Tefrikine İlişkin Değerlendirme

Kanaatimizce mahkemenin yargılama aşamasında yaptığı en büyük hatalardan biri de sanık müdafinin duruşmaya katılmaması nedeniyle önce CMK 150. madde gereğince barodan müdafii tayin edilmesini talep etmesi, ardından sanığın savunmasını kendi özel müdafii huzurunda yapmak istemesi nedeniyle onun hakkındaki davayı tefrik etmesidir.

Mahkeme tefriğe ilişkin değerlendirmesinde; CMK'nın "Müdafinin görevlendirilmesi" başlıklı 150/3. maddesinde; "üst sınırı en az beş yıl hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan... kovuşturmada sanığa istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirileceği"ni, yine 289/e maddesinde de; "duruşmada kanunen mutlaka hazır bulunması gereken diğer kişilerin yokluğunda duruşma yapılması"nın hukuka kesin aykırılık hâlleri arasında sayıldığını belirttiğinden sonra, bu nedenlerle karar verme aşamasına gelen dosyada mahkemenin sanık Veysel hakkındaki davayı tefrik etmek durumunda kaldığına yer vermiştir.

Öncelikle mahkemenin sanık müdafininin duruşmaya katılmaması nedeniyle sanığa CMK 150. madde gereğince müdafii görevlendirilerek, sanığın bu müdafii huzurunda savunmasını yapmasını istemesi savunma hakkının kısıtlanması olduğundan bu durumun hukuka aykırı olduğu daha önceki bölümlerde açıklanmıştır. Kanaatimizce sanık hakkındaki davanın tefrik edilmesinde hukuken bir engel olmamasına rağmen, tefrikinin doğru olmadığını söylemekte yarar vardır. Zira mahkemenin böylesine önemli bir davada aceleci bir karar verme yolunu seçmek yerine, davayı bir celse tehir ederek tüm sanıkların savunmalarının tespitinden sonra karar vermesi daha uygun olurdu. Böylelikle sanık müdafilerinin mahkemenin adil yargılanma ilkelerine riayet etmediği ve tarafsızlığını kaybettiği yönündeki iddialarının da önüne geçilebilirdi.

Somut Olaya Emsal Kararlar

Mahkeme somut olaya emsal kararlar başlığı altında olayla benzer nitelikteki davalar sonucunda verilen kararlara değinmiştir. Mahkeme bu bölümde Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin Susurluk Davası'nda verdiği karardan belirli bölümleri buraya aktarmıştır. Bu karar da geçen;

"Terörle mücadele adı altında da olsa hukuk dışı bir örgütlenme ile devletin meşru güçleri gibi güç kullanarak yürürlükteki yasalar yerine kendi güç ve kuralları ile sözde yasalar oluşturmanın, devleti, hukuk devleti olmaktan çıkaracağı, bu koşullarda da güçlünün sözünün geçtiği, nerede başlayıp nerede sona ereceği belli olmayan her türlü yasadışı egemen olduğu bir sistem oluşacağı, sonuçta yurtaş-

devlet ilişkisinde hukuk kuralları yerine korku ve kaygının geçerli olacağı, bunun da bir Anayasa ve Yasa ihlalinin ötesinde tam bir hukuk ihlali niteliği taşıyacağı ve hukuk devletinin bütünü ile ortadan kalkması sonucunu doğuracağı göz önüne alındığında mahkemenin sanıkların eylemlerini TCK'nın 313. maddesine uyar nitelikte görüp karar yerinde gösterdiği gerekçirici nedenlerde de bu nedenle bir isabetsizlik bulunmadığı..."

şeklindeki hüküm gerekçesine atıf yapmıştır.

Mahkeme sanıkları cezalandırma yoluna giderken Yargıtay 8. Ceza Dairesi'nin bu kararından esinlenerek hüküm gerekçesinde bu hükmün gerekçesine benzer gerekçelere yer vermiştir.

Sübut Yönünden

Mahkeme suçun sübutu yönünden her ne kadar savunmalarda ve görevlendirmeye ilişkin yazılarda sanıkların suçsuz oldukları ve sadece istihbaratla görevlendirildikleri belirtilmiş ise de; sanıkların içinde buldukları araçta yapılan incelemede aracın bagajında ele geçen delillerin Şemdinli ilçesine operasyonel bir faaliyet için gidildiği ve bulunduğu göstergesi olduğunu, eylemin münhasıran istihbarat toplama görevi ile bağdaşmadığını vurgulamıştır. Ayrıca olayın hemen sonrasında Seferi Yılmaz tarafından fark edilmeleri üzerine çevre esnafı ve halk tarafından takip ve kovalamaca sonrası olay yeri yakınında yakalanmış ve teşhis edilmiş olmalarının da, suçta konu bombalama olayının sanıklar tarafından gerçekleştirildiği iddialarını teyit ediyor olması nedeniyle sanıkların bir örgütün faaliyeti kapsamında anlaşarak bu bombalama, yaralama, öldürme ve öldürmeye teşebbüs suçlarını birlikte işlediklerini kabul etmiştir.

Suç Unsurları Yönünden

Mahkeme suçun unsurları yönünden TCK 302/1. maddesine ilişkin yaptığı değerlendirmede; 5237 sayılı TCK'nın 302. maddesini Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve 9. Ceza Dairesi'nin yerleşik içtihatlarına göre 765 sayılı TCK'deki karşılığı olan 125. maddenin yorumlanış biçiminden yola çıkılmak suretiyle değerlendirmek gerekeceğini, Yeni TCK'nın

302. maddesinde yazılı “ayırmaya yönelik” bir fiilin;

- a) Devlet topraklarından bir kısmını veya tamamını yabancı bir devletin hâkimiyeti altına koymaya,
- b) Devletin bağımsızlığını zayıflatmaya,
- c) Devletin birliğini bozmaya,
- d) Devleti egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya yönelmiş olması gerekeceği,

suça konu olaya bakıldığında her ne kadar sanıklar tarafından işlenmiş bulunan suçlar 5237 sayılı TCK’nın 302. maddesindeki neticelerin meydana gelmesini kolaylaştırıyor, devletle halkı karşı karşıya getiriyor, üniter devlet olgusu bir başka açıdan zedeleniyor ise de; sanıkların suçları doğrudan bu amaçlar doğrultusunda işlediklerine dair yeterli delil elde etmek mümkün olmadığı, sanıkların görünürdeki amaçlarının en azından yasadışı yollarla, keyfi ve hukuka aykırı metotlarla terörle mücadele etmek olduğu sonucuna varmıştır.

Somut Olaya Emsal AİHM Kararları

Mahkeme hükmün bu bölümünde emsal AİHM kararlarına yer vermiştir. Özellikle bu kararlardaki yaşam hakkına vurgu yaparak, mahkemenin kararlarında devlete pozitif yükümlülükler yüklediğini belirtmiştir. Mahkeme, bu kararların içeriğinde terörle mücadelenin bu hakkın korunmasında istisna olmadığının belirtildiğine, bu konuya ilişkin devlet görevlileri tarafından yapılan terörle mücadele kapsamındaki bir operasyon ile ilgili olarak McCann ve Diğerleri-Birleşik Krallık davasında;

“teröre karşı yürütülen operasyonun, mümkün mertebe azami ölçüde, öldürmeye yönelik güç kullanımına başvurulmasını asgari düzeye çekmek üzere yetkili makamlar tarafından planlanmış ve denetlenmiş olup olmadığının da dikkatli bir şekilde incelemesi gerekir”

şeklinde bir değerlendirmeye yer verildiğine vurgu yapmıştır.

Mahkemenin Örgüte İlişkin Değerlendirmesi

Mahkeme örgüte ilişkin değerlendirmesinde TCK 220. maddede tanımlanan “Suç İşlemek İçin Örgüt Kurma” suçunun unsurlarına yer vermiştir. Mahkemeye göre; TCK 220. maddede tanımlanan örgüt, işlenmesi amaçlanan suçları gerçekleştirebilmek için sadece bir araç niteliğindedir. Örgüt, soyut bir birleşmeden ibaret bir birliktelik olmayıp yapısında mutlaka hiyerarşik bir ilişkinin olması gerekir. Örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiili birleşme yeterlidir. Suç işlemek için örgüt kurma suçu bir tehlike suçudur. Dolayısıyla herhangi bir suç işlenmemiş dahi olsa böyle bir örgütün varlığı cezalandırılma için yeterlidir.

Mahkeme sanıkları cezalandırdığı TCK 220. maddedeki suçun unsurlarını tanımladıktan sonra somut olaya ilişkin bir değerlendirmeye gitmiştir. Mahkemeye göre, askeri bir emir komuta zinciri içinde bulunan sanıkların böylesi bir eylemi terör eylemlerinin yoğun olarak yaşandığı bir bölgede tek başlarına planlamaları ve uygulamaları hayatın olağan akışına aykırı ve olanak dışıdır. Sanıkların görevlendirme yazılarında “9 Kasım günü Yüksekova ve Şemdinli İlçeleri bölgesinde bulunan örgüt mensupları hakkında bilgi elde etmek, istihbarı ve operasyonel faaliyetlerde bulunmak ve kendilerine gereken yardım ve kolaylık sağlanmak üzere” görevlendirildikleri bilgisi yer aldığına göre, suç konusu olayın derinliği çok yönlü araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Olayın arkasındaki ilişkilerin çözülmesi, olayın bölgedeki diğer kamu görevlilerini de kapsayacak ölçüde güç ve karmaşık olduğunu ortaya çıkarmış, ancak soruşturma ve kovuşturma safhasında bu kişilerin varlığı tespit edilememiştir. Dosya içeriği ve özellikle olay tarihinde sanıkların araçlarında ele geçen belgelerden, sanıkların eylemlerinin iştirak halinde adam öldürmek fiili ile sınırlı olmadığı anlaşılmıştır. Sanıkların amaçladıkları terörle mücadele etme işinin, terör gibi doğası gereği kesintisiz sürdürüleceği açıktır. Sanıkların bölgedeki terörün devamlılığına paralel olarak bu hukuk dışı keyfi eylemlerini sürdürme amacında oldukları anlaşılmaktadır.

Ayrıca sanıkların Anayasanın 6. maddesindeki "... Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz" hükmüne aykırı olarak bir örgütlenme ve yetki kullanımı yoluna gittikleri, bunun ise hukuk devleti kuralları içinde savunulur yerinin olamayacağı, terörle mücadele adı altında hukuk dışı bir örgütlenme ile devletin meşru güçleri gibi güç kullanarak yürürlükteki yasalar yerine kendi güç ve kuralları ile sözde yasalar oluşturmanın, devleti hukuk devleti olmaktan çıkaracağı, bu koşullarda da güçlüünün sözünün geçtiği, nerede başlayıp nerede sona ereceği belli olmayan her türlü yasa dışılığın egemen olduğu bir sistemin oluşacağı değerlendirilmesine yer vermiştir.

Mahkemenin Kabulü

Mahkeme "mahkemenin kabulü" başlıklı bölümde uzunca bir şekilde mahkemenin sanıklara ceza verme nedenlerini ve dayandığı delilleri ayrıntılı bir şekilde açıklamıştır. Mahkemenin kanaatini açıkladığı bu bölüm dava ile ilgili kanaatimizin oluşmasına yardımcı olacağından mahkemenin kanaatleri aşağıya aktarılmıştır.

Mahkemenin kabulüne göre; sanıklardan asker olan ve daha önceden buna benzer istihbarı ve operasyonel birçok görevde yer alan Ali KAYA ve Özcan İldeniz, daha evvelinden PKK üyesi olan ve kardeşinin öldürülmesi nedeniyle asil amacı kardeşlerini öldüren PKK ile mücadele etmek olan sanık Veysel Ateş'i de yanlarına alarak örgütsel bir birliktelik içinde hukuk dışı yollarla terörle mücadele etmek amacıyla Şemdinli ilçesinde Umut Kitabevi isimli işyerini işleten daha önceden bölücü örgüt üyesi olmak suçundan ceza alıp 15 yıl hapis yatan müdahil Seferi Yılmaz'ı öldürmeye karar vermişlerdir.

Sanıklar bu doğrultuda amaçlarını gerçekleştirmek için el bombası kullanmayı da planlayıp malzemeyi yasadışı yoldan temin etmişlerdir. Sanıklar, 7 Kasım ve 9 Kasım günlerinden önce birlikte birden fazla defa bu ilçeye gitmişler, bu geliş gidişlerinde planladıkları eylemi gerçekleştirmede yararlanacakları bilgi ve belgeleri, listeleri ve krokileri düzenlemişlerdir. Bu çalışma sonunda 9 Kasım günü sabah saatlerinde buluşarak, işyerine atmayı

planladıkları dört adet Alman yapımı el bombasını ve 3 adet kalaşnikov silahı yanlarına almışlardır.

Sanıkların ilçeye gelip aracı park ettikleri esnada bazı tanıklar kendilerinden şüphelenmişlerdir. Tanık anlatımlarına göre sanık Veysel Özipek Pasajı'nın bulunduğu tarafa doğru yürüyerek daha önce planlandığı şekliyle Umut Kitabevi'ne bombaları atmıştır. Daha sonra hızla uzaklaştığı esnada işyerine atılan el bombalarından birini gören müdahil Seferi can havliyle kendisini dışarıya atmış ve sanığın peşinden pasajdan dışarı çıkarak çevredekilere hem Türkçe ve hem de Kürtçe olarak "bombayı patlatan bu kahverengili adam, yakalayın" diye seslenip yardım istemiştir.

Bu esnada tanık Zeydan Özel de "yakalayın, bombayı patlatan bu" diye bağıarak çevredekilerden yardım istemiştir. Ayrıca sanık Veysel'in tanığın yanından geçerken cep telefonu ile "alo, neredesiniz" diye konuşmaları ve sanık Ali'nin de o sırada elindeki cep telefonu ile görüştüğü kişiye "nerdesin? Aşağı doğru gel, ben buradayım" diye çağrıda bulunduğu diğer tanıklarca duyulmuştur. Daha sonra da toplanan kalabalık tarafından sanıklar suçüstü yakalanmışlardır.

Mahkeme olayı izahtan sonra, suçüstü halinde sanıkları yakalayan tanıkların beyanlarına itibar edildiğine vurgu yaparak,

- Mahkemece suça konu olayın bu şekilde gerçekleştiğinin duraksamaya yer veremeyecek şekilde anlaşılıp kabul edildiğini,
- sanıkların, normal iştirak iradesini aşan örgütsel birliktelikle hukuk dışı yollarla terörle mücadele etmek olarak kabul edilen amaçla Yeni TCK'nın 220. maddesi kapsamında oluşturulan silahlı suç örgütünün üyesi olarak ve amaçları doğrultusunda müdahil Seferi Yılmaz'ı öldürmeye karar verip bu doğrultuda amaçlarını gerçekleştirmek için malzemeyi temin ederek olay mahalline gidip araçlarını olay yerine yakın bir binanın önüne park ettiklerini,
- sanık Veysel'in önceden temin edilen 2 adet el bombasını alarak pasaja girip planlandığı şekliyle Seferi Yılmaz'ı öldürmek amacıyla ticari bir işletme olan ve iş-

yerini işleten dışında başkalarının da bulunması mümkün olan kitabevine bombaları atması neticesinde maktul Mehmet Zahir Korkmaz'ın ölmesine, müdahil Metin Korkmaz'ın ise yaralanmasına neden olduklarını,

- müdahil Seferi Yılmaz'ın ise yara almadan kurtulduğundan, ona karşı olan eylemin tasarlayarak öldürmeye teşebbüs olduğunu

kabul etmiştir.

Hüküm

Mahkeme her ne kadar Baro tarafından kendisine müdafii görevlendirilmiş ise de; son sözünü vekâlet vermek sureti ile görevlendirildiği avukatı Yurdakan Yıldız hazır olduğunda söylemek istediğini ısrarlı talep etmiş olması nedeniyle sanıklardan Veysel Ateş yönünden davayı tefrik etmiştir.

Diğer sanıklar yönünden ise;

- 1) Sanıklar Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in suç işlemek için kurulmuş örgütün üyesi olmak suçundan eylemlerine uyan 5237 Sayılı Yeni TCK'nın 220/2. maddesi gereğince ayrı bir yıl sekiz ay hapis ile cezalandırılmalarına,
 - a) Örgütün silahlı olması nedeniyle sanıkların cezalarının Yeni TCK'nın 220/3. maddesine göre taktiren beşte ikisine kadar artırılması ile ayrı ayrı bir yıl on beş ay on beş gün hapis ile cezalandırılmalarına,
 - b) Sanıkların duruşmalardaki saygılı tutum ve davranışları mahkemece takdiri indirim nedeni kabul edilerek cezalarından Yeni TCK'nın 62/1. maddesine göre taktiren 1/6 oranında indirim yapılması ile ayrı ayrı sonuç olarak bir yıl on ay yirmi yedi gün hapis ile cezalandırılmalarına,
- 2) Sanıklar Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in suç işlemek için kurulmuş silahlı örgütün amaçları doğrultusunda bomba ile tasarlayarak adam öldürmeye teşebbüs etmek suçundan 5237 Sayılı Yeni TCK'nın 37/1 maddesi yollamasıyla eylemlerine uyan 82/1-(a) ve (c) maddesi gereğince ayrı ayrı

ağırlaştırılmış müebbet hapis ile cezalandırılmalarına,

- a) Sanıkların elverişli hareketlerini tamamlamalarına rağmen neticenin meydana gelmemesi ve olayda eylemlerinin teşebbüs aşamasında kalması nedeniyle haklarında Yeni TCK'nın 35/2. maddesinin tatbiki ile meydana gelen zarar veya tehlikenin ağırlığına göre taktiren ayrı ayrı on beş yıl hapis ile cezalandırılmalarına,
 - b) Sanıkların duruşmalardaki saygılı tutum ve davranışları mahkemece takdiri indirim nedeni kabul edilerek cezalarından Yeni TCK'nın 62/1. maddesine göre taktiren 1/6 oranında indirim yapılması ile ayrı ayrı on iki yıl altı ay hapis ile cezalandırılmalarına,
- 3) Sanıklar Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in birlikte suç işlemek için kurulmuş ve silahlı örgütün amaçları doğrultusunda olası kastla adam öldürmek suçundan 5237 Sayılı Yeni TCK'nın 37/1 maddesi yollamasıyla eylemlerine uyan 82/1-(c) maddesi gereğince ayrı ayrı ağırlaştırılmış müebbet hapis ile cezalandırılmalarına,
 - a) Sanıkların suçlarını olası kast ile işlemeleri nedeniyle haklarında Yeni TCK'nın 61/2. maddesi yollamasıyla 21/2. maddesinin tatbiki ile ayrı ayrı müebbet hapis ile cezalandırılmalarına,
 - b) Sanıkların duruşmalardaki saygılı tutum ve davranışları mahkemece takdiri indirim sebebi kabul edilerek haklarında Yeni TCK'nın 62/1. maddesinin tatbiki ile ayrı ayrı yirmi beş yıl hapis ile cezalandırılmalarına,
 - 4) Sanıklar Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in birlikte suç işlemek için kurulmuş silahlı örgütün amaçları doğrultusunda bomba ile olası kastla adam yaralamak suçundan 5237 Sayılı Yeni TCK'nın 37/1 maddesi yollamasıyla eylemlerine uyan 86/2. maddesi gereğince ayrı ayrı sekiz ay hapis ile cezalandırılmalarına,
 - a) Sanıkların suçlarını silahla işlemeleri nedeniyle cezalarının Yeni TCK'nın 86/3(e) maddesi gereğince yarı oranında artırılması ile ayrı ayrı on iki ay hapis ile cezalandırılmalarına,

- b) Sanıkların suçlarını olası kast ile işlemeleri nedeniyle cezalarının Yeni TCK'nın 61/2. maddesi yollamasıyla 21/2. maddesi gereğince takdiren beşte üçüne kadar indirilerek ayrı ayrı yedi ay altı gün hapis ile cezalandırılmalarına,
- c) Sanıkların duruşmalardaki saygılı tutum ve davranışları mahkemece takdiri indirim nedeni sayılarak cezalarından 5237 Sayılı Yeni TCK'nın 62/1. maddesine göre takdiren 1/6 oranında indirim yapılması ile ayrı ayrı altı ay hapis ile cezalandırılmalarına, oy çokluğu ile karar vermiştir.

Diğer sanık Veysel Ateş hakkındaki dava tefrik edildiğinden hüküm kısmında bu sanığa ilişkin ceza yer almamasına rağmen daha sonradan bu sanık hakkında da aynı hüküm verilmiştir.

Mahkeme üyelerinden biri, hükme katılmayarak karşı oy kullanmıştır.

Karşı oy yazısında;

“Savunma hakkının kısıtlanmaması amacıyla bir önceki celse verilen ara kararından vazgeçilerek, savunma tanıklarının CMK 207. maddesi gereğince dinlenmeleri, mahkemece olay yerinde keşif yapılması ve uzman bilirkişiden rapor alınması, keşifle dinlenemeyen tanıkların dinlenmeleri gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca dosyanın geniş kapsamlı oluşu da nazara alınarak sanıklar müdafilerine esas hakkındaki savunmalarını hazırlamak üzere makul bir süre tayininden ve dosya ile bağlantılı dava dosyalarının incelenip iade edilmek üzere istenilmesinden ve bu yöndeki sanıklar müdafilerinin taleplerinin kabul edilerek eksikliklerin tamamlanmasından sonra karar verilmesinin daha sağlıklı olacağını

savunmuştur.

Aynı üye usul yönünden itirazlarını dile getirdikten sonra;

“Sanıkların üzerlerine atılı eylemleri gerçekleştirdikleri yönünde çoğunluk görüşüne katılmakla birlikte eylemin vasıflandırılmasında farklı düşündüğünü”

beyan etmiştir.

Bu üyeye göre;

“Sanıkların eylemi gerçekleştirdikleri, yer zaman ile sosyal koşullar birlikte değerlendirildiğinde müdahale karşı yapılan bu eylem

ile salt onun cezalandırılması değil, zaten hassas olan yörede kaos ortamının yaratılması, eylemin faili meçhul kalması ile devletin zan altında bırakılması ve böylece yöre insanının devlete olan güvenini zayıflatarak devletin birlik ve bütünlüğünün bozulması amaçlanmıştır. Sanıkların yakalanmasından sonra meydana gelen olaylar da buna işaret etmektedir. Bu nedenle, amaçlanan ve meydana gelen sonuçlar karşısında sanıkların eylemleri devletin birlik ve bütünlüğünü bozmaya yönelik nitelik taşıdığından sanıkların müsned suçtan TCK'nın 302/1. maddesi gereğince cezalandırılmaları gerekmektedir.”

Bu üye, karşı oy yazısını Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nden ve mevzuattan alıntılar yaparak çok uzun ve detaylı bir gerekçe ile gerekçelendirmiştir. Bu üyenin karşı oy yazısında yer alan usule dönük gerekçelerin birçoğu Yargıtay'ın da bozma nedenleri arasında olduğundan ve bizim yargılama ve hükme itiraz noktalarımızı oluşturduğundan tekrara düşülmemesi açısından bu gerekçelere hükmün ve Yargıtay ilamının değerlendirilmesi bölümünde yer verilecektir.

D. Yargılama Aşaması ve Hükümün Değerlendirilmesi

Buradaki değerlendirmemizde yargılama aşamasını ve bizatihi kararın kendisini ayrı ayrı ele alacağız. Başlangıçta da belirtildiği gibi yargılama aşaması toplam beş celsede bitirilmiştir. Bu aşamaya genel olarak bakıldığında mahkemenin aceleci bir tavırla yargılamayı bir an önce bitirmek gayreti ile hareket ettiğini söylemek mümkündür. Bu kanaatimizin nedeni onlarca tanığı olan bu davada mahkemenin tek bir tanık dahi dinleme gereği hissetmeden sadece sanık ve müdahil tarafları dinleyerek karar vermiş olmasıdır. Yeni CMK'da tüm delillerin soruşturma aşamasında toplanarak kovuşturma aşamasının hızlı bir şekilde tamamlanması usulü benimsenmiş olmasına rağmen davanın esasına etki edebilecek sonradan ortaya çıkacak delillerin mutlak surette değerlendirilmesi gerekmektedir. Örgütten ayrılarak teslim olan ve eylemi PKK'nın yaptığı yönünde ifadeleri mevcut olan bazı örgüt üyelerini dinlememiş olması bunun en bariz örneğidir.

Mahkeme böylesine önemli bir davada tanıkları bizzat dinlemek yerine Şemdinli Asliye Ceza Mahkemesi'ne talimat yazarak üstelik sanık müdafilerine haber vermeksizin istinabe yoluyla dinleme yoluna gitmiştir. Mahkeme bu davranışı ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Adil Yargılanma Hakkı başlıklı 6. maddesi 3. fıkrasının d bendinde yer alan,

“İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çek-tirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıkları ile aynı şartlar altında çağırılmasının ve dinlenmesinin sağlanmasını istemek...”

hükmünü ihlal ettiği gibi CMK'nın 181. maddesindeki

“Tanık ve bilirkişilerin dinlenmesi için belirlenen gün, Cumhuriyet Savcısına, suçtan zarar görene, vekiline, sanığa ve müdafiine bildirilir...”

hükmünü ve doğrudan soru yöneltme hakkını düzenleyen 201. maddesini ihlal etmiştir.

Mahkeme ayrıca maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacını güden ve bu amaçla CMK 207. maddesinde yer verilen “*Delilin ortaya konulması istemi, bunun veya ispat edilmek istenen olayın geç bildirilmiş olması nedeniyle reddedilemez.*” hükmüne aykırı olarak sanık müdafilerinin tevsii tahkikat taleplerine riayet etmemiş, bunların tamamını reddedip karar verme yoluna gitmiştir.

Mahkemenin mutlak surette bozmayı gerektiren CMK 216. maddenin üçüncü fıkrası gereği duruşma bittiğinde son sözü sanıklara vermemiş olması ve 226. madde gereğince suç niteliğinin değişmesi nedeniyle sanıklara ek süre vermeden ya da bu yönde bir taleplerinin olup olmadığını sormadan karar vermiş olması yargılama aşamasındaki eksiklikler olarak göze çarpmaktadır.

Mahkemenin sanıklardan birinin müdafinin duruşmaya katılmaması nedeniyle onun hakkındaki davayı tefrik ederek karar vermiş olması da davayı bir an önce bitirme gayretinin diğer bir göstergesidir.

Yargılama aşamasında bozmayı gerektirecek birçok usulî eksikliğin yapılmış olmasının da bu aceleci tavrın bir sonucu olduğunu düşünmekteyiz. Bu eksikliklerin bir kısmına önceki bölümlerde değinildiğinden ve bir kısmına da Yargıtay ilamının değerlendirilmesi

bölümünde yer verileceğinden burada ayrıca irdelenmeyecektir. Ancak ceza yargılaması anlamında sağlıklı bir yargılamanın yapılmadığını söylemek gerekmektedir.

Kanaatimizce mahkemenin sanık müdafilerinin taleplerini reddetmesindeki ve davayı bir an önce bitirmesindeki gerekçelerinden biri de gerekçeli kararının belirli bölümlerinde zaman zaman vurguladığı üzere mahkemenin tabiriyle tanık ve müdahillerin takip ve kovalamaca neticesi suçüstü yakaladıkları sanıkların bu eylemi gerçekleştirdikleri yönünde tam bir kanaate varmış olmasıdır. Bu gerekçelerle yeni tanık dinleme ve araştırma gereği hissetmediğini düşünmekteyiz.

Gerekçeli kararlar ilgili değerlendirmelerimize gelince; iddianameyi değerlendirirken iddianamenin teknik açıdan bir başka deyişle CMK'da öngörülen usul açısından yanlış ve eksik bir iddianame olduğunu belirtmiştik. Mahkemenin gerekçeli kararını ise karar tekniği açısından gayet iyi bir şekilde hazırladığını belirtmek gerekir. Mahkeme öncelikle kararında sanıkların, tanıkların ve müdahil tarafın her aşamadaki ifadelerine ayrı ayrı yer vermiştir. İddianamedeki sevk maddelerine ve iddianamedeki taleplere kısaca yer verdikten sonra, savcılık makamının esas hakkındaki mütalaasına ve bu mütalaaya karşı müdahil vekillerinin ve sanık müdafilerinin esas hakkındaki savunmalarına değinmiştir. Daha sonra delilleri tartıştıktan sonra hükmünü açıklamıştır. Mahkemenin sanıkların ve müdafilerinin sanıkların suçsuzluğu yönündeki savunmalarını ve delillerini tek tek çürütmüş olması da hükmün iyi hazırladığını göstermektedir.

Karar incelendiğinde mahkemelerce verilen birçok kararda olmayan tatmin edici bir gerekçenin bu kararda mevcut olduğu görülmektedir. Mahkeme iddianamenin aksine soyut ve kişisel değerlendirmelerden uzak, delillerle desteklenmiş bir gerekçeyle hüküm kurma yoluna gitmiştir.

Dava henüz kesin karara bağlanmamış olduğundan devam eden bir yargılamanın esasına ilişkin görüş belirtmeyi hukuk etiği açısından doğru bulmadığımızdan esas yönünden bir değerlendirme yapmıyoruz. Ancak şunu belirtmek gerekir ki sanıkların iddianamede gösterilen sevk maddeleri gereğince

cezalandırılabilimleri ancak iddianamede iddia edilen sanıkların da içerisinde yer aldığı bir örgüt yapılanmasının ortaya çıkarılabilmesi ile mümkündür. Dosyada mevcut delillere göre böyle bir örgütün varlığı ispat edilemediğinden sanıkların “devletin birliğini bozmak” suçundan cezalandırılabilimlerinin mümkün olmadığını düşünmekteyiz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YARGITAY SAFHASI

Mahkemenin hükmünü vermesi neticesinde dava, davanın taraflarınca temyiz edilmiş, usul hükümleri gereğince dosya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı Tebliğnamesi

Daha önceden Şemdinli davası ile ilgili yaptığı değerlendirmede Şemdinli iddianamesini hazırlayan savcı Ferhat Sarıkaya'yı eleştiren ve hükümetin Şemdinli ile ilgili soruşturmada kendini yargı yerine koyduğunu iddia eden Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Nuri Ok'un başkanlığını yürüttüğü Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı dava dosyasıyla ilgili hukuki görüşünü yansıtan tebliğnamede davanın usul ve esastan bozulması talep etmiştir.

Bozmaya ilişkin görüşlerini üç ana nedene dayandıran başsavcılık, sanıklar hakkında verilen cezanın usul eksikliği, eksik soruşturma ve esastan bozulmasını isteyerek, Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin sanıklar hakkında verdiği kararın, yüzeysel birtakım düşüncelere, önyargılara ve çelişkili anlatımlara dayandığını öne sürmüştür. Tebliğnamede örgüt üyeliği kavramı irdelenerek örgüt üyeliği için öncelikle bir örgütün varlığının mevcut olmasının gerekliliğine vurgu yapılmış, örgütün varlığının kabulü için ise, örgütün kurucusu veya kurucuları, lideri ve yöneticilerinin olması, hiyerarşik bir yapılanma içinde bulunmalarının zorunlu ve asgari koşul olduğu belirtilmiştir. Öncelikle bu yasal koşulların belge, bilgi ve delilleri ile ortaya konulması, açıkçası üye bulunduğu kabul edilen suç örgütünün varlığının araştırılıp, kesin delillerinin dava

dosyasına getirilmesi gerektiğine işaret edilen tebliğnamede,

“Bu suç ile suç arkadaşlığı, yani suça iştirak ilişkisindeki yasal unsur farkının gözetilmesi gerekirken, suç örgütünün varlığı konusunda hiçbir araştırma yapılmadan, amacı ve sürekliliği ortaya koyan faaliyetler belirlenmeden, sadece işlendiği kabul edilen bir eylemden hareketle afaki bazı düşüncelerle bir suç örgütünün varlığı kabul edilip, sanıkların bu örgütün mensubu oldukları ve bu örgüt adına eylem yaptıklarından bahisle suç örgütüne üye olmaktan da mahkumiyetlerine karar verilmesi”

nedeniyle davanın esastan bozulması talep edilmiştir.

Savcılığın eksik soruşturmaya ilişkin görüşlerinde ise, sanıkların yüklenen suçları işlemedikleri, komplo ile karşı karşıya kaldıkları ve gündüz herkesin gözü önünde bombalama yapmanın akıl dışı olduğuna ilişkin savunmalarını kararlılıkla sürdürdüklerine vurgu yapıldıktan sonra;

“...tanıkların anlatımları arasında var olan açık çelişkiler, gerek tanıklar gerekse müdahillerin anlatımlarında açıklanması gereken hususların mevcut olması, gerçeğe uygunluk ve inandırıcılık öğelerinin değerlendirilmesi ve denetlenmesi, dolayısıyla olayda kesinlikle var olan derin ve yoğun kuşkunun giderilmesini teminen ceza muhakemesinin temel ilkelere dayanan vasıtasızlık ilkesi gereğinin tam anlamıyla uygulanarak, tanıkların tamamının duruşmada veya olay yerinde yapılacak keşifte bizzat mahkeme tarafından dinlenmesi, yukarıda açıklanan tahkik ve tespit işlemlerinin yapılması, anlatımların olaya ve mahalline ve oluş ile akla uygun olup olmadığının gözlenmesi ve anlatımlar arasındaki çelişkilerin giderilmesine çalışılması, belirtilen resmi yazılar karşısında çok uzun süre denetimsiz kaldığı anlaşılan otomobildeki bombaların değiştirilme olasılığı olup olmadığı ve yeni ortaya çıkacak durumların tahkik ve tespit edilmesi, Faik Duyan ile savunma tanıkları Orhan Gezer, Sabri Adanır ve Hasan Salar'ın dinlenmeleri, yargılamanın devam etmekte olması halinde sanık Veysel Ateş'in davasının birleştirilmesi ve sonuçlarına göre, delillerin bir bütün halinde değerlendirilerek sübut konusunda bir karar verilmesi gerekirken, deliller tam olarak toplanmadan, var olan kuşku giderilmeden, olayın derinliğine vakıf olunmadan, genel ve soyut açıklamalarla yetinilerek ve varsayımlardan hareketle ve

dayanağı olmayan ve dosyadaki delillerin ötesinde yüzeysel birtakım düşünce, önyargı ve kabullerle, yetersiz keşif ve çelişkili anlatımlara dayanarak sübutun kabulü ile sanıkların eksik soruşturmayla mahkûmiyetlerine karar verilmesi...”

nedeniyle hükmün bozulması istenmiştir.

Ayrıca tebliğnamede eksik soruşturmaya ilişkin olarak,

“Sanıklar astsubay Ali Kaya ile Veysel Ateş arasındaki cep telefonu konuşmasının patlamadan önce mi sonra mı yapıldığının belirlenmediği ve kitabevinin kapısı açık olmasına rağmen bombanın cam kırılarak içeriye atılmasının normal olup olmadığının araştırılmadan karar verildiği ve olay yerinde keşif yapan Şemdinli Asliye Ceza Mahkemesi’nin tespitlerinde yetersiz kaldığı ve zaafa düştüğü, olaya kuşku ile yaklaşmadığı hususlarına”

dikkat çekilmiştir.

Başsavcılık göreve ilişkin değerlendirmesinde, dosya içeriğine göre TCK’nın 302 ve 316. maddelerindeki suçların yasal unsurlarının mevcut olmaması ve aynı kanunun 220. maddesinden hüküm kurulması nedeniyle Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 5/1, 6, 250/1 ve 252/1-g maddeleri hükümleri dikkate alınarak davanın yetkili ve görevli Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere görevsizlik kararı verilmesi gerektiğine işaret etmiştir.

Savcılık usule ilişkin diğer bozma taleplerinde, iddianamede, sanıkların TCK’nın 316/1. maddeleri uyarınca cezalandırılmaları istenmiş olmasına rağmen sanıkların eylemlerinin TCK’nın 220. maddesinin 2 ve 3. fıkraları kapsamında değerlendirilmiş olmasına göre, CMK’nın 226. maddesi hükmü uyarınca değişen suç vasfı nedeniyle sanıklara “ek savunma hakkı” tanınmamış olması, istinabe edilen Şemdinli Asliye Ceza Mahkemesi tarafından sanık müdafileri haberdar edilmeden yokluklarında keşif yapılması ve tanık dinlenmesi suretiyle CMK’nın 181. maddesine muhalefet edilmesi nedeniyle hükmün bozulması gerektiğini belirtmiştir.

Dava dosyası, bombalamanın yapıldığı kitabevinde keşif yapan Şemdinli Asliye Ceza Mahkemesi’ni yetersizlik, zaafa düşmek ve çelişkili davranmakla suçlayan ve berrak delil

ortamının yaratılmadığından bahseden tebliğname ile birlikte adam öldürme suçlarına bakmakla görevli Yargıtay Birinci Ceza Dairesi’ne gönderilmiştir.

Yargıtay 1. Ceza Dairesi Kararı

Kendisine gelen dava dosyası üzerinde ilk incelemesini yapan Birinci Daire, tarafların talepleri doğrultusunda tarafları dinledikten sonra esasa ilişkin kararını açıklamak üzere 18 Ocak 2007 tarihinde duruşma yapılması kararı almıştır. 18 Ocak tarihinde tarafları dinleyen mahkeme karar için duruşmayı 1 Şubat ertelemiştir. Herkes 1 Şubat tarihinde mahkemenin davanın esasına ilişkin kararını beklerken ilginç bir gelişme yaşanmıştır. 1 Şubatta yeniden toplanan mahkeme görevsizlik kararı vererek 3’e karşı 2 oyla davanın temyiz incelemeye görevinin 9. Ceza Dairesi’nin görev alanına girdiğine hükmetmiştir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki her ne kadar daire kararında görev tanımı kullanılmış olsa da Yargıtay Birinci Ceza Dairesi’nin kararına karşı Başsavcılığın yaptığı itirazı inceleyen Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun kararında da belirttiği üzere Yargıtay Daireleri arasındaki ilişki bir görev ilişkisi olmayıp, işbölümü ilişkisidir. Bu nedenle Birinci Daire’nin kendisinin bu davaya bakmakla görevli olmadığı yönündeki kararı hukuken hatalı bir karardır.

Mahkemenin hatalı bir karar vermesinden öte bu karardaki dikkat çekici olan husus mahkemenin bu kararını dosya üzerinde ilk incelemesini yaptıktan sonra vermek yerine duruşma günü belirleyerek tarafları dinledikten sonra vermiş olmasıdır. Dosyanın daireye geldikten sonra 15 Ocak tarihinde başkanın emekliye ayrılması ve ilk duruşma için başkanın emekliye ayrılmasından sonraki bir tarihin belirlenmesinin yanında, mahkemenin duruşmayı karar için 1 Şubat tarihine ertelemesine rağmen bu tarihte yeniden toplanarak kendisinin görevli olmadığı yönünde karar vermesi kamuoyunda haklı olarak bazı endişelerin ve soru işaretlerinin oluşmasına sebebiyet vermiştir.

Bu kararın ardından Şamil Tayyar *Star* gazetesindeki köşesinde yer alan “**Yanıt Bekleyen Dört Soru**” başlıklı yazısında;

- 1) Birinci Ceza Dairesi, Şemdinli dosyasının görev alanı içine girmediğini düşünüyorsa bu kararını 18 Ocak'ta neden açıklamadı?
- 2) Görevi olmadığı halde ilk duruşmada tarafları neden dinledi?
- 3) Kararın onayı yönünde eğilim belirince mi görevsizlik kararı verilerek dosyanın 9. Daire'ye gönderilmesi kararı alındı?
- 4) Başkan Taşan "Emekli oluyorum, kararı sonra verin" diyerek, karara katılmak mı istemedi?

sorularını sorarak kamuoyunda bu yönde oluşan endişeleri dile getirmiştir.

Böylesine bir davanın karar aşamasına gelen temyiz incelemesinde mahkemenin çok ciddi bir hukuki hata yaparak görevsizlik kararı vermesi nedeniyle kamuoyunda oluşan "*Mahkemede kararın onanması yönünde bir eğilim oluşması nedeniyle mi böyle bir karar alındı?*" sorusu, üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Mahkemenin bu kararını hangi saikle aldığı bilmek elbette ki mümkün değildir. Amacımız mahkemeyi zan altında bırakmak olmamakla birlikte, bu karar tüm dava boyunca yaşanan yorumlanması güç bazı gelişmelerle birlikte değerlendirildiğinde bu yöndeki şüpheleri haklı kılmıştır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararı

Yargıtay Birinci Ceza Dairesi'nin bu karardan sonra Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, CMK'nın 308. maddesinde yer alan "*Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya istem üzerine, ilamın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kurulu'na itiraz edebilir.*" hükmüne dayanarak Ceza Genel Kurulu'na itiraz etmiştir.

Başsavcılık itirazında özetle; madde metninde itiraz yoluna başvurulacak karar yönünden bir kısıtlamaya gidilmediğine vurgu yaparak bu itirazın her türlü kararı kapsadığı, dairelerin görevlerinin Yargıtay Yasası'nın 14. maddesinde düzenlenmiş olduğu, 14. maddenin Ceza Daireleri arasındaki görevi iş bölümü esasına dayandırdığı, iddianamedeki tavsife göre temyiz incelemesinin hem 1. Ceza Dairesi'nin, hem de 9. Ceza Dairesi'nin

görevlerinde olduğu gerekçesiyle bu karara itiraz etmiştir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 20.02.2007 tarih ve 2007/38 E. 2007/44 K. sayı ile bu itiraz üzerine verdiği kararında, Yargıtay Başsavcılığı'nın bu karara itiraz yetkisini Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 27. maddesi kapsamında bir ön mesele olarak incelemiştir. Ceza Genel Kurulu bu incelemesinde Yargıtay İç Yönetmeliği'nin 17. maddesi gereğince Ceza Daireleri arasında meydana gelen görev ve işbölümü uyumsuzluklarını karara bağlamak görevinin, Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu'na tevdi edildiğini, bu incelemenin ise daireler arasında bir görev uyumsuzluğu çıkması halinde yapılabileceğini savunmuştur.

Ceza Genel Kurulu'na göre; Yargıtay Ceza Daireleri arasındaki görev ilişkisi iç işleyişle alakalı bir iş bölümü ilişkisidir. Bu nedenle Birinci Daire'nin görevsizlik kararı vermesi hukuken hatalıdır. Ancak Yargıtay Başsavcılığı'nın bu karara itiraz yetkisinin varlığının kabulü halinde Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu'nun incelemesine tabi olan bir konu Ceza Genel Kurulu'nca incelenmek durumunda kalacağından bu itirazın usulen reddi gerekmektedir. Birinci dairenin görevsizlikle dosyayı gönderdiği Dokuzuncu Daire'nin de kendisini görevsiz kabul etmesi halinde daireler arasındaki bu ihtilaf Ceza Daireleri Başkanlar Kurulu'nca çözüme kavuşturulacaktır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Başsavcılığın itirazını uzun bir gerekçe ile usul yönünden reddetmiş olmasına rağmen kararın gerekçe bölümünde Birinci Daire'nin görevsizlik kararının yanlışlığına ciddi vurgular yapmıştır. Bizce de Ceza Genel Kurulu'nun kararı yerinde ve doğru bir karardır.

Bu kararla ilgili aktarmak istediğimiz bir başka husus karara katılan bazı üyelerin karar metninde de yer alan bu konuya ve genel olarak davanın özüne ilişkin görüşleridir. Karar incelendiğinde bazı üyelerin usulî bir inceleme için önlerine gelen bu dosyada her ne hikmetse davanın esasına ilişkin görüşler ileri sürdükleri hatta bunun da ötesinde iddianameyi hazırlayan savcı hakkında hukuki görüş sınırlarını aşan eleştiriler yönelttikleri görülmektedir. İddianamenin eksiklikleri elbette ki mevcuttur. Ancak üyelerin önlerine gelen bir

dosyada inceleme konusu ile yetinmek yerine, kendileri ile aynı mesleği yapan ve bu iddianame nedeniyle mesleğinden ihraç edilen savcıya karşı eleştirilerini yöneltmek çabasını da anlamak mümkün değildir.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi Kararı

Dava dosyası, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Birinci Daire'nin görevsiz olduğuna ilişkin kararına itirazının reddedilmesi neticesinde Birinci Daire'nin kararında görevli olarak belirttiği Yargıtay 9. Ceza Daire'sine gelmiştir.

Yargıtay Dokuzuncu Ceza Dairesi yaptığı inceleme neticesinde tarafların duruşma taleplerini reddederek dosya üzerinden karar vermiştir. Daire, 2007/2839 E. ve 2007/3924 K. sayılı ilamında iddianamedeki suç vasfına yönelik nitelemeye ilişkin olarak;

"Dosya kapsamına bakıldığında, bu suçların maddi ve manevi unsurları itibarıyla oluştuğuna ilişkin herhangi bir delil bulunmadığı gibi, asker kişiler olan ve devletin birliğini, ülke bütünlüğünü bozmaya yönelik eylemlerde bulunan bölücü terör örgütü ile mücadelede görev alan sanıkların, bu örgütün işlediği suçlarla aynı suçu işledikleri şeklindeki suç vasfına ilişkin nitelendirmenin hayal gücünün de çok ötesinde tamamen varsayımlara dayalı hukuki değerden yoksun bir düşünce sonucu olduğu anlaşılmaktadır."

şeklinde bir değerlendirmede bulunmuştur.

Bozma Sebepleri

İddianameye ilişkin bu değerlendirmesinin ardından hükmü inceleyen daire hükmün bozulması kararı vermiştir. Kamuoyunda çok ciddi tartışmalara sebebiyet veren Daire'nin kararı incelendiğinde; tarafların temyiz sebeplerine değindikten sonra bozma nedenlerini iki ana başlıkta topladığı görülmektedir. Mahkeme kararında;

- 1) Öncelikle, asker kişi olan sanıkların iddianamedeki atılı eylemleri ve kararda sübutu kabul edilen eylemleri terörle mücadele görevleri kapsamında gerçekleştirdikleri belirtildiğine göre 5.7.1996 gün 1996/24-24 E.K. ve 18.12.2000 gün 2000/88-88 E.K. sayılı Uyuşmazlık Mah-

kemesi kararlarında da kabul edildiği üzere, bölücü terörle ilgili Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bütün faaliyetlerinin askeri nitelikte olması ve Askeri Mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümleri saklı tutan CMK'nın 250/3. maddesi hükmü karşısında, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu'nun 54. maddesinin "Vatan aleyhine bir cürüm yapan askeri şahıslar hakkında Türk Ceza Kanununun 125'inciden 145 inci maddeye kadar olan maddeleri hükümleri tatbik olunur" hükmü, 765 sayılı TCK'nın 125'inci maddesinin karşılığının 5237 sayılı TCK'nın 302 inci maddesi olması ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanununun 3 üncü maddesinin "mevzuatta yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK'ya yapılan yollamalar, 5237 sayılı TCK'da bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılır" hükmü, 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununun genel görev başlıklı 9. maddesinin "Askeri Mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler" müşterek suçlar başlıklı 12. maddesinin "Askeri Mahkemelere ve Adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerine aittir." Hükümleri uyarınca, davaya bakma görevinin Askeri Mahkemeye ait olduğu, bu dadan tefrik edilen sivil şahıs Veysel Ateş'e ilişkin bu dava da bu dava ile birleştirildikten sonra görevsizlik kararı verilerek dava dosyasının görevli Askeri Mahkemeye gönderilmesi gerektiğinin gözetilmemesi,

- 2) Kabul ve uygulamaya göre de;
- a) Karşı oy yazısında, temyiz dilekçelerinde ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının tebliğnamesinde de belirtildiği gibi mahallinde bomba uzmanı bir bilirkişi ile keşif yapılarak, tanık beyanları arasındaki çelişkiler giderilmeden, olay saati kuşkuyla yer vermeyecek şekilde saptanmadan, olay hakkında görgüye dayalı bulunan ve soruşturma aşamasında beyanları alınan tüm tanıklar kovuşturma aşamasında din-

- lenmeden eksik soruşturma ile karar verilmesi,
- b) Cumhuriyet Savcısı tarafından 09.11.2005 tarihli keşif tutanağının 1. sayfasının zabıt kâatibi tarafından imzalanmaması suretiyle CMK'nın 169/2. maddesine muhalefet edilmesi,
- c) Şemdinli Asliye Ceza Mahkemesi tarafından yapılan keşif ve tanıkların dinlendiği günden sanıklar müdafisine haber verilmemesi suretiyle CMK'nın 84 ve 181. maddelerine aykırı davranılarak savunma hakkının kısıtlanması,
- d) CMK'nın 216. maddesine aykırı olarak hükmün tefhim edildiği oturumda katılanlar vekillerine söz verildikten sonra hazır olan sanıklar müdafilerine diyecekleri sorulmadan duruşmanın bitirilmesi,
- e) Gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde tespiti bakımından dava konusu eylemin PKK örgütü tarafından gerçekleştirildiğine ilişkin beyanları bulunan aynı örgüt mensupları Sabri Adanır ve Hasan Salar'ın dinlenmeleri konusunda sanıklar müdafilerinin talebinin yasal olmayan gerekçelerle reddine karar verilmesi, Abdurrahman Yeşilyurt'un dinlenmesi konusunda ise olumlu veya olumsuz bir karar verilmesi,
- f) Kendilerini vekil ile temsil eden katılanlar lehine vekâlet ücretine hükmolunmaması yasaya aykırı,
- g) İfadeleri dosya içerisine temyiz aşamasında giren Orhan Gezer ve Arif Kaçım'ın dinlenilmelerinin gerekmesi,

Bozmayı icap ettirmiş, Cumhuriyet Savcısı, sanıklar müdafileri ve katılanlar vekillerinin temyiz dilekçeleri ile sanıklar müdafilerinin duruşmalı inceleme sırasında ileri sürmüş oldukları temyiz itirazları bu itibarla yerinde görülmüş olduğundan adam öldürmek suçu yönünden re'sen de temyize tabi olan hükmün bu sebeplerden dolayı **bozulmasına**

oybirliğiyle karar vermiştir.

Yargıtay İlamının Değerlendirilmesi

Yargıtay ilamının hükümden ayrı olarak değerlendirilmesi düşünülmemeyeceğinden buradaki hukuki değerlendirmelerimizde her ikisi açısından birlikte tespit ve görüşlerimize yer verilecektir. Yargıtay bozma nedenlerini iki

ayrı başlıkta toplamış olduğundan sağlıklı bir değerlendirme yapabilmek için bu konuların ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir.

Görev Yönünden Değerlendirme

Bu davanın başından beri yaşananlar içerisinde belki de olayın kendisi kadar dikkat çekici olan Yargıtay'ın bu davaya bakma görevinin Askeri Mahkeme'ye ait olduğu yönünde vermiş olmasıdır. Mahkemenin bu kararının ardından kamuoyunda asker kişi olan sanıkların bir şekilde aklanmak istendiği izlenimi ve şüphesi giderek güçlenmiş, bu davada adilane bir kararın verileceği yönündeki umutlar azalmıştır.

Olayın hemen ardından başlayan anlaşılması güç bazı gelişmeler ve nihayetinde Birinci Daire'nin görevsizlik kararı vermesi ve Dokuzuncu Daire'nin temyiz incelemesi için önüne gelen dosyada Askeri Mahkeme'nin görevli olduğu yönündeki kararı ile neticelenen süreçte bu endişelerin haklılığı tartışılmazdır. Biz buradaki değerlendirmemizde tüm bunlardan ayrı olarak konuyu hukuki açıdan kapsamlı bir şekilde ele alarak bir neticeye varmaya çalışacağız.

Öncelikle Askeri Mahkemelerin görevinin tespiti için bu konuyu düzenleyen Askeri Mahkemeler Kuruluşu Ve Yargılama Usulü Kanunu'na bakmak gerekmektedir. Bu kanunun "Genel Görev" başlıklı 9. maddesinde;

"Askeri mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişileri aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler."

denilmektedir. Yine aynı kanunun "Müşterek Suçlar" başlıklı 12. maddesinde

"Askeri mahkemelere ve adliye mahkemelerine tabi kişiler tarafından bir suçun müştereken işlenmesi halinde eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç ise sanıkların yargılanmaları askeri mahkemelere; eğer suç Askeri Ceza Kanununda yazılı olmayan bir suç ise adliye mahkemelerine aittir."

şeklinde bir düzenlemeye yer verilmiştir. Bu davada asker kişileri ile birlikte asker olmayan bir sanık mevcut olduğundan davaya bakma

görevinin Askeri Mahkeme'ye ait olup olmadığının tespiti bakımından bu suçun Askeri Ceza Kanununda yazılı bir suç olup olmadığına kısaca bu suçun "askeri suç" olup olmadığına bakmak gerekecektir. Askeri Mahkemeler ile Adliye Mahkemeleri arasındaki görev uyuşmazlıklarını inceleyen Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarına bakıldığında askeri suçların;

- a) Unsurları ve cezalarının tamamı Askeri Ceza Kanunu'nda yazılı olan, başka bir anlatımla, Askeri Ceza Kanunu dışında hiçbir ceza yasası ile cezalandırılmayan suçlar,
- b) Unsurları kısmen Askeri Ceza Kanunu'nda kısmen diğer ceza yasalarında gösterilen suçlar,
- c) Türk Ceza Kanunu'na atıf suretiyle askeri suç haline dönüştürülen suçlar,

olmak üzere üç grupta mütalaa edildiği görülmektedir.

Yargıtay bu düzenlemelerden ve Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarından yola çıkarak;

"Askeri Ceza Kanunu'nun 54. maddesinin 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na yaptığı atıf ve 765 sayılı TCK'nın 125 inci maddesinin karşılığının 5237 sayılı TCK'nin 302'inci maddesi olması ve 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkındaki Kanununun 3 üncü maddesinde mevzuatta yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK'ya yapılan yollamalar, 5237 sayılı TCK'da bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelere yapılmış sayılır denilmiş olması nedeniyle bu suçun 'askeri suç' olduğuna"

hükmederek Askeri Mahkeme'nin görevli olduğuna karar vermiştir.

Bu yönüyle bakıldığında kararın doğru olduğu düşünülebilir. Ancak bilindiği üzere burada yargılanan sanıklar jandarma astsubay çavuşlardır. Bu nedenle göreve ilişkin bir belirlemede bulunurken jandarmayı özelliği gereği diğer asker şahıslardan ayıran ve daha özel hükümler içeren 2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'na bakmak gerekmektedir.

Kanunu'nun 7. maddesinde, "Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri:

- a) Mülki görevleri; Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kol-

lamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış kurumalarını yapmak,

- b) Adli görevleri, İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek,
- c) Askeri görevleri; Askeri kanun ve nizamların gereği görevlerle Genelkurmay Başkanlığı'nca verilen görevleri yapmak,
- d) Diğer görevleri; Yukarıda belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak"

şeklinde sayılmıştır.

Aynı yasanın 15. maddesinde, jandarma personelinin askeri görevleri dışında kalan görevleri sırasında işledikleri suçlar nedeniyle adli yargı yerinde yargılanacakları kuralı düzenlenmiş bulunmaktadır. Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarına göre jandarmanın askeri olmayan görevleri de olduğundan görev yeri tayininde eylemi askeri görevleri kapsamında gerçekleştirip gerçekleştirmediklerine bakmak gerekecektir.

Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun Ek 5. maddesinde,

"Jandarma, bu Kanunun 7'nci maddesinin (a) bendine ilişkin görevleri yerine getirirken önleyici ve koruyucu tedbirleri almak üzere, sadece kendi sorumluluk alanında 04.12.2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun, casusluk suçları hariç, 250 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı suçların işlenmesinin önlenmesi amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Jandarma Genel Komutanı veya istihbarat başkanının yazılı emriyle, telekomünikasyon yoluyla yapılan iletişimi tespit edebilir, dinleyebilir, sinyal bilgilerini değerlendirebilir, kayda alabilir..."

hükmüne yer verilmiştir. Bu maddeye bakıldığında jandarmanın mülki görevlerini yerine getirirken suçluların yakalanabilmesi için dinleme yapabilme yetkilerinin düzenlendiği görülmektedir.

Sanıkların en azından görünürdeki savunmalarında ve üst komutanlıklarınca gönderi-

len yazılarda teknik takip neticesinde elde edilen bulgulara dayanarak sanıkların istihbarî ve operasyonel faaliyetlerde bulunma amacıyla ilçeye geldikleri beyan edilmiştir. Sanıkların savunmaları ve dosyadaki deliller birlikte değerlendirildiğinde, mülki görevleri kapsamında kalan bir iş nedeniyle görevlendirildikleri açıkça görülmektedir.

Uygulamada emniyet teşkilatının il ve ilçelerdeki görevlerini kırsal bölgelerde ifa eden jandarmanın askeri görevleri kapsamında böyle bir faaliyette bulunma yetkilerinin olmadığı aşikârdır. Mahkemenin bu durumu aşmak için sanık müdafilerinin dosyaya sundukları ve kanaatimizce bu olayla benzeşmeyen iki olay üzerine verdiği Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarına dayanarak bölücü terörle ilgili Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bütün faaliyetlerinin askeri nitelikte olduğu yönündeki kabulü hatalıdır. Bu nedenle Uyuşmazlık Mahkemesi'nin birçok kararında belirttiği üzere askeri olmayan görevlerinin ifası sırasında bir suça karışan sanıkların yargılamalarının normal mahkemelerde yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

Mahkemenin Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 1996/24-24 E.K. ve 2000/88-88 E.K. sayılı kararlarına dayanarak bölücü terörle ilgili Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bütün faaliyetlerinin askeri nitelikte olduğu yönündeki kabulü ile Askeri Mahkeme'nin görevli olduğuna dair kararı asla kabul edilemeyeceği gibi, bu kabul çok ciddi hukuki hatalar içermektedir. Öncelikle ceza hukukunun genel ilkelerinden olan "Hiç kimse suçluluğu sabit oluncaya kadar suçlu sayılamaz" ilkesi gereğince olayın mağdurlarının bölücü terörün birer parçasıymış gibi değerlendirilmesi hatalıdır. Mahkemenin kararındaki ikinci yanlışlık bu eylemin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bölücü terörle mücadele yöntemlerinden biri olarak kabul ve takdir edilmesidir. Yüksek yargı merciinin Askeri Mahkeme'nin görevli olduğuna karar vermek adına içine düştüğü bu vahim durum kabul edilemez niteliktedir.

Bu durumda davaya bakmakla görevli mahkemenin tespiti gereklidir. Daha önce aktardığımız üzere yerel mahkeme, bir kısım sanık müdafilerinin Askeri Mahkeme, bir kısmının da Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevli olduğu yönündeki itirazlarını kendinin

görevli olduğu düşüncesiyle reddetmişti. Mahkemenin görevinin tespitinde iddianamedeki sevk maddelerine bakılması genel kural niteliğindedir. Daha sonradan mahkeme, eylemin başka bir suçun unsurlarını oluşturduğu kanısına varır veyahut yargılama esnasında suç vasfı değişirse bu durumda kendiliğinden bir karar vererek dosyayı görevli mahkemeye gönderir.

İddianamede sanıkların eylemleri TCK'nın 302 ve 316. maddeleri kapsamında değerlendirilerek CMK 250. maddesi ile bu suçlara bakmakla görevli Van Ağır Ceza Mahkemesi'nde dava açılmıştır. Yargılama neticesinde mahkeme sanıkların eylemlerinin TCK 220. madde kapsamında bir suç olduğuna kanaat getirerek sanıkları bu madde gereğince cezalandırma yoluna gitmiştir. Mahkeme bir kısım sanık müdafilerinin 220. madde kapsamında kalan suçlara bakma görevinin Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesi'ne ait olduğu yönündeki taleplerini, CMK'nın 6. maddesinde yer alan "İddianamenin kabulünden sonra, yargılamanın alt dereceli bir mahkemeye ait olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilemez." hükmüne dayanarak reddetmiştir. Kanaatimizce bu karar yanlıştır. Zira CMK 250. madde ile görevli mahkemeler eski DGM'lerin yerine görevlendirilmiş, sadece belirli suçlara bakmakla görevli özel mahkemelerdir. Bu nedenle CMK 252/g maddesinde "Bu Kanunun 6'ncı maddesi, 250'nci madde kapsamına giren suçlara bakan ağır ceza mahkemeleri hakkında uygulanmaz." şeklinde bir düzenleme yapılmıştır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2006/8-179 E. 2007/57 K. sayılı kararında da belirttiği üzere "Üst dereceli mahkemenin daha güvenceli olduğuna" ilişkin ilke CMK 250. madde gereğince özel görevli mahkemeler hakkında uygulanamaz. Kapsama girmeyen ya da kapsam dışı kalan suçlar yönünden, yargılaması sonuçlanmayan dosyalar hakkında özel yetkili ağır ceza mahkemelerince dosyaların görevli ve yetkili Cumhuriyet Başsavcılıklarına veya mahkemelere gönderilmesine karar verilmesinin gerekmektedir.

Tüm bu açıklamalardan sonra CMK 250/g maddesindeki açık hüküm gereğince Van Ağır Ceza Mahkemesi'nin sanıkların eylemlerinin TCK 220. madde kapsamında kaldığına kanaat getirmesinden sonra görevsizlik kararı ve-

rerek dosyayı Hakkâri Ağır Ceza Mahkemesi'ne göndermesi gerekirdi. Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin bunu yapmayarak yargılamaya devam etmesi ve Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin Askeri Mahkeme'nin görevli olduğu yönündeki kararı kanaatimizce yanlıştır ve şu an sanıkların yargılanmaları görevli olmayan bir mahkemede devam etmektedir.

Diğer Bozma Nedenlerinin Değerlendirilmesi

Mahkemenin diğer bozma nedenlerine baktığımızda genel itibariyle hükme yönelik eleştirilerimiz ve sanık müdafilerinin bozma talepleri doğrultusunda karar verildiği görülmektedir. Yargılama aşamasındaki ciddi eksiklikler nedeniyle hükmün Yargıtay'ca bozulması sürpriz olmamıştır. Yargıtay'ın bozma nedenlerine genel olarak hüküm kısmında değinildiğinden bu bozma nedenleri burada ayrıca irdelenmeyecektir. Yalnız burada Yargıtay'ın Başsavcılığın tebliğnamesinde yer alan ve bizim de daha önce üzerinde durduğumuz bazı temyiz sebeplerini bozma nedenleri arasında saymadığı görülmektedir. Örneğin Başsavcılığın tebliğnamesinde de vurguladığı CMK 226. madde gereğince suç vasfının değişmesi nedeniyle sanık ve müdafilerine ek savunma hakkı verilmemiş olmasına rağmen bu durum bozma nedenleri arasında yoktur. Re'sen bu hususları incelemekle görevli mahkemenin bozmayı gerektirecek bazı eksikliklere değinmemiş olması yeterli incelemeyi yapmadan karar verdiğini göstermektedir.

Yargıtay'ın hukuken hatalı davrandığı başka bir konu ise mahkemenin görevsiz olduğu yönünde karar vermiş olmasına rağmen davanın esasına girerek diğer bozma nedenlerini incelemiş olmasıdır. CMK'nın 7. maddesinde yer alan "*Yenilenmesi mümkün olmayanlar dışında, görevli olmayan hâkim veya mahkemece yapılan işlemler hükümsüzdür.*" Hükmü gereğince görevsiz bir mahkemece yapılan tüm işlemler hükümsüz olacağından bunun da ötesinde Askeri Mahkeme'nin görevli olması durumunda temyiz incelemesini yapma görevi Askeri Yargıtay'a ait olacağından Yargıtay'ın görev yönünden dosyayı bozması halinde başkaca bir işlem yapmadan dosyayı

yerel mahkemeye iade etmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Sonraki Süreç

Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bozma ilamından sonra dosya yeniden Van 3. ağır Ceza Mahkemesi'ne gelerek 13 Haziran 2007 tarihinde yeniden görülmeye başlanmıştır. Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi Yargıtay'ın "eksik soruşturma" gerekçesiyle verdiği bozma kararına uymuş ancak görev yönünden bir karar vermeyerek soruşturmaya devam etmiş ve duruşmayı 11 Temmuz tarihine ertelemiştir. Bu aşamada sanık müdafileri görev yönünden bir karar verilmemesi nedeniyle Van 4. Ağır Ceza Mahkemesine itirazda bulunmuşlardır. Sanık avukatlarının itirazı üzerine dava dosyası ve itiraz dilekçesini inceleyen 4. Ağır Ceza Mahkemesi heyeti, Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin bozma kararına uyma ya da direnme kararının her zaman alınabilecek olması nedeniyle dosyanın askıda kaldığını ve bu kararın itiraz edilebilecek bir karar olmadığını belirterek bu itirazı reddetmiştir.

11 Temmuz 2007 tarihli celsede de görev yönünden bir kararın verilmemesi üzerine mahkeme heyeti değişerek bu mahkemede yer alan başkan ve üyeler değişik illere tayin edilmiştir. Yeni oluşan heyet ise 14 Eylül günü görülen duruşmada savcılığın mütalaası doğrultusunda Yargıtay'ın bozma ilamına uyarak dosyanın sanıkların eylemlerini terörle mücadele görevleri kapsamında gerçekleştirdikleri gerekçesiyle dosyayı Van Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne göndermiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BASINDA ÇIKAN HABER VE YORUMLAR

Bu bölümde patlamanın hemen ardından başlayan ve dosyanın askeri mahkemeye gönderilmesi ile sonuçlanan süreçte basında yer alan haber ve yorumlara yer verilecektir. Basının ve bazı köşe yazarlarının Şemdinli yorumları ülkemizde kişilere ve zamana göre

değişkenlik gösteren hukuk algısını ortaya koyacaktır.

Patlama sonrası derin devlet başlıkları atan bazı basın ve yayın organları iddianamenin açıklanmasının ardından bir anda söylem değiştirerek asker yanlısı bir tutum takınmışlar, Şemdinli'yi yok sayma yolunu seçmişlerdir. Basının tavrını yansıtan Şemdinli ile ilgili haber ve yorumlara dört ana başlık altında yer verilecektir.

İlk Değerlendirmeler

Şemdinli'deki patlamanın akabinde bölgede benzeri olayların daha önce de sıkça yaşanmış olması nedeniyle bu olay da "sıradan" bir patlama olarak algılanmış, ancak patlamayı gerçekleştirdiği iddia edilen kişilerin asker oluşları nedeni ile Susurluk benzeri bir olayla karşı karşıya olunduğu yönünde bir izlenim oluşmaya başlamıştır.

Patlamanın ardından *Cumhuriyet* gazetesinden Mehmet Faraç kaleme aldığı yazısında:

"Yeni bir çete mi? Hakkâri ve çevresinde patlayan bombalar, toplumun huzuru açısından ciddi sinyaller veriyor. Son bombanın yurttaşların sabrının sonunu getirdiği çok net anlaşılıyor. Yoksulluk içinde çarpınan ilçe sakinleri, Şemdinli'yi Irak'a çevirenlerin hangi karanlık ve zengin cephanelikten beslendiğini merak ediyor! Bölgede Yüksekova Çetesi ile Susurlukçuların uzantılarının oluşturduğu bir çete sentezinden söz ediliyor."

değerlendirmesini yapmıştır.

Patlamanın ardından **Genelkurmay Başkanlığı** kendi internet sitesinde yaptığı açıklamada:

"Bu üzücü olaya bazı askeri şahısların da karışmış olabileceğine dair iddialar ortaya atılmaktadır. Söz konusu olay her yönüyle adli makamlara intikal etmiş olup, gerekli yasal işlemler yapılmaktadır. Soruşturma safhasının gizliliği dolayısıyla gelişmeler hakkında yapılacak müteakip açıklamalar adli makamların takdirinde olacaktır. Saygı ile duyurulur."

ifadelerine yer vermiştir.

Gazetecilerin sorularını yanıtlayan başbakanlık sözcüsü Akif Beki ise:

"Sayın Başbakan bu olayın takipçisi olacağını söylemiştir. Bu olayın sorumluların ortaya çıkartılması için her ne gerekiyorsa yapılmalıdır. Olay yerine mülkiye müfettişleri gönderildi. Onlar gerekli idari tahkikatı yürüteceklerdir. Adli süreç de başlamış bulunmaktadır. Onun sonucunu da hep birlikte takip edeceğiz."

diye konuşmuştur.

Olayları değerlendiren DEHAP Hakkâri İl Başkanı Sebahattin Suvağcı da bu olayın ikinci bir Susurluk olduğunu iddia ederek yaptığı açıklamada:

"Bu olay ülkede karanlık güçlerin güvenlik güçlerinin içine sızdığı gerçekliğini açığa çıkarmıştır."

demiştir.

Daha sonradan görevden alınan Hakkâri Valisi Erdoğan Gürbüz CNN Türk'ün canlı yayınına telefonla bağlanarak; güvenlik güçlerinin bu işle ilişkisinin olmasının mümkün olmadığını belirtmiş ve olayla ilgili bir kişinin gözaltında olduğunu söylemiştir. Bu açıklama en büyük mülki amirden dahi olayın diğer failerinin gizlendiğini göstermektedir. Nitekim Türkiye olaylara karışan iki kişinin daha olduğunu günler sonra öğrenmiş, Adalet Bakanı Cemil Çiçek bunun nedenini usulü bir problem olarak açıklamak zorunda kalmıştır.

Şemdinli olayları üzerine *Radikal*'e bir açıklama yapan Deniz Baykal:

"Tatsız bir olay. İnceleme amacıyla ilçeye ciddi bir heyet gönderdik. Olayın izahı gerekiyor. Yargıya büyük görev düşüyor. Gerekli soruşturmalar bir an önce yapılarak sonuç kamuoyuna açıklanmalı. Ciddi yanlışlıklar yapıldığı anlaşılıyor. Bazı kişilerin, kamu otoritesini kullanarak, kamu kurumlarından destek alarak yetkisiz bazı işler yaptığı izlenimi var. Bazı kişiler, devlet içindeki konumlarından güç alarak, devlet dışı işler çeviriyor olabilir. Bir Susurluk sendromu görüntüsü var. Çok yönlü provokasyonlara açık bir olay. Karanlık yönleri var. Türkiye böyle olaylara seyirci kalamaz artık. Türkiye'nin buna izin vermeyeceğini hep beraber vurgulamamız lazım."²

demiştir.

² *Radikal* gazetesi, 12.11.2005.

Köşe yazarlarından Can Dünder *Milliyet* gazetesindeki köşesinde “‘Ora’ Artık ‘Bu-ra’dır”³ başlıklı yazısında:

“Bakın hâlâ Şemdinli’den 20 yıl önce, dehşetin başladığı yerden- hukuksuzluğun, yargısız infazın, çeteleşmenin kokusu geliyor. Hâlâ askeri araçlar, silahlar kanlı bombalamalarda kullanılıyor. Yakalanan zanlılar gizleniyor; sessizce salınıyor. Devletin şefkatli eli beklenirken, tersine kanlı bir iç savaşın yarası kabuk bağlamasını isteyen ‘savaş lobisi’ konuşuyor. Yine susuyoruz.”

diyerek Şemdinli olaylarını değerlendirmiştir.

Takip eden günlerde devlet adamlarının Şemdinli’nin üzerine gidileceği yönündeki açıklamaları basın tarafından olumlu karşılanmıştır. İlk günlerde Susurluk gibi bu olayın da üzerinin örtüleceğini düşünen kalemlerden olan Murat Yetkin Başbakan’ın,

“Genelkurmay Başkanı’yla da görüştüm. Ortak karar verdik. Nereye kadar gidiyorsa oraya kadar gideceğiz. Aynı kanaatteyiz. Cumhurbaşkanı’yla da görüştüm. O da böyle düşünüyor. Devletin tüm organları uyum içinde gereğini yapmaya hazır.”

açıklamasından yola çıkarak *Radikal* gazetesinden ki köşesinde:

“Ankara’da bazı devlet görevlilerinin el atından medyaya ‘Susurluk’la ilgisi yok, yerel olay, disiplinsizlik’ görüşünü sızdırmasına karşın, Başbakan-Cumhurbaşkanı-Genelkurmay Başkanı-Meclis Başkanı ve ana muhalefet lideri gibi beş üst makamın bu işin altında ne olduğunu anlamak istemeleri, en azından bu yönde beyanda bulunmaları, Şemdinli olayını Susurluk’tan ayıran belki de en önemli yön.”

diyerek bu tavrı olumlamıştır.

Ahmet Altan belki de o günlerde devlet adamlarındaki bu fikir birliğine tek ters düşen Yaşar Büyükanıt’ın açıklamalarına karşı *Gazetem Net*’teki “İyi Çocuk...”⁴ başlıklı yazısında:

“Aşil’in Hektor’u Truva surlarının önünde öldürdükten sonra rakibinin ölüsünün arabasının arkasına bağlayarak sürmesini anlatan Homeros’un bir cümlesi birçok Batı dilinde bir deyim dönuştü. ‘Yaraya bir de aşağılamayı eklemek.’ Devletin içinden çetelerin çıktığı, devlet görevlilerinin çatır çatır adam

öldürüp haraç aldığı ülkede biz çok cinayet, çok ölüm gördük. Ve o ölüme bir de aşağılamayı eklemekten devlet görevlileri hiç çekinmediler. Bunlardan birkaç tanesi özellikle unutulmazdır. Bir tanesi, ünlü Susurluk kazasından sonra arabada emniyet müdürü Hüseyin Kocadağ ile o sıralarda aranmakta olan Abdullah Çatlı’nın birlikte olduğunun anlaşılması üzerine Mehmet Ağar’ın yaptığı ilk açıklamadır. ‘Herhalde Hüseyin Kocadağ, Abdullah Çatlı’yı yakaladı, onu getiriyordu,’ demişti. Her şeyi biliyordu ama bizimle alay etmekten de herhalde bizim anlayamayacağımız bir zevk alıyordu. Bir tanesi, eski jandarma komutanı Teoman Koman’ın televizyonda, yüzünde tuhaf bir gülümsemeye, ‘JITEM diye bir şey yok’ deyişidir. Şimdi bunlara iki tane daha eklendi. Şemdinli’de pasajdaki bir kitapçıya bomba attıktan sonra ele geçirilen jandarma görevlileri için isimsiz bir ‘istihbarat görevlisinin’ açıklaması. ‘O sırada bomba patlayan pasajda sigara almak için tesadüfen bulunuyorlardı.’ Daha unutulmaz olanı ise kara kuvvetleri komutanının, bomba patlayan pasajın önünde, içindeki kalaşnikoflar, öldürülecek adamlar listesiyle birlikte kimliği de ele geçen jandarma İstihbarat Teşkilatı’na bağlı bir çavuş için söylediği söz olacak. ‘İyi çocuktur, öyle şeyler yapacağını sanmam.’ Jandarma görevlileri, kendi ülkelerinde, kendi vatandaşlarının dükkânlarını bombalayarak öldürürken suçüstü yakalanıyorlar ve bir kuvvet komutanı yakalanan adam için ‘iyi çocuktur,’ diyor. İşte bu, ‘ölüme bir de aşağılamayı’ eklemektir. Bütün bir topluma ‘siz bir hiçsiniz,’ demektir. Şemdinli’de bombalar patlatarak bütün bir ülkeyi karmaşaya sürükleyecek bir provokasyonu gerçekleştirenlerden ‘iyi çocuk’ diye bahsedebilmek kolay iş değil. O ‘iyi çocuk’ halk tarafından yakalanmasına rağmen polis tarafından ‘yakalanamadı.’ Adı belli, kimliği belli, görevi belli ama ‘iyi çocuk’ şu anda polisin elinde değil. Ne gözaltına alınıyor, ne tutuklanıyor. Bombalanan pasajın kapısında, bombayı atan saldırgan, arabasına binerken halk tarafından yakalanıyor, bagajından kalaşnikoflarla birlikte saldırı planları ve ölüm listeleri çıkıyor ama polis tarafından sorguya çekilemiyor. Niye? Çünkü o ‘iyi bir çocuk...’

diyerek bu açıklamaya karşı en can alıcı yazıyı kaleme almıştır.

O günlerde Kara Kuvvetleri Komutanı’nın açıklamaları ile Türkiye’nin gündemine oturan Ali Kaya ile ilgili Mehmet Altındağ’ın sahibi olduğu *Diyarbakır Söz* gazetesi çeşitli iddialar

³ *Milliyet* gazetesi, 12.11.2005.

⁴ *Gazetem Net*, 14.11.2005.

ortaya atmıştır. Manşetinden bu konuyu ele alan gazete:

“Nam-ı diğer ‘Mutkili Ali’ Astsubay A. K. 1998’de Diyarbakır Jandarma İstihbarat Teşkilatı’nda sorgulama görevinde yer alıyordu. Mutkili Ali adıyla tanınan bu JİTEM’ci astsubay, Diyarbakır’da ‘çeşitli isnat ve suçlamalar’ ihdas ederek, 100’e yakın Diyarbakırlı işadamını PKK ve Hizbullah’a ‘finans’ sağladıkları iddiasıyla sorguladı. Bunların başında bizler yani Diyarbakır Söz Ailesi de gelmektedir. Emniyet Teşkilatı’nın mıntıkasında ‘olunmasına’ rağmen, JİTEM elemanları tarafından, Diyarbakır Söz Ailesi’nin fertleri gözüaltına alındı. Tüm arşivlere el konuldu. 20 gün içerisinde iki kez senaryo sahnelendi. İlkinde ‘Hizbullah’ diye suçlama getirildi. Bu senaryo fiyaskoyla sonuçlandı. 20 gün sonra ailenin diğer fertleri gözüaltına alındı. Bu kez PKK’ya ‘finans sağlıyorlar’ iddiasıyla senaryo düzenlendi. Bu senaryoların ‘baş senaristi’ de ‘Mutkili Ali’ Jandarma Astsubayı A. K. idi.”⁵

iddialarında bulunmuştur.

Davanın en önemli sanığı olmasına rağmen her ne hikmetse gözüaltına alınıp sorgulanmayan sanık Ali Kaya ise gazete manşetlerinden bir kahraman edasıyla Umur Talu’nun deyimiyle adeta insanlarla dalga geçercesine

“Dünya kadar yer varken niye gidip kitapçıyı bombalayalım”⁶

diyerek mahkeme karşısında olmasa da basın karşısında kendini savunma yolunu seçmiştir.

Tüm bu gelişmeler yaşanırken davanın akıbetini o günlerde gören nadir yazarlardan biri olan Yalçın Doğan *Hürriyet* gazetesindeki köşesindeki:

“Ne zaman ki, Meclis araştırması, soruşturması, soru önergesi, ‘peşini bırakmayacağız’ lafları gündeme bol bol düşüyor, siz o zaman anlayın ki, o iş komisyona havale ediliyor. Ne zaman ki, ‘bu olay örtbas edilemez, sonuna kadar gideceğiz’ lafları duyarsanız, anlayın ki, olayın kapanması yönünde ciddi adımlar atılıyor. Bugüne kadar Meclis Araştırması açılıp da, sonuç alınan kaç dosya var? Meclis Başkanı, Başbakan, onca bakan, ama Şemdinli

yine de türküdeki gibi, bir hışım ile geldi, geçti, peh, peh, peh...”⁷

dediği yazısını “Yanılmayı çok istiyorum.” diyerek bitirmiştir.

Bu dava ile birçok benzer özelliği olan Susurluk Davası’nın emekli hâkimi Sedat Karagül’ün *Zaman* gazetesine yaptığı açıklama ise ülkemizdeki bu neviden davalarda bağımsız yargının nasıl da bağımlı hale geldiğini net bir biçimde ortaya koymaktadır. Yaptığı açıklamada savcının bütün bilgi ve belgelere ulaşması için devlet desteğinin önemine dikkat çeken hâkim, Susurluk davasının toplumun susturulması için hemen açıldığını kaydettikten sonra:

“Şemdinli’deki olaylarda hâkimiyet savcıdadır. Çok iyi, hassasiyetle araştırma yapmalı. Sonuca ulaşmak için delilleri iyi toplamalı. Susurluk davasında delil olmadığı için sonuca ulaşamadı. Savcı çok çalıştı; ama sınırlı kaldı. Delil bulamıyordu. Savcıda büyük bir klasör vardı, dosya yazışmalarla doluydu. Hiçbir yerden cevap alamıyorduk. Savcıdan bilgi istiyordum o da bana ‘sen bul’ diyordu. Kararı verirken o zamanki Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk çok baskı yaptı. Baskılara boyun eğmediğim için başka bir adliyeye atamam yapıldı. Bunun üzerine emekli oldum. Ben emekli olduktan sonra Susurluk davasından karar çıktı.”⁸

açıklamasını yapmıştır.

Hürriyet gazetesini başyazarı Oktay Ekşi de “Hukuk Devleti Sınırı...”⁹ başlıklı Şemdinli ile Susurluk arasındaki benzerliğe dikkat çektiği yorumunda:

“Kendisini devlet içinde devlet sananlar 9 Kasım günü, hem de güpegündüz, ilçe merkezindeki Umut Kitabevi’ni bombalayacak kadar pervasız davrandılar. Fail diye -üstelik halk tarafından- yakalanıp polise teslim edilenlerin Kıdemli Çavuş, Uzman Başçavuş çıkması; JİTEM isimli yasadışı infaz biriminin kalıntısı olduğu izlenimini veren JİT (Jandarma İstihbarat Teşkilatı)’e mensup olduklarının anlaşılması gösteriyor ki, Şemdinli olayının yapısı Susurluk’tan zerre kadar farklı değildir. Şimdi bekleyip göreceğiz. Cumhurbaşkanı, Başbakan, Genelkurmay Başkanı ‘sonu nereye va-

⁵ *Diyarbakır Söz* gazetesi, 14.11.2005.

⁶ *Sabah* gazetesi, röportaj, 15.11.2005.

⁷ *Hürriyet* gazetesi, 16.11.2005.

⁸ *Zaman* gazetesi, 17.11.2005.

⁹ *Hürriyet* gazetesi, 15 Kasım 2005.

rırsa varsın, sorumluları bulup adalete verme' konusunda kararlı olduklarını ilan ederlerken ne ölçüde samimilermiş, anlayacağız. Dediklerini yaparlarsa bu devletin hukuk devleti olması yolunda çok ama gerçekten çok önemli bir adım atmış olacağız. Ama ya dediklerini yapmazlarsa?"

diye sormuştur.

Başbakanın takip eden günlerde yaptığı "Askeri, polisi karalamak çok yanlış..." açıklanmasını eleştiren Hasan Cemal "Bizden Söylenmesi Sayın Başbakan!"¹⁰ başlıklı yazısında:

"...Elbette yanlış. Karalamak hiç kuşkusuz yanlıştır. Ama varsa, hataları eleştirmek de bir o kadar doğru tutumdur. Hataların üzerine gitmek hukuk devletinin gereğidir. Geçmişte bunun tersi örneklere çok rastladık. Askerin, polisin morali bozulur gerekçesiyle yanlışlar örtbas edildi. 1980'li, 1990'lı yıllarda başbakanların, Özal'ın, Demirel'in, Yılmaz'ın, Çiller'in ağzından da bizzat duymuştum."Şimdi sırası değil!" derlerdi hep. Suskunluğun doğurduğu hukuk boşluğunda böyle oluştu Susurluk. Siyasal iktidarların görmezlikten geldiği boşlukta işlendi faili meçhul cinayetler. İnsan hakları ihlalleri, dışkı yedirmeler, yargısız infazlar böyle hız yaşandı. Sonra Susurluk'un üstü örtüldü. Şemdinli de öyle mi olacak? Kelle koltukta görev yapan asker, polis, güvenlik görevlisi elbette karalanamaz. Ama hukuku hiçe sayanlar elbette kovalanır, adaletin önüne çıkarılır. Çünkü hukuk devletinin gereği yapılmazsa, hem PKK'daki hem de Kürt siyasal hareketindeki şiddet ve silah yanlılarının eli güçlenir. PKK, bölge halkını daha kolay kıskırtır devlete karşı... Bu gerçek bugün geçmişe göre çok daha çıplak hale gelmiştir. Bu nedenle sormak şart: Hukuk devleti olacak mıyız? Olamayacak mıyız? Soyut bir soru değil bu. Son derece somut... Ve Şemdinli bağlamında bu sorunun anlamını yerli yerine oturtamayan bir siyasal iktidar, Türkiye'nin önüne açamaz. Gelir bir yerde tıkanır Sayın Başbakan, bizden söylemesi..."

diyerek başbakanı başlangıçtaki kararlı tutumunu devam ettirmesi yönünde uyarmıştır.

O günlerde birçok medya kuruluşu Şemdinli'ye "eylem" bazlı yaklaşırken "mağdur" bazlı yaklaşmayı tercih eden *Hürriyet* gazetesi ise, Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Fevzi Türkeri'nin Başbakan Erdoğan'a gizli bir

¹⁰ *Milliyet*, gazetesi, 18.11.2005.

Şemdinli dosyası verdiğini belirterek, bu dosya içerisinde işyeri bombalanan Seferi Yılmaz'ın PKK'lı Murat Karayılan'la direkt telefon konuşmalarının yer aldığı¹¹ haberi ile okurlarının karşısına çıkmıştır. Hemen ertesinde hem askeri yetkililer hem de hükümet yetkilileri tarafından yalanlanan "gerçekdişi" bir haberin gerekçesi birçok köşe yazarı ve basın tarafından eylemi meşru gösterme çabası olarak algılanmıştır. Gazetenin genel yayın yönetmeni Ertuğrul Özkök'ün "Tarafsız Saha Müşahidi Olamam"¹² başlıklı yazısındaki

"Ben bu olayın başından beri şu şüpheyi içimden atamıyorum. Yıllardan beri 'derin devlet' kavramı etrafında efsaneleştirdiğimiz 'güçlü devlet' bu kadar beceriksiz, bu kadar sığ, bu kadar acemice bir 'gizli görev' yapabilir mi? Bazı kişiler bana, 'Yapabilir. Yıllardır yapıyor ve yakalanmıyorsa niye yapmasın' dedi. Bu cevap benim için ikna edici değil. İsrar ediyorum, çünkü bu şüphenin devamında çok daha derin bir endişe var."

cümleleri ve devamındaki cümleleri *Hürriyet* hakkındaki bu algıyı güçlendirmiştir.

Açıklamaları ile eleştirilen Yaşar Büyükanıt ise *Hürriyet* gazetesinde¹³ yer alan röportajında kendini savunmuştur. Olaya adı karışan astsubayın iyi bir asker olduğu sözlerine ilişkin olarak sözlerinin hepsi yayınlanmadığı için yanlış bir izlenim doğduğunu belirtmiştir. Yargıya baskı iddialarına karşılık ise:

"Asker olarak yargıya baskı altına almak aklımdan bile geçmez, inandığımız temel değerlere aykırıdır. Biz yargıya saygılıyız."

diye cevap vermiştir.

O dönemde Dışişleri Bakanı olan Abdullah Gül ise gazetecilerin sorularını yanıtlarken:

"Sorgulanıp sorgulanmayacağını yakında görürsünüz. Kimseyi peşinen suçlu ilan etmek doğru değil. İlk anda gözaltına alınmamasından kaynaklanan bir usul hukuku prosedürü vardı. Ama üzerinin örtülmesi söz konusu değil. Bunun üzerini örten, gider. Türkiye artık eski Türkiye değil. 96'daki Susurluk şartlarındaki Türkiye değişti. Değişime siz de inanmıyorsunuz ama değişti, göreceksiniz. Devle-

¹¹ *Hürriyet* gazetesi, 22.11.2005.

¹² *Hürriyet*, gazetesi, 23.11.2005.

¹³ *Hürriyet* gazetesi, 23.11.2005.

tin çıkarı bir şeyi örtmek değil, hepsini açık seçik ortaya çıkarmak.”

diyerek Şemdinli soruşturması ile ilgili kanaatlerini belirtmiştir.

Olaylara başka bir boyuttan bakan Melih Aşık daha iddianame ortaya çıkmadan AB ve ABD'nin Erdoğan'a "TSK içindeki Derin Devlet'in ipliğini pazara çıkar... Askeriyeyi mahkûm et." baskısının yapıldığını belirttiği yazısındaki:

"Başbakan Erdoğan yavaşça ancak emin adımlarla askerleri siyasetten uzaklaştırıyor. Şemdinli olayı bu işin kesin biçimde bitirilmesini sağlayabilir..."¹⁴

yorumu iddianamenin açıklanmasından sonra geliştirilen "Asker yıpratılmak isteniyor." söyleminin belki de ilk adımları olmuştur.

Bu dönemde bazı medya organlarında yer alan Şemdinli'yi başka bir mecraya çekme gayretlerine ilişkin olarak, Mehmet Ocaktan:

"... devlet içindeki bazı farklı oluşumlar ve 'merkez medya'nın bir ayağı, kartları karıştırıp, 'Şemdinli olayı'nda devlete ait unsurları tereyağından kıl çeker gibi temizleyerek kamuoyuna kullanımı son derece kolay bir 'olay tarifi' sunmaya çalışıyor."¹⁵

diyerek yazının devamında *Hürriyet* gazetesinin daha sonradan yalanlanan "rapor" haberini eleştirmiştir.

Şemdinli'ye başka bir gözle bakma gayretini sürdüren Doğan Grubu gazetelerinden *Milliyet* "Barzani-PKK Çekişmesi Olabilir"¹⁶ başlıklı haberinde Hakkari'de inceleme yapan TBMM heyetine bilgi veren askeri yetkililerin olayın provokasyon olduğunu, ilçede PKK ile Barzani grupları arasında nüfuz mücadelesi yaşandığını söylediklerine değinmiştir.

O günlerde kafa bulanıklığı yaşayan yazarlardan biri olan Nazlı Ilıcak da "Yargısız İnfaz İhtimali"¹⁷ başlıklı yazısında sanıkların Meclis İnsan Hakları Komisyonu'na verdikleri: "Biz bomba atacak olsak, resmi plakalı bir araçla ve gündüz vakti oraya gitmezdik. Herkesin

yoğun olduğu bir saatte bunu niye yapalım?" ifadelerine dayanarak:

"Acaba yargısız infaz mı yapılıyor?" diye bir şüphe içimize düştü. Ya gerçekten Veysel Ateş arabadan çıkmamışsa ve Ali Kaya ile Özcan İldeniz olay yerine istihbarat bilgisi toplamak üzere gitmişse? Ya kitabevi sahibi Seferi Yılmaz'ın hakikaten Karayılan ile ilişkisi varsa? Ya 1 Kasım patlamasının PKK tarafından gerçekleştirildiği tespit edilirse? Ve işin en korkuncu, biz böyle yargısız infaz yaparken PKK'nın ekmeğine yağ sürüyorsak?"

diye sorduğu yazısında bu kafa karışıklığı nedeni ile Seferi Yılmaz'ın Karayılan ile ilişkisinin olmasının bombalama olayını meşru kılmayacağı gerçeğini unutmuştur.

O tarihe kadar bir türlü tutuklanamayan asker sanıkların tutuklanmasının ardından 30.11.2005 tarihli *Sabah* gazetesi "Ağır İhtam", *Radikal* "Astsubaylara Hain Suçlaması" *Yeni Şafak* "İyi Çocuk" "Çok Marifetli" başlıkları ile okurlarının karşısına çıkmışlar ve sanıkların "devletin birliğini bozmak" suçundan tutuklandıkları haberine yer vermişlerdir.

Astsubayların tutuklanmasının ardından *Yeni Şafak* gazetesinde yer alan haberde iki astsubayın avukatı Gülşen'in bölgede savaş olduğunu öne sürerek, müvekkillerinin 'savaş kurallarına' göre yargılanmasını istediği¹⁸ haberi yer almıştır. Yine *Radikal* gazetesine açıklama yapan Gülşen,

"Müvekkillerim lehine beyanda bulunacak tanık bulamıyoruz. Bölgedeki vatandaş, tepki ve baskılardan korkarak lehimize tanıklık etmiyor. Ancak aleyhimize tanıklık eden birçok insan çıkabiliyor. Devlet aleyhinde tanıklık yapılmaması için vatandaşlara baskı var mı."¹⁹

diye konuşmuştur.

Gelişmeler karşısında Şemdinli'den ümidini kesen Ali Bayramoğlu "Ankara'daki Kara Çukur"²⁰ başlıklı yazısında:

"Şemdinli'de olup bitenlerin üzeri çabuk kapanacak gibi. Ne zaman bu tür skandalların artçı sarsıntıları Ankara'da güvenlik bürokrasisini kuşatırsa, MİT, Emniyet ile Jandarma ara-

¹⁴ *Milliyet* gazetesi, 23.11.2005.

¹⁵ *Yeni Şafak* gazetesi, 24.11.2005.

¹⁶ *Milliyet* gazetesi, 26.11.2005.

¹⁷ *Bugün* gazetesi, 26.11.2005.

¹⁸ *Yeni Şafak* gazetesi, 01.12.2005.

¹⁹ *Radikal* gazetesi, 01.12.2005.

²⁰ *Yeni Şafak* gazetesi, 16.12.2005.

sındaki ilişkiler gerilirse, bilin ki dosyalar kapanmakta ve bunun etrafında yaşanan saray kavgası azmaktadır.”

ifadeleri ile bu ümitsizliğini dile getirmiştir.

Şemdinli'ye başka gözle bakmayı istikrarlı biçimde sürdüren *Milliyet*, “Şemdinli’de Jandarma Raporu: Provokasyon”²¹ başlıklı haberinde; TBMM Şemdinli Araştırma Komisyonu’na sunulan jandarma istihbarat raporunda, 1 Kasım’daki büyük patlama ile 9 Kasım’daki kitabevi saldırısının PKK tarafından gerçekleştirildiği ve provokasyon amacıyla Türk Silahlı Kuvvetleri’nin üzerine yıkılmak istendiğinin belirtildiği bilgisine yer vermiştir.

Radikal gazetesinin “Hırsız evin içindeyse kilit bir işe yaramaz.”²² başlıklı haberinde Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanı Sabri Uzun’un Şemdinli Komisyonu’na verdiği ifadeye yer verilmiştir. İlgili haberde, Uzun’un Hakkâri, Yüksekova ve Şemdinli’deki patlamalar için “Hırsız evin içinde” dediğine ve 2004’te Jandarma Genel Komutanlığı’na atanan orgeneral Fevzi Türkeri’nin göreve başlamasıyla “bu tür disiplinsizliklerin Ankara’da yaşanmadığını” belirttiğine değinilmiştir. Haber detayında Sabri Uzun’un “Seferi Yılmaz izleniyor muydu?” sorusuna ise:

“Bizim hedefimiz değil. Hakkâri istihbaratının da değil. Örgütle ilişkisini bulamadık. Bize göre yok. Jandarmada varsa bize bildirmek zorunda. Hakkâri Valisi’nin, Emniyet Müdürü’nün, İstihbarat Şube’nin bilgisi olmayacak, böyle bir operasyon yapılacak. O zaman bir keşmekeş çıkar. İnsanlar Hakkâri’den Şemdinli’ye operasyona gidiyor, ama bundan vali, Emniyet müdürü ve istihbarat şubesinin haberi yok. Veya bilgi verilmiyor. Böyle bir şeyi kabul edemem. Eğer bir koli gelecekse takibini yapacağım. Jandarma, Seferi Yılmaz’ı böyle yakalasa, kanunsuz dinleme olur beraat ederdi. İstihbaratın yakalama yetkisi yok. Ankara ve İzmir valileri jandarmaya önce yetki verip sonra kanunsuz diye iptal etti. Söke’de bir mahkeme de istenilen takip ve yakalama yetkisini vermedi.”

yanıtını verdiği bildirilmiştir.

Aynı gazetede yer alan haberde Sabri Uzun’un “Bunlar önceden haber alınıp önle-

nemez miydi?” sorusuna verdiği yanıt ise daha da ilginçtir:

“Hırsız evin içinde olursa kilit işe yaramaz. Dünya Barış Günü ve Kadınlar Günü’nde örgütün hiç bombası yok. Burada Barış Günü’nde bomba patlıyor. İmralı’ya gidecek otobüse bomba ve sahibine tehdit var. Cemaatlerden biri dersane yeri kiralamış. Oraya saldırı olmuş. Örgüt-cemaat savaşı gibi bir anlam taşıyor. Şimdiye kadar buna tesadüf etmedim. Roj TV’de olaydan 5-10 dakika sonra haber yapılmış, planlıymış... Soran makama böyle olmadığını, haberin saat 20.00’de verildiğini söyledik.”

Sabri Uzun’un bu açıklamaları basında manşet haber olurken *Yeni Şafak* gazetesinin haberine²³ göre bu açıklamalardan rahatsız olan çevrelerce Uzun’a “artık konuşma” telkini yapılmıştır.

Zaman gazetesinde yer alan habere²⁴ göre aynı günlerde Şemdinli Komisyonu’na ifade veren Hakkari Jandarma Komutanı Albay Erhan Kubat ise adeta Uzun’a cevap verircesine, Ankara’nın göbeği Çankaya’da bile istihbarat yapma yetkilerinin olduğunu belirtmiştir.

İddianame ve Savcının İhracına İlişkin Haberler

İlk bölümde aktarıldığı şekliyle olayların ardından bir iki istisna haricinde genel olarak Şemdinli’nin aydınlatılması yönünde bir tutum takınan basın, iddianamenin açıklanmasının ardından ikiye bölünmüştür. Bazı basın yayın organları iddianameyi olumlu bularak ardından gelen savcının ihracını eleştirirken, bazıları ise iddianameyi “siyasi” bir metin olarak değerlendirmiş ve savcının ihracını açıktan olmasa da içten içe olumlama yolunu seçmiştir.

İddianameyi manşetlerine taşıyan *Milliyet* ve *Sabah* gazeteleri iddianamedeki Yaşar Büyükanıt’a yönelik iddialara yönelik “Org. Büyükanıt’a Şok Suçlama” (*Milliyet*), “Şok Suçlama” (*Sabah*)²⁵ manşetleri ile okurlarının

²¹ *Milliyet* gazetesi, 27.12.2005.

²² *Radikal* gazetesi, 20.02.2006.

²³ *Yeni Şafak* gazetesi, 22.02.2006.

²⁴ *Zaman* gazetesi, 23.02.2006.

²⁵ *Milliyet* ve *Sabah* gazeteleri, 5 Mart 2006.

karşısına çıkmıştır. Bu tarihten sonra Şemdinli davasında tartışma başka bir alana kaymıştır. İddianamenin aslı değil, iddianamede dolaylı olarak ismi zikredilen ve askerî savcılığa havale edilen bir konu Şemdinli davasındaki bütün iddiaları gölgede bırakmıştır. Öyle ki 6 Mart 2006 günü konuyu manşetine taşıyan *Hürriyet* "İhbar İddianamesi" manşetinin altında "Van Cumhuriyet Savcısı Ferhat Sarıkaya'nın, asıl bombalarını iddianame içine soktuğu ortaya çıktı" yazmıştır. Gazete, aynı haberde iddianame konusunda Vural Savaş'ın "Savcıya disiplin cezası gerekirdi" sözlerine ve Deniz Baykal'ın "Orduya darbe girişimi var" açıklamasına yer vermiştir.

İddianame ile ilgili yayınlarına devam eden *Hürriyet*'in Ankara temsilcisi olan Nur Batur imzasıyla çıkan haber yorumunda;

"Adressiz isimsiz ihbar mektupları, Hukuki boyutundan bir şey çıkmaz, Amaç, paşanın önünü kesip yıpratmak, Hedef TSK"²⁶

denirken, Oktay Ekşi başyazısında

"Büyükanıt'ı hedef alan suçlamaların, bir gerçeği ortaya çıkarmaktan çok, maraza çıkarmak amacıyla yapıldığı akla gelmez mi? Ve tabii, ortada acaba siyasi iktidarın bir tertibi mi var diye düşünmek gerekmez mi?"

diye yazmıştır. Gazetenin Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök ise aynı gün çıkan yazısında Şemdinli İddianamesi ile ilgili

"Bu tavır, hukuk devleti olduğunu iddia eden bir ülkenin savcısına yakışmıyor. İddianamede yer yer skandala varan bölümler var"

yorumunu yaparken 9 Mart tarihli yazısında ise

"İddianameye bakınca, bu tür ideolojik değerlendirmelerin hukuka ne kadar zarar verdiğini açıkça görüyorum. Türkiye, bir savcının yol açtığı bu tartışmanın bedelini ağır ödeyecektir"

değerlendirmesini yapmıştır.

Boş durmayan *Hürriyet* gazetesi Şemdinli iddianamesiyle ilgili 7-14 mart tarihleri arasında "HSYK savcıya soruşturma açılmasını istiyor", "HSYK'ya olaya el koyun daveti", "Yargıtay ve Danıştay başkanları: Bu iddianameyi tasvip etmek mümkün değil", "Savcılar

²⁶ *Hürriyet* gazetesi, 07.03.2006.

Yüksek Kurulu Sarıkaya hakkında soruşturma açılmasının yargıya müdahale olmayacağını görüşüne yer verdi." başlıkları atarken gazetenin yazarlarından Oktay Ekşi "Yargının bağımsızlığı için kurallar hemen değiştirilmelidir"²⁷, Emin Çölaşan "Ferhat Sarıkaya isimli Van Cumhuriyet Savcısı tarafından hazırlanan 100 sayfalık iddianame elimde. İddianamede bir gazetecinin gazeteden kesilmiş yazılarının bulunması, beyefendinin gözünde "suç kanıtı" idi!"²⁸, Bekir Coşkun "Eğer bu krize "Bir komutan, bir savcı, bir iddianame" gözüyle bakarsanız yanılırsınız. Bu bir rejim sorunudur. Çünkü bu sefer işin içinde 'Paşa' olması çok şey anlatıyor."²⁹ yorumlarını yapmışlardır.

O dönem Anavatan Partisi Genel Başkanı olan Erkan Mumcu partisinin grup toplantısında iddianame ile ilgili olarak: "Şemdinli iddianamesi siyasi ve ideolojik bir manifestodur." yorumunu yaparken, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal savcıyı yerden yere vurmuştur.

"Şemdinli savcısı askeri rahatsız etti." diyen *Akşam* gazetesi ise:

"Şemdinli iddianamesinde Orgeneral Yaşar Büyükanıt'a yönelik 'yargıyı etkileme' iddiası, komutanları rahatsız etti. Sanık astsubayların avukatları, iddianameye ilişkin bilgi vermeleri için, dün Jandarma Genel Komutanlığı'na çağrıldı. Görüşmede, Büyükanıt'ın adının iddianamede geçmesinin yanı sıra, iddianamedeki üslup ve bazı ifadelerin de gündeme geldiği öğrenildi. Komutanların, savcılıkla ilgili hukuki girişim başlatılabileceği belirtiliyor. Genelkurmay Başkanı Özkök'ün soruşturma izni verme ihtimali ise düşük olarak değerlendiriliyor."³⁰

haberi ile okurlarının karşısına çıkmıştır.

"Ve Karşı İddianame"³¹ diyen *Sabah* gazetesi Genelkurmay'ın Şemdinli iddianamesinde suçlanan Büyükanıt ve bölge komutanları için soruşturma izni vermediğini ve iddianameyi hazırlayan savcı hakkında suç duyurusunda bulunduğunu duyurduğu haberinde konuya

²⁷ *Hürriyet* gazetesi, 8 Mart 2006.

²⁸ *Hürriyet* gazetesi, 7 Mart 2006.

²⁹ *Hürriyet* gazetesi, 8 Mart 2006.

³⁰ *Akşam* gazetesi, 6 Mart 2006.

³¹ *Sabah* gazetesi, 21 Mart 2008.

ilişkin Genelkurmay'ın açıklamasına yer vermiştir. "Yargıya saygılıyız, soruşturma sonucunu bekliyoruz" sözlerinin dikkate alınmadığı belirtilerek başlayan Genelkurmay'ın açıklaması şöyledir:

"Adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs olduğu iddia edilen ve kamuoyu tarafından çok iyi bilinen ifadenin, hüküm kurmak amacıyla kasıtlı olarak sadece bir bölümünün dikkate alındığı görülmüştür. İfadenin tamamı dikkate alındığında hükmün öngördüğü kastın olmadığı açıkça anlaşılmaktadır.

İddianamede yer alan ve Cumhuriyet Savcısı tarafından çete kurma fiili olarak bahsedilen bir diğer suçlama ile ilgili olarak halihazırda askeri yargıda devam etmekte olan bir hazırlık soruşturması olmasına rağmen, aynı konuda ve aynı şahıs tarafından verilen yeni ifadelerle itibar edilerek, hiçbir maddi delil ve bulguya dayanmaksızın bir yüksek rütbeli komutan adının da aynı suçlamalara yeni bir olay gibi dahil edilmesi, hukukun etik kurallarının dışına çıkıldığını göstermiştir.

Dosyada yer alan ihbar mektubunda imzası dahi olmayan ve vermiş olduğu adresin sahte olduğunu mülki makamların resmi yazısı ile teyit ettirmiş olduğumuz bir şahsın hiçbir somut delile dayanmayan hayali iddiaları üzerine TSK'nın bazı mensupları hakkında görevi kötüye kullanma, rüşvet ve kaçakçılık gibi çok ağır suçlamalar yapılarak vahim bir hukuki hata işlenmiştir.

Jandarmanın mülki görevleri kapsamında olduğu yasalarda açık bir şekilde ifade edilmiş olmasına rağmen önleyici kolluk faaliyeti için istihbarat temini amacıyla yapılan bir görevlendirme işlemi, bölgede mülki görevi ve sorumluluğu olmayan ancak valinin kuvvet talebi sonrası kolluk kuvvetlerini harekât komutası/kontrolüne alan personel ile de böyle bir talep olmadığı halde irtibatlandırılmış ve bu personel gerçekte ilgisi olmayan suçlamalara maruz bırakılmıştır.

İddianameyi hazırlayan Savcı; kendisine ulaşan iddia, ihbar ve şikâyetlerden Genelkurmay'ın yetkisine girenleri, soruşturma yapmaksızın ve hiçbir hüküm sergileyici ifade kullanmadan, olduğu gibi, yetkili makam olan Genelkurmay'a göndermesi gerekirken, yasal yetkilerini aşarak kendisine göre suç tanımı yapmış ve bunu olmaması gereken bir şekilde iddianamesine yansıtmıştır.

İddianamede yer alan usul ve maddi hatalar ile noksanlar dikkate alındığında, bir Cumhuriyet savcısının bu derece hukuk bilgisinden

yoksun veya tecrübesiz olamayacağı, bu bariz hataları yapması için, belli bir görüşün temsilcilerinin kamuoyuna da yansımış etki ve telkinleri altında kalmış olabileceği değerlendirilmektedir.

Muhteva olarak bu iddianamenin söz konusu bölümlerinin maksadını aşan, hukuki olmaktan çok siyasi içerikli, bazı mensuplarını hedef alarak TSK'yı yıpratmaya ve terörle mücadeledeki azim ve iradesini zayıflatmaya yönelik olduğu kanaatine varılmıştır.

TSK'ya yapılan bu haksız ve maksatlı suçlamalar karşısında öncelikle anayasal sorumluluğu olanların tavır almaları, bu saldırıyı bütün yönleriyle ortaya çıkarmaları ve arkasındaki çarpık zihniyetin temsilcilerini makam, statü ve konumları ne olursa olsun kamuoyuna açıklamaları ve haklarında işlem yapmaları gerekmektedir. Bu çerçevede, iddianameyi hazırlamış olan Savcı hakkında gerekli girişim tarafımızdan yapılmıştır. TSK kendisine karşı düzenlenen bu girişimlerin tümüyle farkındadır ve yasal yollardan sonuna kadar da takipçisi olacaktır.

TSK milletinden aldığı güçle, vatanın birlik ve bütünlüğü için bütün mensuplarıyla, gerektiğinde canlarını da seve seve vererek kutsal görevini yapmaya devam edecektir. Bu mücadele azminin kırılmayacağını ve ne kadar uğraşılırsa uğraşılınsın bu kutsal kurumun içine nifak sokulamayacağını yüce ulusumuza teyiden ifade etmek isteriz."

Türkiye'de adeta deprem etkisi yapan iddianamenin ardından gelen ihraç haberini "Kötü çocuğa ihraç"³² başlığı ile duyuran *Yeni Şafak* gazetesi haberin detayında:

"Şemdinli iddianamesinde, Astsubay Ali Kaya hakkında "İyi çocuktur" diyen Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ı "yargı sürecini etkilemek'le suçladığı için hakkında soruşturma başlatılan Savcı Sarıkaya, HSYK tarafından meslekten ihraç edildi."

bilgisini verirken devamında 1'e karşılık 6 oyla alınan ihraç kararına sadece Adalet Bakanlığı Müsteşarı Fahri Kasırga'nın "meslekten ihraç" değil "kınama" cezası verilmesini talep ederek karşı çıktığını yazmıştır.

Eski Cumhurbaşkanı Kenan Evren hakkında iddianame hazırladığı için aynı akıbete uğrayan Sacit Kayasu gazeteye yaptığı değerlendirmede:

³² *Yeni Şafak* gazetesi, 21 Nisan 2006.

"HSYK tarafından verilen cezanın çok ağır olduğunu düşünüyorum. Savcının burada tek hatası vardır o da, Kara Kuvvetleri Komutanı Büyükanıt hakkındaki suçlamaları iddianameye koymamalıydı. Aslında bu bir gözdağıdır. Askere dokunmayın demek isteniyor."³³

derken Mazlumder Genel Başkanı Cevat Özkaya ise:

"Anayasa'da HSYK kararlarına karşı yargı yolunun kapalı olması göz önüne alındığında bu kararın hukuk devleti konusunda çaba sarf edecek yargı mensupları için bir gözdağı niteliği taşıyacağı kesindir."³⁴

değerlendirmesini yapmıştır.

İhraç kararını "Anıta Çarptı"³⁵ başlığı ile duyuran *Akşam* gazetesi konuya ilişkin hukukçuların değerlendirmesine yer vermiştir. Gazeteye değerlendirme yapan Prof. Dr. Zaffer Üskül:

"Bu kararı son derece düşündürücü ve ölçüsüz buluyorum. Bir savcının hazırladığı iddianame nedeniyle meslekten atılması, bundan sonra iddianame hazırlayacak olan savcılar daha çekingen davranmasına neden olacaktır. Sarıkaya hakkında başlatılan soruşturma ve verilen ölçsüz ceza, hukuk dışındaki etkilerin varlığını sürdürdüğünün göstergesidir. Üzülerek söylüyorum, Türkiye'de sistemin öngörmediği müdahaleler bugün de etkili. İddianameye tepkilerin ardından, HSYK üyelerinin Adalet Bakanı'na başvurarak Savcı hakkında soruşturma istemesi, cezanın ön işaretiydi."

derken Prof. Dr. Hikmet Sami Türk:

"Meslekten ihraç cezası, son derece istisnai bir cezadır. Savcı adına çok üzıldüm. Bu cezayı çok ağır buluyorum. Yer değiştirme veya kınama cezası verilebilirdi. Ceza henüz kesinleşmediği için halen bu imkân var. Bu karar, iddianame hazırlayacak diğer savcıların çok daha dikkatli davranmalarına yol açacaktır. Savcının ceza alması iddianameyi etkilemez. Mahkeme, iddianameyi şekil yönünden kabul etmiştir. İddianamenin sanıklarla ilgili bölümü mahkemece incelenir ve değerlendirilir."

yorumunu yapmıştır. Eski Yargıtay Başsavcısı Vural Savaş ise:

"Bu karardan sonra iddianame tartışmalı duruma gelmiştir. Savcının meslekten ihracına neden olacak nitelikteki bir iddianameyi kabul eden mahkeme heyetinin vakit kaybetmeden davadan çekilmesi gerekir. Bu heyet hakkında da soruşturma başlatılmalıdır."

şeklinde bir değerlendirmede bulunmuştur.

"Sus-Pus Oldular"³⁶ diyen *Milli Gazete* ise Şemdinli olaylarının ardından "Kesinlikle ikinci bir Susurluk yaşanmayacağını" avaz avaz ilan eden AKP iktidarının savcının meslekten ihraç edilmesiyle birlikte sessizliğe gömüldüğü yorumunu yaparak hükümeti eleştirmiştir.

Ankara Barosu adına bir açıklama yapan Baro Başkanı Ahsen Coşar ise yazılı açıklamalarında:

"Savcı Ferhat Sarıkaya tarafından, gerek Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü ile diğer yöneticileri hakkında, gerekse Şemdinli'deki olaylar sonrasında düzenlenen iddianamelelerin, yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığını çok açık biçimde çiğneyen, içeriği ve dayandığı kanıtlar itibarı ile suç ve suçluların belirlenmesine ve cezalandırılmasına değil de, siyasi bir amaca hizmet eden, bu bağlamda yargı/hukuku siyasallaştıran iddianameler olduğu çok açıktır. Türkiye'de düşünen, yazan ve konuşan önde gelen insanların aleyhlerinde düzenlenmiş olan, yargı bağımsızlığıyla tarafsızlığına aykırı, insanların lekelenmeme hakkına açıkça saldırı niteliği taşıyan ilk iddianamenin Sarıkaya iddianamesi değildir. Bu nitelikteki iddianameleri düzenleyen ve insanların mahkemeler önünde yıllarca acı çekmesine neden olan Savcılar hakkında, bugüne kadar hiçbir işlem yapmamış olan Yüksek Hâkimler ve Savcılar Kurulunun, asker talebi üzerine Savcı Ferhat Sarıkaya'yı meslekten ihraç etmiş olması, yargı bağımsızlığıyla hukukun üstünlüğü adına son derece endişe verici bir talihsizlik olmasının yanı sıra, Şemdinli'deki olayların üstünün kapatılmak istendiğinin de çok somut bir göstergesidir."³⁷

diyerek HSYK'yı eleştirmiştir. Sarıkaya'nın asker telkiniyle ihraç edildiği şeklindeki iddiaları "gülünç" olarak nitelendiren Yargıtay Başsavcısı Nuri Ok ise:

³³ *Yeni Şafak* gazetesi, 21 Nisan 2006.

³⁴ *Yeni Şafak* gazetesi, 21 Nisan 2006.

³⁵ *Akşam* gazetesi, 21 Nisan 2006.

³⁶ *Milli Gazete* gazetesi, 23 Nisan 2006.

³⁷ *Milliyet* gazetesi, 25 Nisan 2008.

“Tarafsızlığını yitirenin aramızda yeri yok”³⁸ diyerek ihraç kararını savunmuştur.

İddianamenin ardından bazılarının “hukuk” adına iddianameye sahip çıktığı, bazılarının ise “asker” adına taraf değiştirdiği dönemin ardından yargılama süreci boyunca Şemdinli ile ilgili basında çok az haber yer almıştır. Bu durumdan yakınan Umur Talu “Haberin Var mı?”³⁹ başlıklı Şemdinli Davası’nın üçüncü duruşmasının yapıldığını belirttiği yazısında:

“Ama önceki gün bu dava varken, dün, Türkiye’nin en büyük medyasında duruşmayla ilgili hemen hemen tek satır dahi yoktu; yahut hakikaten tek satır vardı. Bir de sağda solda istisnalar. Şekerim, bu davanın davası değil miydi, günlerce bu ülkenin tüm kurumlarını birbirine sokan? Gülüm, bu dava üstüne bin bir yorum, haber, spekülasyon, baskı, tehdit, komplo kuşkusu, cepheleşme yaşanmadı mı? Tatlım, sonuna kadar dendi, sonra vazgeçildi, kafa karıştı, memleket kaynadı, değil mi? Yok. Sanki ne Şemdinli vardı ülkede, ne vaka, ne dava!”

diyerek basının bu ilgisizliğinden yakınmıştır.

Karar Sonrası Çıkan Haberler

Yargılama süreci boyunca Şemdinli ile ilgili derin bir sessizliğin yaşandığı basında mahkemenin kararını vermesinden sonra ertesi gün tüm gazeteler Şemdinli kararına geniş yer ayırmışlardır.

“Şemdinli’de karar: İki askere 39’ar yıl”⁴⁰ manşeti ile çıkan *Radikal* gazetesi haberinin devamında davanın Susurluk gibi gündemi sarstığını duyurmuştur. *Zaman* gazetesi haberi “Şemdinli’de karar: astsubaylara 39 yıl hapis”⁴¹ başlığı ile duyururken, *Yeni Şafak* gazetesi, “Şemdinli’ye Ağır Ceza”⁴² manşetini atmıştır. Bazı gazeteler ise kararı ağır bularak kararın içeriğinden öte verilmiş hızına dikkat çekerek tartışmayı başka bir boyuta sürüklemeye gayreti içerisine girmişlerdir. Haberi

³⁸ NTV, 23 Nisan 2006.

³⁹ *Sabah* gazetesi, 15 Haziran 2006.

⁴⁰ *Radikal* gazetesi, 20.06.2006.

⁴¹ *Zaman* gazetesi, 20.06.2006.

⁴² *Yeni Şafak* gazetesi, 20.06.2006.

“Şemdinli kararı tartışmalı”⁴³ başlığıyla veren *Cumhuriyet* gazetesi ardından kararı Yargıtay’ın bozabileceğini iddia etmiştir. Gazetenin yazarı Oral Çalışlar ise kararı olumlu bularak, mahkemenin, sanıkların çete olduğuna hükmettiğine işaret etmiştir. *Hürriyet* gazetesi, mahkeme kararına eleştirel yaklaşırken, Genel Yayın Yönetmeni Ertuğrul Özkök:

“Umarım bu kadar kısa sürede verilen kararlar adalet gerçekten tecelli etmiştir. Yoksa 20 yıldır o bölgede kahramanca savaşan askerlerimize telafisi hiç mümkün olmayan bir iftira atılmış olacaktır.”

dediği yazısında kararın hızlı verilmiş olmasını eleştirmiştir.

A. Turan Alkan medyanın ikiye bölünmüş bu halini kaleme aldığı “Ne Bu Sür’at Bu Cella?”⁴⁴ başlıklı yazısında:

“İlk gün itibarıyla kamuoyuna akseden yorumlar iki merkezde toplanıyor: ilki, ‘yaşasın adalet, demek ki çeteler de yargılanıp ceza alabiliyor; demek ki askerler de çete suçundan adalete hesap verebiliyor’ yollu bir belirgin sevinç nidâsı. İkincisi ise mahkemenin kararını eleştiren nitelikte, ‘PKK’lı teröristlere bile bu kadar ağır ceza verilmiyor; vatan savunması için canını dişine takan bu askerler, karmaşık bir oyunun kurbanı seçildiler’ makamında yoğunlaşmakta.”

diyerek medyanın tutumunu eleştirmiştir. Kararın ardından Bianet’e bir açıklama yapan müdahil avukatlarından Diyarbakır Barosu Başkanı Sezgin Tanrıkulu da “Şemdinli çetesi üç kişiden oluşmuyor.”⁴⁵ diyerek kararı temyiz edeceklerini açıklamıştır.

Zaman gazetesinin haberine göre⁴⁶, CNN Türk’e konuşan AB-Türkiye karma parlamento Komisyonu’nun Eşbaşkanı Joost Lagendijk,

“Umarım bu üç kişinin arkasındaki kişi ya da kurumların da sorgulanması, hatta yargılanması mümkün olur.”

dedikten sonra:

⁴³ *Cumhuriyet* gazetesi, 20.06.2006.

⁴⁴ *Zaman* gazetesi, 21.06.2006.

⁴⁵ *Bianet*, 20.06.2006.

⁴⁶ *Zaman* gazetesi, 21.06.2006.

"Bu karar, Türkiye'de hukuk devletinin sadece sivilere değil, güvenlik güçlerine karşı da sağlıklı işlediğinin açık bir kanıtıdır."

diye konuşmuştur. Gazetenin aynı tarihli bir başka haberinde ise, davanın müdahillerinden seferi Yılmaz'ın PKK üyesi olmaktan tutuklandığı haberi yer almıştır.

Oral Çalışlar *Cumhuriyet* gazetesindeki köşesinde "Şemdinli'nin anlamı..."⁴⁷ başlıklı Şemdinli'nin devletin içindeki çeteleşmeyi tasfiye etmek açısından bir dönüm noktası olduğunu belirttiği yazısında:

"Şemdinli olaylarının ardından meclis araştırma komisyonu kuruldu. Tartışmalar aylarca sürdü. Savcı Ferhat Sarıkaya'nın kara kuvvetleri komutanı orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın adını iddianamede geçirmesi, hükümetle ordu arasında ciddi bir gerginlik yarattı. Sonunda Ferhat Sarıkaya, iddianamesi yüzünden görevden alınan savcı olarak tarihe geçti. Şemdinli'deki olaylar nedeniyle Meclis Araştırma Komisyonu'na ifade veren ve 'hırsız evin içinde' diyen emniyet genel müdürlüğü istihbarat daire başkanı Sabri Uzun da İçişleri Bakanlığı tarafından görevinden alındı. Daha sonraki siyasi gelişmeler içinde hep 'Şemdinli vakası' bir milat olarak kabul edildi. 'Şemdinli'den önce' ve 'Şemdinli'den sonra' olmak üzere iki dönemden söz edilir hale geldi. Hükümet, Şemdinli sonrası tutumu nedeniyle kendisini destekleyen çevrelerde bile güvensizliğe neden oldu. Şemdinli olayının yargı süreci bir yere geldi. Yargı önemli saptamalarda bulundu. Sanıkların "'çete' olduğuna hükmetti. Şimdi idarenin bu kararı iyi değerlendirmesi ve ülkemizin demokratikleşmesi için dersler çıkarması ve üzerine düşeni yapması gerekiyor."

demiştir.

"Yargı: Sarıkaya Büyükanıt'a galebe çaldı..."⁴⁸ diyen Ali Bayramoğlu *Yeni Şafak* gazetesindeki köşesinde:

"...bu dava savcı Ferhat Sarıkaya'nın hazırladığı iddianamesi üzerinden görüldü. Yüksek hakim ve savcılar kurulu, asker, hükümetin, Cumhurbaşkanı'nın, bakan'ın etkisiyle Sarıkaya'yı hazırladığı iddianamede tarafsız davranmadığı gerekçesiyle görevden ihraç ederken, bağımsız yargı aynı iddianameyi tarafsız

ve hukuki buldu, kabul etti ve hükmünü buna göre verdi..."

dediği yazısında savcının ihracının yanlışığın vurgu yapmıştır.

Gazetenin bir başka yazarı Fehmi Kuru ise "Sınıfta Kaldık"⁴⁹ başlıklı yazısında Şemdinli davası boyunca medyanın tutumunu eleştirmiştir. Yazısında:

"...o süreçte, HSYK gibi bazı devlet organları yanlış kararlar verse, bazı devlet birimleri gereksiz alınganlık gösterip bunu dışa vursa ve meclis'in araştırmayla görevli komisyonu yan çizse bile, olup bitenlerden fazla etkilenmeyen bir kuvvet hep var oldu: yargı... Van 3. Ağır ceza mahkemesinin kararı, ne kadar ve hangi yönüyle tartışılırsa tartışılın, hep özlemi çekilen yansız ve bağımsız yargı beklentisine de cevap teşkil ediyor. Bu süreçte sınıfta çakan bir 'sözde kuvvet' de var: medya... Zaman zaman '1. Kuvvet' olduğu iddialarına sahip medya, gerçek anlamda devletten bağımsız bir '4. Kuvvet' gibi davranmadı bu süreç içerisinde. Elbette istisnalar da var, ancak belli başlı yayın organları, ileri gelen yazarları ve yorumcularıyla medya, Şemdinli sürecine alışılmadık bir aldırılmazlıkla yaklaştı. Bazı yayın organları, bir asker kişinin 'kendisini tanımam, iyi çocuktur' referansını, olaya uzak durmak için yeterli saydı."

diyerek bu dava boyunca medyanın tutumunu özetlemiştir.

Milliyet gazetesine açıklama yapan Yargıtay eski başsavcısı Sabih Kanadoğlu:

"Veysel Ateş'in savunmasını yapması için davası ertelenirken, diğer sanıklar hüküm giyiyor. Yani bunun anlamı yok. Rahatlıkla söylebilir ki, bir an önce karara bağlanması için bir gayret sarf edildiği açık."

diyerek mahkemenin kararını eleştirmiştir.

Kararın çıktığı tarihlerde gündemde olan yurtseverlik tartışmalarından esinlenen Ergun Babahan "Nedir yurtseverlik?"⁵⁰ diye sorduğu *Sabah* gazetesindeki köşesinde:

"Memleket için kurşun atmak mı, yurtçinde ve dışında yasadışı eylemler yapıp kan dökmek mi, kitapçıya bomba atmak mı, bomba atanları suçlayan savcıyı meslekten atmak mı? Şemdinli'de memleket aşkına sağa sola

⁴⁷ *Cumhuriyet* gazetesi, 21.06.2006.

⁴⁸ *Yeni Şafak* gazetesi, 21.06.2006.

⁴⁹ *Yeni Şafak* gazetesi, 21.06.2006.

⁵⁰ *Sabah* gazetesi, 21.06.2006.

bomba atan iyi çocuklar mı yurtsever, yoksa onları mahkûm eden hâkimler mi? Meslekten atılacak kadar kötü iddianame hazırlayan bir savcının suçlamalarına dayanarak iki kişiyi 40 yıla yakın hapse niye mahkûm ettik? İnsanın zihnini yoran, akla ziyan sorular bunlar biliyorum.”

diye yaşanan karmaşayı dile getirdikten sonra:

“Bombacılar sahip çıkan, sayfalarında kaynağı belirsiz telsiz konuşmalarını sayfa sayfa deşifre edip olayı terör örgütüne yıkmak isteyen gazetelerin yöneticileri, savcuyu infaz eden köşe yazarları, iddianameyi ‘darbe girişimi’ olarak niteleyen siyasetçiler ne diyecek bu karara karşı?”

sorusunu sorarak karardan duyduğu memnuniyeti dile getirmiştir.

Tüm gazeteler karara odaklanmışken o güne kadar atlanan bir konuyu, Alay Komutanı Erhan Kubat’ı gündemine alan *Radikal* gazetesinin “Şemdinli’nin tek dokunulmazı alay komutanı”⁵¹ başlıklı haberi aynen şöyle:

“Şemdinli’deki bombalı saldırıyla ilgili iki astsubay 39 yıl 10 ay 27’şer gün ağır hapis cezası aldı, ihmalî görülen yöneticilerin yeri değiştirildi, ancak Hakkâri Jandarma Komutanı Albay Erhan Kubat’la ilgili bir işlem yapılmadı.

Kubat’ın adı ilk kez astsubaylar Ali Kaya ve Özcan İlideniz ile itirafçı Veysel Ateş’in üzerinden ve araçlarından çıkan ‘görevlendirme yazısında’ görülmüştü. Daha sonra görevinden ihraç edilen Van Savcısı Ferhat Sarıkaya, Kubat’ı görevi kötüye kullanmakla suçlamış ve dosyasını askeri savcılığa göndermişti. Savcılık ise soruşturmaya gerek olmadığına karar vermişti. Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi’nde dava sürerken, Kubat’ın 9 Kasım’daki bombalama olayından 13 gün sonra, Kaya ve İlideniz’e ‘takdirname’ verdiği ortaya çıkmıştı.”

Doğan grubu medyasının karara bakışını köşesinden eleştiren Kürşat Bumin “‘Jet karar’a jet yorum!’”⁵² başlıklı yazısında:

“Şemdinli davası’nda çıkan kararın bazı büyük gazetelerce (unutmayalım lütfen: ‘büyük gazete’ derken terazide ‘ağır çeken’ gazeteleri kastediyorum her zaman) ‘görülüş’ tarzı dikkatimi çekmişti. *Akşam* gelişmeyi şöyle aktarıyordu: ‘Şemdinli’de jet karar: 39 yıl’.

Milliyet şöyle: ‘Şemdinli davasında jet karar: 39’ar yıl’. Ve *Hürriyet*: ‘Şemdinli’de jet karar 2 astsubaya 39’ar yıl.’

Ne dersiniz, bu benzerlik ilginç değil mi? Üç büyük gazete —her işi bırakmış— bütün dikkatlerini kararın ‘jet’liği üzerine teksif etmişti...

Bu arada kimsenin hakkını yememek için şu bilgiyi de aktarmalıyım: *Hürriyet* gazetesi ‘jet karar’ı ‘yetim’ muamelesi yapıp baş sayfasının kervan geçmez bir köşesine atarken, *Milliyet* ve *Akşam* ‘karar’a hak ettiği yerleri ayırmıştı.) Kararın başına iliştilmiş ‘jet’ sözcüğünü görür görmez şöyle düşünmüştüm: Pek çok açıdan bu fevkalade önemli kararın ‘jet’liğine takmak hiç mi hiç iyiye âlâmet değil!”

diyerek bir anlamda medyanın tutumunu özetlemiştir.

“Kararın jetliği”ne takıp her ne hikmetse başkaca bir bakış açısı geliştiremeyen Ertuğrul Özkök’ün Kürşat Bumin tarafından aynı yazının devamında aktarılan köşe yazısı ise şöyle:

“PKK’ya yakınlığı ile tanınan bir gazete, hâkimlerden birinin izne çıkacağını önceden yazmıştı. Nitekim öyle olmuş ve onun yerine gelen daha da ağır bir ceza istemişti.’ / ‘Acaba Yüksek Askeri Şûra’dan önce ‘Verilmek istenen bir mesaj mı vardı?’ Eğer öyleyse, bu karara başka ‘arzular’ karışmış demektir.’ / ‘Gelelim başka bir karşılaştırmaya. Türkiye’de bu kadar hızla yargılanan başka biri var mı? Var... Abdullah Öcalan. PKK elebaşısının, yargılanması 29 gün sürmüş. Astsubayların ise 1,5 ay.’ / ‘Türkiye bu kararla bazı iç ve dış ‘demokratların’ gözünde olumlu puan almış olabilir. Bir vatandaş olarak benim gözümde durum böyle değil.’ / ‘Umarım bu kadar kısa sürede verilen kararla ‘adalet gerçekten tecelli etmiştir’... Yoksa, 20 yıldır o bölgede kahramanca savaştan askerlerimize, telafisi hiç mümkün olmayan bir iftira atılmış olacaktır.”

Hürriyet’in bu tutumuna kendi içinden bir yazar, Cüneyt Ülsever:

“Kararı beğenmeyenler mahkemenin ‘hızlı karar’ verdiği kanaatindedir. Yargının verdiği kararların çok geç verildiği, bunun için de değerini yitirdiği iddialarının genel kabul gördüğü bir ülkede bu kez ‘hızlı karar’ eleştiriliyor.”⁵³

⁵¹ *Radikal* gazetesi, 22.06.2006.

⁵² *Yeni Şafak* gazetesi, 22.06.2006.

⁵³ *Hürriyet* gazetesi, 22.06.2006.

diyerek bir anlamda isyan etmiştir.

Tüm basın olumlu yada olumsuz kararı konuşurken *Cumhuriyet* gazetesinin manşetinden Genelkurmay Adli Müşavirliği'nin, Şemdinli davasıyla ilgili kararı "Yüksek Askerî Şûra öncesi askeri yıpratmaya yönelik bir karar olarak değerlendirdiği"⁵⁴ haberine yer verilmiştir. Haberin devamı ise şöyle:

"Adli Müşavirlik, kararın Yüksek Askerî Şûra toplantısı öncesi askeri yıpratmaya yönelik olduğunu belirtti. Müşavirliğe göre, davanın iddianamesini hazırlayan, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından meslekten ihraç edilen Savcı Ferhat Sarıkaya'nın rövanşını almak da hedefleniyor."

Ancak haberin ardından Genelkurmay yaptığı açıklamada:

"Halen yargı süreci devam eden bir konuda yapıldığı ileri sürülen değerlendirme ile ilgili haber gerçeği yansıtmamaktadır."

diyerek *Cumhuriyet*'i yalanlamıştır.

Cumhuriyet karardan duyduğu memnuniyetsizliği uydurma manşetlerle dile getirirken köşe yazarlarından Hikmet Bila "Bazı Hukukçular Farklı Düşünüyor"⁵⁵ başlıklı yazısında farklı düşünen kendi deyimi ile "deneyimli hukukçu" Sabih Kanadoğlu'nun fikirlerine başvurduğu yazısında:

"Van 3'üncü Ağır Ceza Mahkemesi'nin Şemdinli davasında iki astsubayı 'jet karar'la 39 yıl 5'er ay hapse mahkûm etmesi, tartışmayı da beraberinde getirdi. Etnik siyasetçiler zevkten dört köşe, bir kısım Avrupalıların ağız kulaklarında.

Ve bir soru: Yargıtay bu kararı bozarsa, Van mahkemesinin kararını alkışlayanlar (yerli ya da yabancı), Yargıtay kararını da alkışlayacaklar mı?"

sorusuyla kararın bozulacağını o günlerden görme basiretini göstermiştir.

Yargıtay Kararı Sonrası Haberler

Yargıtay'ın bozma kararını flaş gelişme olarak duyuran NTV kararın "eksik soruşturma"⁵⁶

gerekçesi ile bozulduğunu ön plana çıkarmıştır. NTV'ye açıklama yapan ve açıklamasında yargılama sürecinin kendileri açısından sonuçlanmadığını, umutlu olduklarını, yargılamanın ilk anından itibaren bağımsız yargıya sürekli müdahale edildiğini savunan Şemdinli davasının müdahil avukatlarından Cüneyt Caniş:

"Bizler sonucun az çok nereye gideceğini tahmin edebiliyorduk. Gerekçeli karar elimize ulaştığında daha ayrıntılı beyanda bulunacağız"

açıklamasını yapmıştır.

Sanık avukatı Vedat Gülşen ise; Yargıtay 9. Ceza Dairesinin bozma kararının adaletini yerini bulması yönünden çok önemli olduğunu belirterek:

"Terörle mücadelede çalışan diğer arkadaşlar için moral olacaktır."

dedikten sonra konuşmasının devamında:

"Bunda zannediyorum ki adli yargı ile askeri mahkemeler arasındaki uyumsuzluk mahkemesinin kararı uygulanmaya başlanacak ve askeri mahkemeler bu konuda yetkili olacaktır. Bu yönüyle de bu karar ile bir ilk yaşanmış oluyor."

diyerek Yargıtay 9. Daire'nin kararında belirtilen "yerleşik Uyuşmazlık Mahkemesi kararları" gerekçesinin aksine bunun bir ilk olduğuna vurgu yapmıştır.

"Yargıtay Şemdinli Kararını Hayali Buldu"⁵⁷ diyen *Milliyet* gazetesini haberin devamında kararda geçen "hayal gücünden öte varsayımlara dayalı, hukuki değerden yoksun" ibarelerine vurgu yapmıştır. *Zaman* gazetesini ise Yargıtay kararı ile ilgili haberinde sanık avukatı Vedat Gülşen'in "moral olacak" cümlelerini ön plana çıkarmıştır.

Ahmet Altan "Güle Güle Şemdinli"⁵⁸ başlıklı "Üniforma var ise 'terör' yoktur." dediği yazısında:

"Ben, gördüğümüz o görüntülerin bizlere unutturulacağını çok öncelerden söylemiştim. Marmara depreminde ölen binlerce insanın suçlusu bulundu mu ki Şemdinli yol alabilsin. Gördüklerimizin unutulduğundan habercilerin

⁵⁴ *Cumhuriyet* gazetesini, 22.06.2006.

⁵⁵ *Cumhuriyet* gazetesini, 23.06.2006.

⁵⁶ *NTV*, 17.05.2007.

⁵⁷ *Milliyet* gazetesini, 17.05.2007.

⁵⁸ *Star* gazetesini, 17.05.2007.

de kuşkusu var ki haber sitelerinde olayın ne olduğunu yeniden hatırlatmışlar.”

diyerek karara tepkisini dile getirmiştir. tarihlerde haber siteleri olayı belki unutmamıştı ancak gazeteler Şemdinli'yi çoktan unutmuşlardı bile.

Bu durumdan rahatsız olan Ahmet Altan “Şemdinli'yi unutmak ve unutturmak...”⁵⁹ başlıklı yazısında:

“Önceki gün... Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi, dosyasını Askeri Mahkeme'ye gönderdi. Daha vahimi... Haberi *Star* ve *Yeni Şafak* dışında hiçbir gazetenin birinci sayfasında görmedim... Zaten gazetelerin çoğunluğunda da bu haber yoktu. Şemdinli usuldan usuldan gitmekte.”

diyerek basının tavrını özetlemiştir.

Sanıkların askeri mahkeme tarafından tahliyesinin ardından Mümtazer Türköne yazısında:

“Mevzubahis olan ‘bizim çocuklar’ ise gerisi teferruat. Başta vatan, sonra devlet, sonra millet; hepsi birer teferruat. ‘Bizim çocuklar’ olmadan vatan korunamayacağına göre, önce göz bebeğimiz olan ‘bizim çocuklar’ korunacak. Çaresiz ‘bizim çocukları’ korumanın, vatanı korumaktan, devleti yaşatmaktan, milleti bir arada tutmaktan daha önemli olduğunu anlatacağız. Bizim adımıza, bizim hakkımızı hukukumuzu korumak adına iddiada bulunan bir savcının onurunu, ‘bizim çocuklar’ için feda edeceğiz. ‘Bizim çocuklar’ı koruma görevinin hukukun üstünde olduğunu fark edemediği için onlara ceza veren ve bu büyük hataları yüzünden tenzil-i rütbe ile sağa sola sürülen yargıçları da bir hukuk kazasının kurbanları olarak hatırlayacağız.”⁶⁰

diyerek itirazını dile getirmiştir.

Mehmet Altan'ın “Sivilin ‘kırk yıl’ verdiğini askerin bıraktığı bir hukuk devleti biliyor musunuz?” diye sorduğu ve ardından “Bu, hukuku kanırtan bir uygulamadır”⁶¹ cümlesi karara en sert tepki olarak göze çarpmıştır.

Doç. Dr. Mustafa Şentop da *Zaman* gazetesindeki “Yargı Bağımsızlığı ve Şemdinli Da-

vası”⁶² başlıklı yazısındaki değerlendirmesindedir:

“Hukuk tarihimizin fevkalade dikkate değer bu olayı yeterli derecede tartışılmamıştır. Bu olay, başlı başına, Türkiye’de yargı bağımsızlığı konusunu açıklığa kavuşturacak niteliktedir. Ülkemizde yargı bağımsızlığı, her zaman, sadece yargının siyasi iktidardan bağımsızlığı olarak ele alınmaktadır. Hatta bu tezlere barksanız, adalet bakanı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyesi olmasa ülkemizde yargı tam bağımsız olacaktır. Yargının siyasi iktidardan bağımsız olmasının gerekliliğine inanan bir kişi olarak, ülkemizde yargı üzerinde etkili olan güçler arasında siyasi iktidarın ilk sıralarda yer almadığı kanaatini taşıyamıyorum.”

diyerek o günlerde yargı bağımsızlığı vurgusu yapan yüksek yargı mensuplarını eleştirmiştir.

Bugün gazetesindeki köşesinde aynı tarihlerde DTP Genel Başkanı Nurettin Demirtaş hakkında verilen tutuklama kararı ile sanıkların tahliyesini değerlendiren Gülay Göktürk:

“Demirtaş’ın suçu tutuklu yargılanmayı gerektiren bir suçsa, Şemdinli Davası’nın sanıklarının haydi haydi tutuklu yargılanması gerekmez miydi? Üç yıl hapis cezasıyla yargılanan bir kişinin mi kaçma ihtimali daha fazladır; 39 yıl hapis cezası yemiş bir kişinin kaçma ihtimali mi? Şemdinli Davası’nı başından bu güne kadar dikkatle izleyen bölge insanının ne düşünmesini bekliyorsunuz? Suçüstünde yakalanan ‘iyi çocuklar’ı kurtarmak için gösterilen bütün o çabaları gördükçe; boyunlarında 39 yıllık mahkûmiyet hükmüyle ellerini kollalarını sallaya sallaya dışarı çıkmalarını seyrederken ne hissetmesini bekliyorsunuz Kürtlerin? Nasıl olup da kendilerini bir hukuk devletinin çatısı altında hissedecekler? Nasıl olacak da ‘eşit vatandaş’ olduklarını düşünecekler? Nasıl olacak da devlete güvenecekler? Zaman zaman bazıları çıkıp ‘Kürt sorunu da neymiş; Türkiye’de böyle bir sorun mu var?’ diyor.”⁶³

dediği yazısında askeri yargının kişilere göre değişkenlik gösteren tutumunu eleştirmiştir.

Radikal gazetesindeki köşesinde “Tebrikler Paşam!”⁶⁴ başlıklı sert bir yazı kaleme alan Perihan Maden’in yazısı ise şöyle:

⁵⁹ *Star* gazetesi, 16.09.2007.

⁶⁰ *Zaman* gazetesi.

⁶¹ *Star* gazetesi 17.12.2007.

⁶² *Zaman* gazetesi, 17.12.2007.

⁶³ *Bugün* gazetesi, 19.12.2007.

⁶⁴ *Radikal* gazetesi, 18.12.2007.

“...benim 2’de 1’de karşıma çıkan bir kanun maddesi olan ‘Yargıyı etkilemeye teşebbüs’ten en yargılanası biçimde Şemdinli sanıklarından Ali Kaya’ya kefil olmuştu. ‘Tanırım, iyi çocuktur’ demişti Büyükanıt. Yargıyı etkileyebilecek bir cisim, bir mevki var ise, olabilecek ise; O Yaşar Büyükanıt’tır herhalde. (Ben olsa olsa ‘tersinden’ etkilemeye ‘teşebbüsle’ kalırım Adalet İnsanlarımızı.) Umudun Kitapevi’ne bomba attıktan sonra, yöre halkı tarafından kısıvrak, sıcak sıcak, suçüstü yakalanan sanıklara Normal Mahkeme 39 yıl 5 ay 10’ar gün mahkûmiyet vermişti. Ama Yargıtay bu ANORMAL DAVANIN Askeri Mahkeme’de görülmesine karar verdi. Hani Savcı Ferhat Sarıkaya’nın görev hayatını sonsuza dek bitiren ANORMAL DAVANIN. Askeri Mahkeme (Anormal Mahkeme?) serbest bıraktı 3 sanığı da. Şimdi. Genelkurmay Başkanımız’ın kefaletiyle taçlandırılan sanıklar önce Askeri Mahkeme’ye ‘devrediliyorlar’, sonra da serbest bırakılıyorlar. İşte ben BUNA ADALET DERİM! Ben buna Yargıyı Etkilememek derim! Adalet Mülkün (ve Askeriyenin) Temelidir, derim. Şemdinli’de yaşananlar üstüne İHD ve Mazlumder’le oraya gitmiş, Umudun Kitapevi’nin halen kanlı, tozlu, bomba kalıntılı halini görmüştüm. Kana bulanmış, kan içinde kalmış, kandan şişmiş bir kitabı (bir diyet kitabı) alıp yanımda getirmiş, hayatımdaki insan kanıyla şişmiş kitabın varlığına katlanamayacağıma karar verip Adnan Yıldız’a vermiştim. Yani ‘taraf’ olmak söz konusuysa, hayatta her daim kaçınılmaz olarak taraf olmak diye bir şey varsa, ben bombalamanın akabinde Şemdinli’ye gidip kitapevinin halini görüp, ölen gencecik adamın eşinin, oğlunun gözlemini görüp, ordaki Kürtlerle konuşup, olanı biteni birinci ağızlardan dinlediğim için taraftım. Tarafım. Yaşar Büyükanıt da taraf, anlaşılır. Zira kalkıp bombalamayı, silahlamayı yapan astsubaylara kefil olma zahmetine katlandı. Sonra işte dava NORMAL MAHKEMEDEN (Yargıtay kararıyla) Askeri Mahkeme’ye alındı ve birinin 39 yıl 5 ay 10 gün verdiğine, diğer mahkeme serbest! bırakma verdi. Arada bir savcının da hayatı kaydı. Kaydırıldı. Şemdinli bir milattı. Şemdinli’de bomba atıp silahla tarayıp normal sivil vatandaşlarımızın ölümüne neden olmuş ‘görevlilerimizi’ aklayarak, bu milatı nasıl ‘değerlendirdiğimizi’ apaçık kanıtladık. Vatana millete hayırlı uğurlu olsun. Abdullah Gül’ün dediği üzere: ‘Tebrikler Paşam!’”

SONUÇ

Şemdinli davası Türk hukuk tarihinde her yönü ile iz bırakan bir davadır. Halen devam

eden yargılama sürecinde bugüne kadar yaşanan olayların her biri ders alınması gereken ibretlik vakalardır. Cumhuriyet tarihinde birden fazla örneğine rastladığımız benzer davalar olmasına rağmen AB yolunda ilerleyen ve “reform niteliğinde yasalar” yapan ülkemizde Şemdinli’nin milat olacağını ümit edenler maalesef büyük bir hayal kırıklığına uğramışlardır. Bu davanın sonunda sanıkların cezalandırılmaları ya da gerçekten suçsuzluklarının ispatı ile beraat etmeleri bu yöndeki düşünceleri değiştirmeyecektir. Örneğin, sanıkların cezalandırılmaları, askerinin adının telaffuz edilmesinin bir savcının meslekten ihracı için yeterli bir sebep teşkil ettiği düşüncesini değiştirmeyecektir. Ya da bu ülkede yargının bağımsız olmadığı, adalet bakanının HSYK’dan çıkarılması ile bu bağımsızlığın sağlanamayacağına ispat edilmiş olduğu sonucunu da değiştirmeyecektir.

Bu dava, geçmişten ders almadığımızı ya da ders almaya niyetimizin olmadığını bizlere göstermiştir. Dava sürecinde Susurluk’un ardından beylik laflar ederek günah çıkaranların o tarihten bu yana değişmedikleri ortaya çıkmıştır. Ülkenin “güvenilir kurum”larının bu güvenilirlikleri hangi yollarla temin ettikleri dava sürecinde ispatlanmıştır. “Hukuka saygı” sözcükleri sarf edenlerin saygılarının ancak o hukuk kendilerine dokunmadığı müddetçe mümkün olabileceği görülmüştür.

Bu dava, Yeni CMK’da iddianamenin iadesi kurumu benimsenmiş iken hazırlayıcısının ihracına sebebiyet veren bir iddianame ile yargılama yapılıp sanıkların cezalandırabileceğini bizlere göstermiştir. Bu dava ayrıca, bir mahkemenin kanunlarla kendisine tanıdığı “direnme hakkı”nı kullandığı takdirde tüm üyelerinin tayin adı altında sürgün edilebileceği, yerlerine gelenler mecburen “uyuma kararı” vermek durumunda oldukları gerçeğini de göstermiştir.

Bugüne kadar bu neviden davalarda sağlam bir siyasi iradenin olmayışı hep eleştiri konusu olagelmıştır. Şemdinli’de başlangıçta var olan siyasi irade cumhuriyet savcısına sahip çıkamayarak acizliğini ortaya koymuştur. Nereye kadar giderse gitsin diyen siyasiler kendi bekası adına hukukun elden gidişini seyretmek durumunda kalmışlardır. Bu davadan sonra artık Cumhuriyet Savcıları, bir dev-

let memuru olarak rahattır ve devletin askeri refleksine uyararak, askeri şahıslar aleyhine iddianame hazırlamayacaktır.⁶⁵

Bu davanın kaybedenleri ise hukuk bilincine sahip olmayan/olamayan hukukçuları olmuştur. Bu nedenle ülkenin en yüksek yargısı hukuk tarihinde bir ilke imza atarak bu eylemi “askerin terörle mücadele yöntemi” olarak görmüş ve askeri mahkemenin yetkili olduğuna karar verebilmiştir. “Yargı erkini korumak” adı altında kendi fikir ve düşüncelerini koruma gayretinde olan bazı hukukçular Şemdinli savcısının ihracına açıktan alkış tutma yoluna gitmişler, yaşanan hukuksuzlukları militarizm refleksleri ile görmezden gelmişlerdir. Bir gün herkesten esirgedikleri hukuk kendilerine lazım olduğunda: “Adalet mutlaka galip gelir.”⁶⁶ diyerek o “hukuk”u hatırlamışlardır. Hukuk üretemeyen ve hukuku yaygınlaştıramayan, hak arama bilincini insanlara veremeyen hukukçular⁶⁷ bu davanın kaybedenleri olmuşlardır.

Şemdinli davası mevcut hukuk sisteminin çarpıklıklarını görüp tartışabilmemiz için bizlere çok önemli fırsatlar sunmuş olmasına rağmen maalesef bu tartışma yapılamamıştır. Sistemin kendini korumak adına kurduğu olağanüstü mahkemelerin devamı olan DGM’lerin —yeni kanunla “özel görevli mahkemeler”in— hukuk sisteminde oluşturduğu karmaşa değerlendirilememiştir. Özel görevli Van Ağır Ceza Mahkemesi görev alanına girmeyen bir suçtan dolayı sanıklara ceza verirken sadece verilen cezalar değerlendirme konusu yapılmıştır. Bu mahkemelerin sadece “sistem dışı” kişileri yargılayabilecekleri kanıtlanırken, sistemin iyi çocukları buralarda yargılanmak durumunda kaldıklarında sistem çocuklarına sahip çıkarak kendi mahallelerine taşımıştır. İnsanlar, hâkimlik teminatının olmadığı bir ülkede, iyi çocukların hamisi ile ast-üst ilişkisi içerisinde ve ona bağlı çalışan askeri mahkemelerin bu insanları yargılayıp adil bir karar verebileceklerine inandırılmıştır.

Hiçbir hukuk devletinde olmayan çift başlı yargı sisteminin ulusal ve uluslararası hukukun benimsediği bir suçun işlediği yere veya niteliğine göre, yargılamanın hangi mahkemede yapılacağından önceden belirlenmiş olması anlamına gelen “tabii hâkim” ilkesini zedeleyiş tartışılma imkânı dahi bulamamıştır. Bu konular tartışılmadığı için bu ülkenin hukuka inanan insanları canına kastedilen bir müdahilin askeri mahkemenin önünde duruşma neticesini çaresiz gözlerle bekleyişini televizyonlardan izlemek durumunda kalmıştır. Müdahil avukatlarından Van Barosu Başkanı Ayhan Çabuk’un davadan çekilirken sarf ettiği şu sözleri yaşanan hukuksuzluğu özetlemektedir:

“Asayiş Kolordu Komutanlığı Askeri Mahkemesi hiçbir şekilde bu davanın görevli mahkemesi değildir. Bugün verilmiş olan karar hukuk tarihi karşısında yok hükmündedir. Biz müdahil vekilleri olarak bugünden itibaren artık hukukun referans kabul edilmediğine inandığımız yargılama sürecine dâhil olmayacağız.”

Bu davanın sonucunda sanıkların cezalandırılıp cezalandırılmayacaklarına, mevcut delillerin tartışılıp değerlendirilmesi neticesinde “bağımsız yargı” tarafından karar verilecektir. Ancak şu ana kadar yaşanan süreçte olayın ilk anından itibaren yargının bağımsızlığına gölge düşürüldüğü izlenimini veren olaylar cereyan etmiş ve bir yargılama ya da soruşturmada olmaması gereken gelişmeler yaşanmıştır. Halk tarafından emniyet birimlerine teslim edilen sanık Veysel Ateş’in kendisini uzman çavuş olarak tanıttıktan⁶⁸ sonra isimlerini ve geliş amaçlarını savcılıkta söyleyebileceği yönündeki emniyet ifadesi ve ardından Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü Daire Başkanı Ahmet Selim Akyıldız’ın tanık olarak alınan 22.12.2005 tarihli ifadesinde Veysel Ateş’in gözaltında iken cep telefonu ile bir astsubayla (Ali Kaya) görüştüğünü belirtmiş olması sanıkların olayın başından beri kendilerini ayrıcalıklı hissettiklerini göstermektedir.

Olayın ilk günlerinde asker sanıkların yine askeri birimlerce kamuoyu ve resmi makamlardan gizlenerek olayla ilgili başkaca kimsenin gözaltında olmadığı yönündeki açıklamaları biri-

⁶⁵ Muharrem Balcı, *Haksöz* dergisi, Ocak 2008.

⁶⁶ Sabih Kanadoğlu, Ergenekon soruşturmasında evinin aranması sonrası gazetecilere mülakati.

⁶⁷ Muharrem Balcı, *Haksöz* dergisi.

⁶⁸ Polis memuru Hikmet Özdemir’in 22.12.2005 tarihli ifadesi.

leri tarafından bu sanıkların korunmak istendiği şüphesini doğurmuştur. Yaşar Büyükanıt'ın sarf ettiği "Tanırım iyi çocuktur" cümlesi tek başına anlam ifade etmezken tüm bu gelişmelerle birlikte değerlendirildiğinde bir anlam kazanmıştır.

İddianamenin açıklanmasının ardından Genelkurmay tarafından 20 Mart 2006 tarihinde yapılan açıklama şöyledir:

"Türk Silahlı Kuvvetleri'ne yapılan bu haksız ve maksatlı suçlamalar karşısında öncelikle anayasal sorumluluğu olanların tavır almaları, bu saldırıyı bütün yönleriyle ortaya çıkarmaları ve arkasındaki çarpık zihniyetin temsilcilerini makam, statü ve konuları ne olursa olsun kamuoyuna açıklamaları ve haklarında işlem yapmaları gerekmektedir."

Kendilerini bu açıklamanın muhatabı kabul edenler verilen emir doğrultusunda harekete geçerek, tek suçu "İyi çocuklar" dediği için hakkında "Adli yargılamayı etkilemeye teşebbüs" suçundan dava açılmasını isteyen bir savcını meslekten ihraç etmişlerdir.

Ardından "hırsız evin içinde olursa kilit işe yaramaz" diyen Sabri Uzun görevden alınmıştır. "Astsubaylar emir alıp dükkânları bombaladıysa bu emri kim verdi, yok kendi başlarına hareket ettilerse ordudaki bu disiplinsizliğin hesabını kim verecek?" diye soramayan insanlar, askerın mukaddesatına dil uzatan herkesin en ağır bir biçimde cezalandırıldığı bir ortamda "bağımsız mahkeme"nin hiçbir şeyden etkilenmeyerek vereceği adil kararı beklemeye koyulmuşlardır.

Mahkeme ise tüm cesareti ile sanıkları cezalandırırken kararında şu ibarelere yer vermiştir:

"...askeri bir emir komuta zinciri içinde bulunan sanıkların böylesi bir eylemi terör eylemlerinin yoğun olarak yaşandığı bir bölgede tek başlarına planlamaları ve uygulamaları hayatın olağan akışına aykırı ve olanak dışıdır. Sanıkların görevlendirme yazılarında 9 Kasım günü Yüksekova ve Şemdinli ilçeleri bölgesinde bulunan örgüt mensupları hakkında bilgi elde etmek, istihbarî ve operasyonel faaliyetlerde bulunmak ve kendilerine gereken yardım ve kolaylık sağlamak üzere görevlendirildikleri bilgisi yer almaktadır. Suç konusu olayın derinliği çok yönlü araştırılmasını gerekli kılmakla birlikte, olayın arkasındaki ilişkilerin çözülmesinin, bölgedeki diğer kamu görevlilerini

de kapsayacak ölçüde güç ve karmaşık olduğunu ortaya çıkardığından, soruşturma ve kovuşturma safhasında bu kişilerin varlığı tespit edilememiş, var ise de kendilerine ulaşılamamıştır."

Mahkemenin kararındaki bu ibarelere Sursuluk ve benzeri davaların kararlarında da rastlamak mümkündür. Bu ibarelerin ne anlam ifade ettiğini bu davayı derinlemesine tahlil ettiğimizde şimdi daha iyi anlayabiliyoruz.

Bizler bu topraklarda seksen beş yıldır gerçek anlamı ile hiçbir zaman hakim olamayan hukukun bir gün hakim olacağına inanan hukukçular olarak bu davanın da diğerleri gibi tarihin derinliklerinde bir rivayetten ibaret kalmaması için tüm yönleri ile burada aktarmaya çalıştık. Vicdanımızdaki adalet duygusu bizleri sonunda gerçeğe ulaştıracaktır.